

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS**

Lina Slavickaitė

**INOVACIJŲ SKATINIMAS VYKDANT LOBISTINĘ VEIKLĄ:
LIETUVOS VAISINGUMO ASOCIACIJOS ATVEJIS**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas: doc. Egidijus Rybakovas

KAUNAS 2016

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS**

**INOVACIJŲ SKATINIMAS VYKDANT LOBISTINĘ VEIKLĄ: LIETUVOS VAISINGUMO
ASOCIACIJOS ATVEJIS**

Žinių ir inovacijų vadyba, 621N20011

MAGISTRO DARBAS

Studentas, -ė

(parašas)

Slavickaitė Lina, VMIV – 4

2016 05 12

Vadovas,-ė

(parašas)

Doc. Rybakovas Egidijus

2016m.

(mėnuo, diena)

Recenzentas,-ė

(parašas)

Prof. Petraitė Monika

2016m.

(mėnuo, diena)

KAUNAS, 2016

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

Ekonomikos ir verslo fakultetas

(Fakultetas)

Lina Slavickaitė

(Studento vardas, pavardė)

Žinių ir inovacijų vadyba, 621N20011

(Studijų programos pavadinimas, kodas)

INOVACIJŲ SKATINIMAS VYKDANT LOBISTINĘ VEIKLĄ: LIETUVOS VAISINGUMO ASOCIACIJOS ATVEJIS

AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

2016 m. gegužės 12d.

Kaunas

Patvirtinu, kad mano **Linos Slavickaitės** baigiamasis magistro darbas tema „Inovacijų skatinimas vykdant lobistinę veiklą: Lietuvos Vaisingumo asociacijos atvejis“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjusi.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

Slavickaitė, Lina. (2016). Promoting Innovations by the Means of Lobbying: the Case of Lithuanian Fertility Association. Master's Final Thesis in Knowledge and innovation management. Supervisor doc. dr. E. Rybakovas. Department of Strategic Management, the School of Economics and Business, Kaunas University of Technology.

Social Sciences: Management and Administration.

Key words: *innovation, innovation promotion, lobbying, lobby group, artificial insemination.*

Kaunas, 2016. 79 p.

SUMMARY

In today's society the science and technology advancement is getting more significant. It is important to mention that Lithuania, according to Global innovation index (2015) takes the worst-35th place (compared with other Baltic region states) that is the reason why there is a demand to promote the creation of innovations in Lithuania. Taking into account the global practice, the most effective and the most used tool to promote the innovations in various technology and science fields is lobbying (CATA Alliance, 2015). Influential global organisations, such as International collaboration and development organisation (2013) Transparency International (2015) pays attention to the services that lobby groups can provide and their ability to share the specialized information with different institutions on the various levels, especially with the executive power. It is important to mention that in the case of lobby group innovation promotion, the impact to the government institutions is made not only to achieve a temporary victory, but to create an ongoing advancement within the state. This advancement would be achieved thorough the promotion of innovations in the fields like health care, advanced technology, finance sector and etc. While there is growing demand for innovations in government advancement growth, the lobbyist organisations are getting more important. Considering the inadequate situation in Lithuania, when the health care level is extremely high and the health care representatives are competent to apply innovative solutions to the treatment of the patients, some of the treatment methods and processes are still not legal and approved by law. This example shows how state is preventing the promotion of innovations. For this reason **the purpose of master's thesis** – analyse and prepare recommendations for Lithuanian Fertility Association for innovation promotion and application by the means of lobbying.

The tasks of the work:

- 1) Summarize theoretical assumptions of lobbying activities of promoting innovation;
- 2) Assess the transfer and adaptation opportunities of best word practices to Lithuania;
- 3) Prove the meaning of recommendations of lobbying activities application in Lithuania .

Object of research – Lobbyism as a tool to the promotion of the innovations.

The methods of the research: Scientific literature data analysis and interpretation, semi-structured interviews. The research was designed to find out expertise opinion about the effectiveness of lobbyism to the promotion of innovations in Lithuania. Survey data were compared with assumptions in the theoretical part.

The results: Literature and interview analysis show that there is a high need to use lobbying activities to promote innovations in Lithuania, taking into account the global practice of innovation lobby group. There is a lack of studies in this field in Lithuania. This study and factors revealed can be an appropriate base for later studies on this field.

TURINYS

ĮVADAS	7
1. LIETUVOS VAISINGUMO ASOCIACIJOS ATVEJO ANALIZĖ	9
2. LOBISTINĖS VEIKLOS TEORINĖ ANALIZĖ	14
2.1. Lobizmo samprata	14
2.2. Lobizmo subjektai	17
2.3. Lobistinės veiklos metodai ir strategijos inovacijoms skatinti	20
3. EKSPERTINIO INTERVIU KANADOS LOBISTINĖJE GRUPĖJE INOVACIJOMS SKATINTI METODIKA	24
3.1. Tyrimo metodika	24
3.2. Medicinos inovacijų lobistinė grupė RDLA	26
3.3. Pažangiųjų technologijų lobistinė grupė CATA	27
3.4. Lobistinės veiklos reguliavimo sistemos	29
3.5. Lobistinės veiklos sistemų atitikimas Lietuvoje ir Kanadoje	31
4. INOVACIJŲ SKATINIMAS VYKDANT LOBISTINĘ VEIKLĄ: LIETUVOS VAISINGUMO ASOCIACIJOS ATVEJIS	34
IŠVADOS	55
REKOMENDACIJOS	56
LITERATŪRA	57
PRIEDAI	63

PAVEIKSLAI

1. Pav. Lobistų skirstymas Lietuvoje.....	19
2 Pav. Lobistinės veiklos strategijos.....	20
3 Pav. CATA veiklos principai.....	26
4 Pav. Lobizmo sistemų reguliavimas	30

LENTELĖS

1 Lentelė. Pagrindiniai lobistinės veiklos uždaviniai	17
2. Lentelė. Įprasti lobizmo metodai	22
3 Lentelė. Informacija apie respondentus	25
4 Lentelė. Lietuvos Respublikos Lobistinės veiklos įstatymo pakeitimai	25
5 Lentelė. Ekspertų nuomonė apie CATA Aljanso vykdomą lobistinę veiklą	36
6 Lentelė. Ekspertų požiūris į lobizmą kaip priemonę technologinėms inovacijoms skatinti.....	38
7 Lentelė. Ekspertų nuomonė apie efektyvumo kriterijus vykdant lobistinę veiklą ir teikiant specializuotą informaciją valstybės institucijoms.....	39
8 Lentelė. Ekspertų požiūris į lobistinės veiklos viešinimą.....	41
9 Lentelė. Ekspertų požiūris į lobistinės veiklos pasirinkimą inovacijoms skatinti	43
10 Lentelė. Ekspertų nuomonės apie politinės ir ekonominės situacijos svarbą norint sėkmingai vykdyti lobistinę veiklą inovacijoms skatinti	46
11 Lentelė. Ekspertų nuomonės apie sėkmę lemiančius veiksnius ir barjerus naujai kuriamai lobistinei grupei	48
12 Lentelė. Ekspertų nuomonė apie specializuotos informacijos, teikiamos valdžios institucijoms, naudą.....	52

IVADAS

Darbo aktualumas: Šiandieninėje žinių visuomenėje, vis didesnę aktualumą įgauna mokslo ir technologijų pažanga. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad Lietuva, pagal Pasaulinį inovacijų indeksą (2015), užima prasčiausią vietą tarp Baltijos valstybių ir tik 35-ąją vietą bendroje įskaitoje, todėl iškyla vis didesnis poreikis skatinti inovacijų kūrimą valstybėje. Atsižvelgiant į pasaulinę praktiką, vis efektyvesnė ir dažniau pasitelkiama priemonė inovacijoms skirtingose mokslo ir technologijų šakose skatinti tampa lobistinė veikla (Mulcahy, 2015). Įtakingos pasaulinės organizacijos: Tarptautinė ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (2013); Transparency International (2015) atkreipia dėmesį į lobistinių grupių teikiamas paslaugas ir dalinimąsi jų valdoma specializuota informacija su valdžios institucijomis įvairiose jos lygmenyse, ypač su įstatymų leidžiamąja valdžia. Pažymėtina, kad lobistinių grupių inovacijoms skatinti atveju, poveikis valdžios institucijoms daromas ne tik dėl vienkartinės lobistinės grupės pergalės ir jos narių interesų atstovavimo, tačiau dėl ilgalaikės valstybės pažangos, kurios būtų siekiama per inovacijų skatinimą tokiose srityje kaip: medicina, pažangiosios technologijos, finansų sektorius ir kt. Kylant vis didesniam inovacijų poreikiui valstybės pažangai didinti, lobistų grupės įgauna vis didesnę aktualumą. Atsižvelgiant į Lietuvoje susiklosčiusią neadekvačią situaciją, kuomet medicinos mokslas yra pasiekęs itin aukštą lygį (Usonienė, 2015) ir medicinos atstovai yra kompetentingi taikyti inovatyviausius sprendimus pacientų gydymui, tačiau susidariusi padėtis, kuomet tam tikri gydymo metodai ir procesai vis dar nėra įteisinti įstatymais, užkertamas kelias inovacijų taikymui ir plėtrai šalyje.

Problema: Remiantis Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis (2015) viena iš keturių porų, gyvenančių išsivysčiusiose šalyse, kenčia nuo nevaisingumo. Lietuvoje, statistiškai, su nevaisingumo problema susiduria kas šešta vaisingo amžiaus ¹pora. Kol Lietuvoje, valstybės pažangą ir inovacijas galinčio paskatinti įstatymo priėmimas, pasiekia tik diskusijų lygmenį ir projekto parengimo bei priėmimo procesai yra vilkinami, kitos valstybės, pavyzdžiui, Izraelis, kompensuoja pagalbinį apvaisinimą iki dviejų vaikų gimimo, neribojant procedūrų skaičiaus (Kaminskienė, 2015). Kiekvienos valstybės atvejis yra individualus ir vienos tiesos sprendžiant su dirbtiniu apvaisinimu susijusias problemas, tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad Lietuvoje problemos sprendimas pasiekė stagnaciją dar 1999 metais, kuomet imta vadovautis tuometinio sveikatos apsaugos ministro įsakymu „Dėl dirbtinio apvaisinimo tvarkos patvirtinimo“. Dėl nevykdomų veiksmų ir nepriimamo Dirbtinio apvaisinimo įstatymo, Lietuvai Europos Komisija 2014 metais pradėjo pažeidimo procedūrą. Iškilusi problema jau yra peržengusi Lietuvos Respublikos teritoriją ir kurią neigiamą efektą Europos Sąjungos kontekste,

¹ vaisingiausias moters laikotarpis yra iki 30-ies metų amžiaus (*gandrai.eu, 2016*).

todėl svarbu atsižvelgti į pasaulinę praktiką ir pasitelkiant lobistinę veiklą kaip priemonę inovacijoms skatinti, įgalinti Lietuvos Vaisingumo asociaciją veikti, kad Dirbtinio apvaisinimo įstatymo priėmimas sukurtų galimybes inovacijų plėtrai Lietuvoje. Nagrinėjant Lietuvos Vaisingumo asociacijos atvejį, svarbu išanalizuoti ir atskleisti lobistinės veiklos kaip priemonės inovacijoms skatinti efektyvumą.

Rengiant baigiamąjį magistro darbą naudoti šie metodai: mokslinės literatūros ir internetinių šaltinių analizė, teisinių dokumentų analizė, antrinių duomenų analizė, pusiau struktūruotas interviu. Tyrimo rezultatai parodė, kad lobistinė veikla, kaip reiškinys, tarnauja ne tik lobistinei grupei ir jos narių interesams, tačiau ir valstybei, kartu ir jos piliečiams, skatindama inovacijas ir valstybės pažangą bendradarbiavimo ir specializuotos informacijos atskleidimo principu. Šios veiklos teorinis aspektas išryškėja atskleidžiant lobizmo subjektus, pagal jų pasirinktą veikimo strategiją ir deklaruojamą vykdomos veiklos tikslą. Remiantis Lietuvos lobizmo reguliavimo sistemą atitinkančios valstybės lobistinės grupės inovacijoms skatinti ekspertų nuomone ir gerąja praktika, daroma išvada, kad Lietuvos Vaisingumo asociacijos atvejui spręsti lobizmas yra tinkama priemonė. Lietuvos Vaisingumo asociacijos atveju yra vilkinamas sprendimo priėmimas dėl Dirbtinio apvaisinimo įstatymo, todėl galima teigti, kad lobistinės veiklos vykdymas palengvintų sprendimų priėmimą Lietuvos įstatymų leidžiamajai valdžiai ir sukurtų naujas galimybes inovacijų diegimui medicinos srityje.

Darbo tikslas – išanalizuoti ir Lietuvos Vaisingumo asociacijai parengti rekomendacijas inovacijų skatinimui pritaikant lobizmą.
skatinti efektyvumą.

Darbo objektas – lobistinės veiklos kaip priemonė inovacijoms skatinti.

Darbo uždaviniai:

- 1) Apibendrinti lobistinės veiklos taikymo skatinant inovacijas teorines prielaidas;
- 2) Įvertinti gerosios patirties pasaulyje perkėlimo ir pritaikymo galimybes Lietuvoje;
- 3) Pagrįsti lobistinės veiklos taikymo rekomendacijas Vaisingumo asociacijai.

1. LIETUVOS VAISINGUMO ASOCIACIJOS ATVEJO ANALIZĖ

Medicinos pažanga ir inovacijos gali būti matuojamos ne tik pradėtų taikyti metodų skaičiais, bet ir investicijomis į tyrimus, nepriklausomus ir jungtinius projektus. Taip pat stebint ir analizuojant bendradarbiavimą su valdžios institucijomis, specializuotos informacijos pasidalinimą, lobistinės veiklos vykdymą pažangai pasiekti. Žvelgiant iš Lietuvos perspektyvos, svarbu paminėti tai, kad daugelis pažangių medicininių metodų Lietuvoje jau sėkmingai taikomi, tačiau jų tolimesniam vystymui, pritaikomumui ir pacientų prieinamumui nėra sudaromos salygos, dėl netinkamo ar visai neegzistuojančio valdžios dialogo su medicinos atstovais ir aiškios pozicijos neturėjimo. Tokia situacija iš dalies stabdo inovacijų plėtrą ir pažangą. Šiandieną, Lietuvai išgyvenant demografinį nuosmukį, itin aktuali tema – gimstamumas ir dirbtinis apvaisinimas (Stankūnienė, 2015). Pastarojo inovacijų diegimui ir panaudojimui Lietuvoje skiriama nepelnytai mažai dėmesio. Esminiams pokyčiams reikia realių valdžios institucijų veiksmų – Dirbtinio apvaisinimo įstatymo priėmimo.

Lietuva liko vienintelė Europos Sąjungos (toliau – ES) šalis, net iš dalies nekompensuojanti dirbtinio apvaisinimo procedūrų. Įstatymo priėmimas vis dar įstrigęs. Lietuvoje su šia problema susiduriantys asmenys jau daugiau nei penkiolika metų nesulaukia tinkamos pagalbos dėl Lietuvos Respublikos Seimo nepriimamo pažangaus įstatymo, reglamentuojančio pagalbinį apvaisinimą. Vis dar vadovaujasi realios situacijos neatitinkančiu 1999 metų sveikatos apsaugos ministro įsakymu „Dėl dirbtinio apvaisinimo tvarkos patvirtinimo“. Lietuvoje pirmasis Dirbtinio apvaisinimo įstatymo projektas buvo įregistruotas 2002 m., vėliau – 2003 m., 2004 m., 2010 m. ir 2015 m. Tuo laikotarpiu skirtingų rengėjų teikti dirbtinį apvaisinimą reglamentuojantys įstatymo projektai keletą kartų svarstyti Lietuvos Respublikos Seimo komitetuose ir plačiojoje visuomenėje. Iki šiol Lietuva vienintelė ES valstybė, kurioje poros negalinčios susilaukti vaikų, visas gydymo, tyrimų ir reikalingų vaistų išlaidas turi padengti pačios (lsveikata.lt, 2015). Kaip teigia daugelis šaltinių ir patvirtina Vaisingumo asociacijos valdybos narė R. Vyšniauskaitė – vienos procedūros kaina yra apie 3000 eurų, įskaitant vaistus ir pačią procedūrą. Į šią sumą nėra įtrauktas ikiprocedūrinis gydymas: pirminė ambulatorinė asmens sveikatos priežiūra tyrimų atlikimas, konsultacijos. Kaina taip pat gali svyruoti nuo klinikos, kurioje atliekama procedūra (Vaisingumo asociacija, 2015).

Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis viena iš keturių porų, gyvenančių išsivysčiusiose šalyse, kenčia nuo nevaisingumo. Lietuvoje, statistiškai, vaisingumo sutrikimais skundžiasi kas šešta vaisingo amžiaus pora. Kol Lietuvoje tik polemizuojamas valstybės pažangą ir inovacijas galinčio paskatinti įstatymo priėmimas, kitos valstybės, pavyzdžiui, Izraelis, kompensuoja pagalbinį apvaisinimą iki dviejų vaikų gimimo, neribojant procedūrų skaičiaus (Kaminskienė, 2015). Lietuvos pacientų organizacijos kuklesnės – jos siekia, kad Lietuva pasektų Estijos pavyzdžiu, kur valstybė kompensuoja trijų procedūrų kainą vienai porai ir neriboja sukuriamų embrionų skaičiaus. Lenkijoje

šis skaičius ribojamas, o dirbtinio apvaisinimo išlaidų kompensavimo programa norinčios pasinaudoti poros turi pateikti dokumentus, įrodančius bent metus trukusį nevaisingumo gydymą. Tada moterims iki keturiasdešimties metų valstybė finansuoja iki trijų dirbtinio apvaisinimo bandymų. Pagalbos mastą sprendžia kiekviena šalis – gali būti skiriamas dalinis finansavimas, gali būti skiriamas finansavimas valstybės vaistams, gali būti skiriamas pagalbinių apvaisinimo procedūroms arba visam komplektui kartu. Vienos valstybės skiria vienos procedūros kompensavimą, kitos – trijų procedūrų, bet vienokia ar kitokia pagalba yra kiekvienoje Europos ir kai kuriuose pasaulio valstybėse (Kaminskienė, 2015). Lietuvoje susiklosčiusi padėtis, kai valstybė nekompensuoja nė dalies apvaisinimo procedūrų, yra nesuvokiama ir nepelnytai paliekama nuošalyje. Kol šalyje jaučiamas nepakankamas lobistinės veiklos vykdymas itin svarbiais visuomenei bei valstybei klausimais, visos pastangos priimti taip reikalingą įstatymą yra bevaisės. Lietuvos valdžios institucijos besifokusuodamos į kylančius religinius, filosofinius ir etinių nesutarimus, nesutelkia pajėgumo esminėms problemoms spręsti, inovacijoms ir pažangai skatinti (Ausėnaitė, 2010). Puikus pavyzdys Lietuvai yra Estija, kurioje pagalbinių apvaisinimo įstatymas buvo priimtas jau 1997 m., gimstančių vaikų skaičius didėja trimis procentais kiekvienais metais, todėl tai iš dalies padėjo Estijai pasiekti geriausius demografinius rodiklius Baltijos šalių tarpe. Remiantis Higienos instituto Sveikatos informacijos centro parengto leidinio „Sveikata Baltijos šalyse 2013 m.“ (*angl. Health in the Baltic Countries 2013*) duomenimis, Estijoje buvo geriausi demografiniai rodikliai tarp Baltijos šalių: gimstamumas, mirtingumas, vidutinė būsimo gyvenimo trukmė. Svarbu pažymėti, kad Lietuvoje buvo mažiausias gimstamumas (Higienos instituto Sveikatos informacijos centras, 2015).

Lietuvoje susiklosčiusi paradoksali situacija, kuomet šalyje pasiektas pasaulinis nevaisingumo gydymo lygis, bet įstatymiškai Lietuva – toje pačioje situacijoje kaip ir prieš 17 metų – pagalbinių apvaisinimo įstatymas vis dar nepriimtas. 2015 m. rugsėjį vykusioje konferencijos „Prenatalinė, genetinė ir preimplantacinė diagnostika“ metu gydytoja akušerė-ginekologė Usonienė (2015) pateikė duomenis, kad kas šešta pora Lietuvoje negali susilaukti vaikų, t. y. nevaisingų porų šalyje gali būti apie 50 tūkst. Lietuvoje nėra nevaisingumo registro, todėl tikslios statistikos pateikti neįmanoma, nėra žinoma, kiek pagalbinių apvaisinimo ciklų yra padaroma Lietuvoje. Tikslaus skaičiaus pateikti neįmanoma dar ir dėl to, kad dalis porų praradę viltį gauti pagalbą Lietuvoje, palieka valstybę ir emigruoja ar išvyksta į užsienį specialioms procedūroms. Dažnai taip elgiasi asmenys, kuriems reikia donorinių ląstelių, jei vyras, pavyzdžiui, yra visiškai nevaisingas, todėl net įvairių pagalbinių procedūrų metu neįmanoma išgauti spermatozoidų, arba kai moteris nori gauti donorinę kiaušialąstę, nes šie pagalbinių apvaisinimo metodai Lietuvoje kol kas nėra įteisinti, todėl stabdo medicinos inovacijas ir pažangą valstybėje (Urbonaitė-Vainienė, 2015).

Lietuvoje, pagal dabartinę šalies politiką pinigų pagalbinių apvaisinimo procedūroms neturinčios šeimos yra diskriminuojamos. Poros, kurios pasitiki inovacijomis, pažangia medicina ir šioje srityje

dirbančiais specialistais, demokratinėje valstybėje turi turėti galimybę rinktis ir pasinaudoti inovatyviais gydymo būdais. Lietuvai niekaip nepriimant pagalbinių apvaisinimą reglamentuojančio įstatymo, Europos Komisija 2014 metais dėl to yra pradėjusi pažeidimo procedūrą. Briuselis ragina Lietuvą įstatymu reglamentuoti dirbtinį apvaisinimą nacionalinėje teisėje įtvirtinant ES taisykles dėl su lytinėmis ląstelėmis susijusių medicininių procedūrų kokybės ir saugumo standartų. Politikai nepriimdami įstatymo ir vis keldami diskusijas dėl procedūrų moralumo, tinkamumo ir būtinumo reguliuoja medicinos praktikos dalykus, kuriuos turėtų palikti srities specialistams – medikams. Tarptautinėje ligų klasifikacijoje nevaisingumas yra apibrėžiamas kaip liga, todėl manoma, kad jos gydymui turėtų būti taikomi tokie patys standartai, kaip ir kitoms ligoms. Oponentų teigimu, net pripažįstant, kad nevaisingumas yra liga ir turėtų būti gydomas, nepakankamų sveikatos resursų situacijoje kyla pagrįstas klausimas, ar dirbtinio apvaisinimo procedūros turėtų būti įtrauktos į valstybės finansuojamų sveikatos paslaugų prioritetus. Šiame kontekste dažnai įvardijama ir dirbtinio apvaisinimo alternatyva – įvaikinimas. Vyriausybė turėtų būti suinteresuota įsivaikinimu, ne dirbtinio apvaisinimo procedūrų finansavimu, o tai irgi yra didelių lėšų klausimas (Čekanauskaitė, 2013). 2009 metais atlikta apklausa parodė, kad beveik pusė (48 proc.) apklaustųjų Lietuvos gyventojų pritarė, kad pilnos tradicinės (moteris ir vyras) šeimos, negalinčios susilaukti vaikų, galėtų pasinaudoti dirbtiniu apvaisinimu. Pagalbiniam apvaisinimui nepritarė 12 proc. gyventojų, o 16 proc. šiuo klausimu neturėjo nuomonės (Zebra.lt, 2010). E. Švedo teigimu, galima suprasti politikų argumentus ir dvejones, tačiau neveiklumo šiuo klausimu negalima pateisinti, ypač tuomet kai nepriimamas sprendimas įstatymu paskirstyti biudžeto lėšų nevaisingumo problemoms Lietuvoje spręsti. Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžete jau 2015 m. buvo numatyta 868 860 eurų pagalbinių apvaisinimo procedūrų kompensavimui, jei įstatymas būtų priimtas, tačiau tai neįvyko. Diskusijas kelia tai, kad Valstybei randant lėšų ligos gydymui kompensuoti, jie nepasiekia pacientų dėl LR Seimo atidėliojamo įstatymo priėmimo (Jablonskaitė, 2015).

Usonienė (2015) įvardijo, jog vaisingumo klinikos pasisako už liberalųjį modelį, kuris neribotų sukurtamų embrionų skaičiaus, leistų atrinkti juos pagal kokybę, taip pat leistų embrionus užšaldyti. Nevaisingumo gydymu Lietuvoje užsiima 6 klinikos, 4 iš jų įsikūrusios Vilniuje. Lietuvoje iki šiol nėra įstatymo, kuris reglamentuotų dirbtinį apvaisinimą. Pagalbinio apvaisinimo procedūras teikia tik privačios medicinos įstaigos, kurios vadovaujasi 1999 metų sveikatos apsaugos ministro įsakymu „Dėl dirbtinio apvaisinimo tvarkos patvirtinimo“. Vyriausybė savo 2015 m. birželį pateiktoje išvadoje siūlo leidžiamų sukurti embrionų skaičiaus neriboti iki trijų, kaip nori konservatyvaus požiūrio šalininkai. Oponentai remiasi 2006 m. statistika, kuomet embrionų šaldymas Lietuvoje žengė pirmuosius žingsnius, nebuvo įsisavintos moderniausios technologijos. Šiandien embrionai šaldomi greitojo šaldymo – vitrifikacijos – metodu, visiškai nekenkiančiu šaldomoms embrionų ląstelėms. Embrionų šaldymo metodas taikomas 104 pasaulio valstybėse. Jį pripažįsta ESHRE (Europos

nevaisingumo specialistų ir embriologų asociacija). Taip pat šį metodą palaiko ir Lietuvos akušerių ginekologų draugija (Vaisingumo asociacija, 2015). *Apie daugeliui šeimų opią nevaisingumo problemą ir jos sprendimą vis diskutuojama, svarstoma, nagrinėjama, tačiau tai tik kalbos, o realios pagalbos vaikų susilaukti negalinčios šeimos iki šiol nesulaukia. Nesuprantame, kokia Civilinio kodekso pakeitimo įstatymo projekto svarstymo atidėjimo priežastis, nerimą kelia ir tai, jog tai buvo padaryta staiga, net nepaaiškinus motyvų. Galime tik spėti, jog taip nutiko dėl tam tikrų ultrakonservatyvių institucijų atstovų įtakos ir siekių stabdyti pažangų pagalbinį apvaisinimą Lietuvoje*“, – teigia pacientus atstovaujančios organizacijos (*Pacientų organizacijos: nevaisingoms poroms galintis padėti pažangus įstatymas vėl vilkinamas*, 2015).

Šiandieną, Lietuvai turint visas galimybes: aukščiausio lygio specialistus, laboratorijas aprūpintas pažangia įranga ir technologijomis, audinių bankus, yra užkertamas kelias šiomis inovacijomis pasinaudoti bei plėtoti ir taikyti vis naujus mokslo išradimus – naujausius gydymo metodus. Lietuvoje teisiškai neįtvirtinta veikla, ribotas finansinis prieinamumas, interesų atstovavimo trūkumas verčia lietuvis gyventojus rinktis paslaugas užsienio valstybėse, finansines investicijas skirti užsienio valstybių gydymo įstaigoms, prastėjanti demografinė padėtis, nepasitikėjimas savo valstybe, žmogaus teisių pažeidimai, tarptautinės teisės pažeidimai – visa tai vyksta Lietuvoje dėl nepriimamo Pagalbinio apvaisinimo įstatymo.

Su nevaisingumo problemomis susiduriančius pacientus Lietuvoje atstovauja ir jų teises gina Vaisingumo asociacija, kuri buvo įkurta 2005 metais, su tikslu atstovauti negalinčias vaikų susilaukti šeimas, ginti jų interesus bei užsiimti švietėjiška veikla. Asociacija veikia laikydamasi Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso, Lietuvos Respublikos Asociacijų bei kitų įstatymų, Vyriausybės nutarimų, kitų teisės aktų ir veiklą grindžia savo įstatais. Asociacija turi aukščiausią valdymo organą - Visuotinį narių susirinkimą ir kolegialų valdymo organą – Valdybą ir Valdybos renkama valdybos pirmininką. 2009 m. balandžio mėn. Visuotiniame narių suvažiavime buvo išrinkta Asociacijos valdyba. Per tūkstantį žmonių vienijančiai Vaisingumo asociacijai atstovauja penki valdybos nariai: Rūta Vyšniauskaitė, Rasa Lalienė, Vilma Jurkevičienė, Marius Kruopas bei Reda Šileikienė. Valdybos pirmininkė - Rūta Vyšniauskaitė (Vaisingumo asociacija, 2009). Lietuvoje Pacientų teises taip pat gina tokios organizacijos kaip: Huntingtono ligos asociacija; Lietuvos sergančiųjų genetinėmis nervų-raumenų ligomis asociacija; „Sraunija“, Lietuvos vaikų vėžio asociacijos „Paguoda“; onkohematologinių ligonių bendrija „Kraujas“ ir kt., Nors organizacijų, ginančių ligonių teisių, netrūksta, tačiau vienos juos vienijančios jėgos nėra. Lietuvoje ne pelno siekiančios organizacijos gali registruotis lobistais ir oficialiai vykdyti lobistinę veiklą – daryti poveikį, panaudoti turimą specializuotą informaciją (angl. know-how) įstatymų leidžiamajai valdžiai ir kitoms sprendimus priimančioms institucijoms, tačiau šia teise vis dar nėra pasinaudojama, todėl galima teigti, kad ne visi resursai ir galios yra panaudojamos deklaruojamam tikslui pasiekti – Pagalbinio

apvaisinimo įstatymo priėmimui, kuris įgalintų inovacijų plėtrą ir pažangą, taip pagerinant nevaisingų šeimų socialinę gerovę bei gyvenimo kokybę (Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, 2016). Iš šios susiklosčiusios padėties Lietuvoje, kyla poreikis nagrinėti inovacijų skatinimo galimybes vykdant lobistinę veiklą Lietuvos Vaisingumo asociacijos atveju.

2. LOBISTINĖS VEIKLOS TEORINĖ ANALIZĖ

2.1. Lobizmo samprata

Siekiant nagrinėti lobistinę veiklą, svarbu aptarti lobizmo sampratą ir lobistinės veiklos specifikas. Visais valstybių valdymo laikais egzistavo visuomenės interesai ir norai, kurių buvo siekiama įvairiais būdais, todėl galima teigti, jog lobizmas kaip reiškinys egzistuoja jau seniai - tiek kiek egzistuoja valstybė. Kad ir kokiais būdais buvo siekiama interesų įgyvendinimo, visuomenėje susiformavęs ne vienareikšmiškas lobizmo vertinimas, todėl tai itin daug kritikos sulaukiantis grupinės įtakos įrankis ir vienas iš būdų dalyvauti valstybės valdyme.

Lobizmo ištakos siejamos su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis, kai XVIII a. pabaigoje, buvo priimta JAV Konstitucijos pataisa, suteikusi piliečiams laisvę teikti peticiją valdžiai dėl jiems aktualaus klausimo ar skundo išnagrinėjimo. Minimos pataisos priėmimą būtų galima vadinti lobistinės veiklos rezultatu, nes procesui ir galutiniam sprendimui įtaką padarė suinteresuotos valstijų atstovai. JAV Kongreso oficialiuose dokumentuose sąvokos „lobizmas“ ir „lobistas“ paminėtos jau 1808 m. Pats terminas neturi vieno ir konkretaus išaiškinimo, jis vertinamas įvairiai. Vieni šaltiniai terminą tapatina su „vestibiulio agentų“ reikšme (*angl. lobby – agents*), nes tuo metu suinteresuotą asmenys rinkdavosi valstybinės valdžios rūmų vestibulyje ketindami valdžios pareigūnams pateikti savo siūlymus (Center for Public Integrity, 2016). Istorinei lobizmo raidai ir teisiniam įtvirtinimui svarbus JAV Lobizmo reglamentavimo aktas, priimtas 1946 m., kuris galutinai įteisino lobizmą atskirose valstijose bei federaliniu lygiu (Geleževičius, 2004, p. 30).

JAV *lobistinė veikla* apibūdinama kaip lobistų darbo procesas atstovaujant suinteresuotai šaliai ir veiksmai kuriais teikiamos lobistinės paslaugos, įskaitant ir pasiruošimą, planavimą, tyrimų atlikimą ir kitas pagrindines veiklas, kurių reikia lobistų darbui atlikti (Lobbying Disclosure Act Guidance, 2013).

Lotynų kalboje žodis „*lobi*“ reiškia vienuolyno perėją arba dengtą galeriją. Šiuo terminu XVII a. vadinti Anglijos parlamento rūmų vestibulis į kurį ateidavo balsuoti lordai ir parlamentarai prieš ir po debatų, vykusių Bendruomenių ir Lordų rūmuose. Ten vykdamą susirinkimai galiausiai imti vadinti *lobistiniais*, dėl specifinės vietos (Setkauskis, 1997, p. 6). Anglijoje ši praktika buvo laikoma smerktina ir žodis *lobizmas* imtas vartoti tik XX amžiuje. Ilgainiui ši sąvoka pradėta vartoti ir kitose Europos šalyse. Kai kuriose Vakarų demokratijose lobizmo reglamentavimo praktika įvesta tik 9-ajame XX a. dešimtmetyje, o Lietuvoje lobistinė veikla pirmą kartą teisiškai reglamentuota 2000 m. birželio 27 d., kuomet Lietuvos Respublikos Seimas (toliau - LRS) priėmė Lobistinės veiklos įstatymą. Paminėtina, kad kai kuriose Europos šalyse lobizmas iki šiol nėra įteisintas, pavyzdžiui, Ispanijoje, Suomijoje. Teisinis lobizmo reglamentavimas taip pat vyksta ir kituose kontinentuose, pavyzdžiui,

Australijoje nuo 1984 m., Kanadoje - 1985 m. (Australian Government, 2011; Government of Canada, 2013).

Hrebenar (2002) lobizmą vertina kaip procesą, kurio metu siekiama daryti įtaką, tam kad būtų priimtas palankus sprendimas. Pagrindinis procesui įtaką darantis įrankis yra asmenų, grupių ir/ar organizacijų valdoma informacija ir nuomonės perdavimas valdžios pareigūnams. “Dažnai svarbiau yra išreikšti nuomonę, o ne pasiekti, kad valdžia patvirtintų tam tikrą nuostatą, nes iki to laiko, kol ši pozicija bus vyriausybės priimta, gali praeiti daug savaičių, mėnesių ir net metų. O aiškiai išdėstytas ir paremtas faktais požiūris gali daryti įtaką valdžios politikai – priversti su jums rūpimais dalykais susijusius asmenis apgalvoti pateiktus argumentus ir prisiderinti prie jų”- teigia Hrebenar (2002, p. 27).

Lobizmą ir su juo susijusius veiksnius tyrinėjančių mokslininkų (Hrebenar, Thomas, 2002) nuomone, *lobizmas* – tai procesas, kurio metu apsikeičiama informacija ir grupės, organizacijos ar jos dalies nuomonė perduodama valdžios pareigūnams, turint pagrindinį tikslą – daryti įtaką, kad būtų priimtas palankus sprendimas. Lobizmo terminas dažnai vartojamas apibrėžti lobizmui kaip reiškiniui ar procesui, kuriame dalyvauja vyriausybės organizacijos, nepelno organizacijos, verslo organizacijos bei atskiri verslo subjektai, interesų grupės, valstybės tarnautojai, politikai, atskiri asmenys, ekspertai, lobistai ir t.t.

Galima teigti, kad lobizmas kaip reiškinys, susiformavimo ir teisiškai pirmiausiai buvo reglamentuotas JAV. Šiuo metu JAV yra aiškiausiai lobizmo veiklą reglamentavusi pasaulio valstybė - šioje šalyje laikoma, kad lobistai, atstovaudami skirtingų grupių interesams, užtikrina, jog nebus priimami tik vienai grupei palankūs sprendimai (Gerber, 2007). Pagal dabar galiojančią tvarką lobizmu užsiimantys asmenys privalo registruotis ir teikti ataskaitas apie savo užsakovus, finansavimo šaltinius ir pasiektus rezultatus. Vietos lobistai aktyviai veikia ir už savo valstybės ribų - tarptautinėje arenoje - Europos Sąjungoje (Europos Parlamentas, 2012). Kalbant apie ES ir atitinkamas jos institucijas - Europos Parlamentą, Europos Komisiją – būtina pažymėti, kad lobizmas jose priimamas labai natūraliai, kaip neatskiriama Europos Sąjungos politikos formavimo ir jos įgyvendinimo, sprendimų priėmimo, kompromiso paieškos dalis, tačiau žodis “lobistas” Briuselyje nevartojamas – ši profesija ten vadinama viešųjų reikalų ar ryšių su valdžia vadyba (Nacionalinė tabako ir alkoholio kontrolės koalicija, 2010).

Kaip teigiama Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos ataskaitoje apie lobistinės veiklos reglamentavimą “Kovos su korupcija stiprinimas”, lobizmas susijęs su informacijos teikimu, todėl užsiimdami lobizmu, lobistai stengiasi informuoti arba paveikti vyriausybės sprendimus, suteikdami informaciją tiems asmenims, kuriuos jie bando paveikti. Dažniausiai lobistai suteikia trijų rūšių informaciją vyriausybės veikėjams:

- politinė informacija apie pasiūlyto ar potencialaus vyriausybės sprendimo būklę ar perspektyvas;

- su karjera susijusi informacija, nurodanti vyriausybės pareigūnui, kokių konkrečių veiksmų reikia, norint išlikti ir / arba paaukštinti tam pareigūnui pareigas;
- politinė - analitinė informacija apie konkrečių veiksmų potencialias ekonomines, socialines arba aplinkosaugines pasekmes (Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, 2008, p. 17).

Be abejo, informacija vertinama šališkai ir yra palanki lobistams. Vis dėlto, negalima teigti, kad lobistai pasinaudodami turima informacijos galia ir turėdami galimybę ją atskleisti (arba neatskleisti) teikia vienareikšmiškai tik jiems naudingą informaciją ar nuslepia tam tikrus faktus vardan savo gerovės, nes teikdami specializuotą informaciją valdžios institucijoms savo veiksmais daro teigiamą poveikį visuomenės gerovės augimui (Guzavičius, Bruneckienė, 2010, p. 520). Jeigu lobistai paisytų tik savo ar užsakovų interesų ir falsifikuotą informaciją jiems naudinga linkme, jiems užsidarytų visos durys pas įstatymų leidžiamąją ir vykdomąją valdžias bei subjektus priimančius strateginius sprendimus. Informacijos gavėjui tenka galutinė atsakomybė kaip reaguoti į informaciją ir kokių veiksmų imtis, o už jos tikrumą ir teisingumą atsako lobistas, teikiantis informaciją. Svarbu tai, kad lobistas turi ne tik parengti aktualius ir juridškai sutvarkytus įstatymų projektus ar pataisų tekstus, bet ir juos pristatyti remiantis visuomenės apklausomis, išsamia dokumentų analize, specialistų išvadomis bei vadovautis pagal interesų grupių ar užsakovų vertybes ir prioritetus. Kadangi lobizmas viešai atstovauja įvairių visuomenės grupių interesus, atsiranda galimybė labai operatyviai ir profesionaliai reaguoti į visas valstybės realijas ir problemas bei nedidelėmis išlaidomis atlikti daugeliui naudingas įstatymų korekcijas, o rengiant naujus įstatymus – minimizuoti valstybės biudžeto lėšas, nes leidybai panaudojamos lėšos iš privataus kapitalo (Rasimavičius, 2002, p. 69- 70). Taip pat svarbu, kad lobistai teikdami specializuotą informaciją valdžios institucijoms daro teigiamą poveikį visuomenės gerovės augimui (Guzavičius, Bruneckienė, 2010, p. 520).

Hrebenar (2002, p. 27) tyrinėjančio lobizmą teigimu lobizmas kaip procesas yra ilgalaikis, todėl svarbiausia įvairiais priegais prie valdžios būdais išreikšti savo ar atstovaujamo užsakovo nuomonę, kad valdžia priimdama sprendimus žinotų įvairius įmanomus ėjimus bei galimą jų poveikį interesantams, todėl aiškiai išreikštas ir faktais paremtas požiūris gali daryti įtaką valdžios priimamiems sprendimams bei politikos kryptims. Mokslininkas išskiria penkis pagrindinius ir svarbiausius lobizmo uždavinius (žr. 1 lentelė.), kuriuos įgyvendinant galimi maksimalūs rezultatai.

1 lentelė. Pagrindiniai lobistinės veiklos uždaviniai (sudaryta pagal Hrebenar, 2002)

	Uždaviniai	Aprašas
1.	Perduoti tinkamą pranešimą	Tai konkreti informacija, kurią grupė arba organizacija turi perduoti politikui. Kartais tai gali būti savo pozicijos išraiška, o kartais – tik koks faktas arba statistika. Tikras menas yra nustatyti, koks informacijos perdavimo būdas yra efektyviausias.
2.	Pateikti informaciją tinkamiems žmonėms	Reikia žinoti, kas priima pagrindinius sprendimus, ir sutelkti dėmesį tą žmogų ar žmonių grupę. Šie asmenys nebūtinai turi būti ministerijų vadovai arba įstatymų leidėjai. Svarbūs yra ir viduriniojo lygio direktoriai arba jų padėjėjai.
3.	Pateikti informaciją tinkama forma	Šiame etape svarbu suprasti politikų norus, koku būdu informacija turėtų būti pateikta: kokios apimties, raštu ar žodžiu, pateikta konsultanto ar grupės vadovo.
4.	Pateikti informaciją tinkamu metu	Informacija bus ne tokia efektyvi arba visai neišgirsta, jei nebus pateikta tinkamiausiu bendravimo su valstybės tarnautoju metu.
5.	Tinkamai išreikšti problemą perduodant informaciją	Net įvykdžius keturis pirmuosius reikalavimus, sėkmės nepavyktų pasiekti, jeigu lobistų grupė nepajėgs paveikti problemos sprendimo, pavyzdžiui, dėl problemos neatitikimo įprastinei grupės lobistinės veiklos sričiai, nepakankamų išteklių ar problemos aktualumo politikams ir visuomenei ir t. t.

Galima teigti, kad lobistai ar suinteresuoti subjektai vykdantys lobistinę veiklą turėtų vadovautis tam tikrais analitikų įvardintais lobizmo uždaviniais, pavyzdžiui nustatyti, koks informacijos perdavimo būdas jų atveju yra efektyviausias, nes tai padėtų lengviau nusistatyti veiklos kryptis ir vykdyti ją tinkamais metodais. Taip būtų išvengta klaidų, sumažinti laiko ir finansiniai kaštai bei svarbiausia pasiektas norimas rezultatas. Apibendrinant, galima daryti prielaidą, kad Lietuvos Vaisingumo asociacijos atveju, pritaikius ir teisingai įgyvendinus pagrindinius lobistinės veiklos uždavinius (žr. 1 lentelė). būtų tikslingai bendradarbiaujama su įstatymų leidžiamąja valdžia ir priartėjama prie Lietuvos pažangai būtino Dirbtinio apvaisinimo įstatymo priėmimo.

2.2. Lobizmo subjektai

Suinteresuoti asmenys bei interesų grupės į lobistinę veiklą įsitraukia tam, kad pasiektų norimus tikslus, todėl interesų grupių veiklą įprasta vadinti lobizmu. Šią veiklą galima apibrėžti kaip tiesioginę ar netiesioginę atitinkamų subjektų sąveiką su politikais ir valdžios institucijomis, siekiant daryti įtaką aktualiems procesams, dažniausiai susijusiems su įstatymų leidžiamąja valdžia (Hrebenar, 2002, p. 46). Norint kalbėti apie interesų grupes, svarbu jas apibrėžti. Varanavičius (2006) interesų grupes įvardina kaip piliečių grupes, kurios siekia joms palankios politikos įgyvendinimo ir aktualių

sprendimų priėmimo, tačiau politinėje valdžioje jos tiesiogiai nedalyvauja, kaip tai daro politinės partijos. Visuomenės gerovės kūrimas ir įgyvendinimas neatsiejamas nuo interesų grupių sugebėjimo veikti. Interesų grupės vadovaujasi principu, jog visuomenė turi naudotis galimybe prisidėti prie įstatymų leidybos procesų ir taip reaguoti nuolat kintančius procesus, siekti gyvenimo kokybės didėjimo, pažangos ir inovacijų plėtros (Heywood, 1997).

Lobistinės veiklos stebėseną leidžia atskleisti du pagrindinius profesionalaus lobizmo tipus darančius įtaką politinėje veikloje. Pirmasis – *klasikinės specializuotos interesų grupės*, tokios kaip: asociacijos, kitos organizacijos ar sąjungos darančios įtaką įstatymų leidžiamajai valdžiai, siekiant savo narių gerovės. Minėtosios interesų grupės yra tiesiogiai motyvuotos veikti vardan savo ideologijos arba siekiant finansinės naudos, kaip vykdomos lobistinės veiklos rezultato. Specializuotos interesų grupės įtakos galią telkia tik jų grupės interesams tiesioginį ryšį turintiems politiniams procesams kontroliuoti. Svarbu pažymėti, kad dauguma literatūrinių šaltinių nagrinėjančių lobistinės veiklos principus didžiausią dėmesį skiria lobistams atstovaujantiems klasikines specializuotas interesų grupes. Kaip teigia Bertrand, Bombardini, and Trebbi (2011), egzistuoja antrasis profesionalaus lobizmo tipas – *komerciniai lobistai*. Komercinių įmonių samdomi asmenys vykdo užsakomąją lobistinę veiklą. Šis lobistinės veiklos tipas yra plačiai paplitęs ir sulaukia vis didesnio mokslininkų dėmesio².

Skirtingai nuo klasikinių specializuotų interesų grupių, komercinio lobizmo įmonės nėra ideologiškai susiaistytos su siekiamais vykdomos lobistinės veiklos rezultatais ir dažnu atveju nėra tiesiogiai paveikiami įstatymų, kurių leidybai daromas poveikis. Komercinio lobizmo firmos atlieka tarpininko vaidmenį tarp piliečių ar specializuotų interesų grupių ir legislatyvinės valdžios. Šios lobistinės veiklos atstovai siekia pasipelnyti teikdami tarpininkavimo paslaugas savo klientams. Šių lobizmo veikėjų teikiamos paslaugos. Šios tarpininkavimo paslaugos apima tiesioginį atstovavimą valdžios padaliniuose, teisinį ir politinį konsultavimą, konsultavimą dėl politinių klientų tikslų įgyvendinimo, teisės aktų rengimą ir viešuosius ryšius.

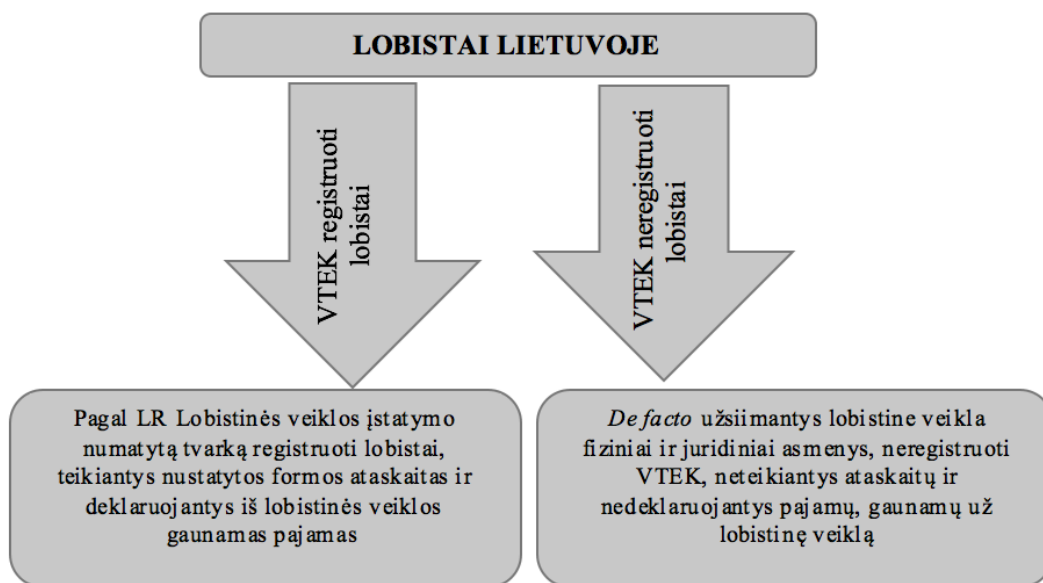
Augantis visuomenės susirūpinimas ir supratimas apie specializuotų interesų grupių daromą įtaką politiniams procesams atspindi lobizmo fenomeno svarbą. Siekiant apsaugoti visas suinteresuotas šalis daugumoje demokratinėse valstybėse išaugo spaudimas pradėti reglamentuoti ar sugriežtinti jau esamą lobistinės veiklos reglamentavimą. Profesionalios lobistinės veiklos reglamentavimas įgyvendinamas tvirtas lobizmo tradicijas turinčiose ir intensyviai praktikoje jas įgyvendinančiose valstybėse kaip Jungtinės Amerikos Valstijos, Kanada, Australija³. Kita vertus, daugelis Vakarų

² Bertrand, Bombardini, and Trebbi (2011) pastebi, kad vyko staigus komercinio lobizmo augimas. Pasiskirstymas tarp visų lobistų, komercinių lobistų atžvilgiu, per dešimtmetį išaugo nuo 40 proc. iki 60 proc.

³ Lobistinės veiklos įstatymas Jungtinėse valstijose (1995) reguliuoja lobistų registraciją, veiklos ataskaitų teikimą, baudas už nusižengimus. Kanadoje Lobizmo įstatymas (2008) įtvirtino lobistinės veiklos procesų registravimą, įteisino lobisto etikos kodeksą. Australijoje Lobizmo įstatymas (2008) įteisino lobistų etikos kodeksą.

demokratių valstybių vykdo labai ribotą reglamentavimą arba jokiais formomis nereglementuoja lobistinės veiklos. (Chari, Hogan, and Murphy, 2010) Pažymima tai, kad korupcija ir prekyba poveikiu⁴ (Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, 2008, p. 5-6) yra vienareikšmiškas įstatymo pažeidimas, todėl net ir įprastai lobistų vykdomų kampanijų biudžetai dažnai turi tam tikrus ribojimus, kaip saugiklius. Siekiant užtikrinti kuo didesnę skaidrumą, lobistinės veiklos kontekste, papildomai taikomi asmeninių pajamų ir kitų finansinių dokumentų deklaravimo principai lobistinę veiklą vykdančioms asmenims. Tokiu būtu valstybė siekia informuoti visuomenę apie įstatymo leidybą bei jai poveikį darančių asmenų veiklą ir konkrečius veiksmus.

Pagal mokslinėje literatūroje pateikiamus duomenis, Lietuvos atvejui pagal geriausią scenarijų būtų galima pritaikyti kitų, tvirtą lobistinę kultūrą turinčių valstybių, tokių kaip Kanada, JAV lobistų kvalifikaciją, tačiau pagal lobistinės veiklos mastus Lietuvoje, tai nėra aktualu. Tuo tarpu, visiškai supaprastinto modelio lobistų skirstymą Lietuvoje galima vykdyti pagal registracijos Vyriausioje tarnybinės etikos komisijoje kriterijų, kuomet lobistai Lietuvoje skirstomi į dvi grupes: registruoti lobistai; ir neregistruoti lobistai (žr. 1 pav.).

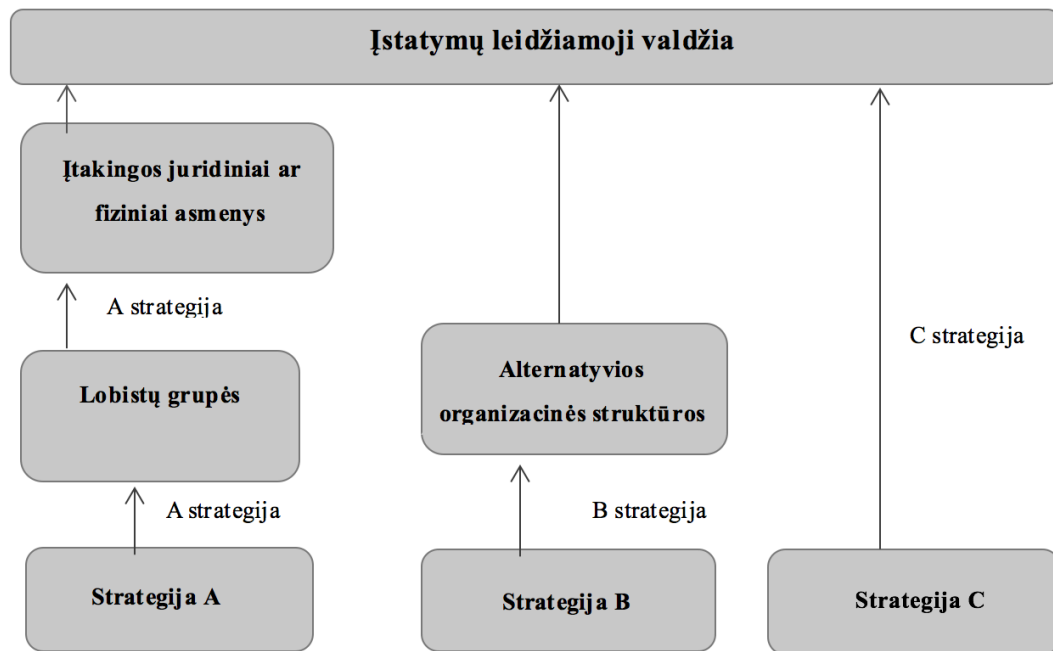
1 pav. Lobistų skirstymas Lietuvoje (sudaryta autorės pagal Andrikiene (2002))

Aptarus lobizmo subjektus ir jų veikimo principus svarbu išskirti nagrinėjamo atvejo subjektą – Vaisingumo Asociacija — kuris gali būti priskiriamas *klasikinėms specializuotoms interesų grupėms*. Siekiant pateikti galimus atitikmenis, kaip gerosios patirties atvejus globalioje rinkoje, atskiruose poskyriuose nagrinėjamos logistinės grupės inovacijoms skirtingose srityse skatinti.

⁴ Prekyba poveikiu yra apibrėžta Jungtinių Tautų Konvencijoje prieš korupciją (18 str.) ir Europos Tarybos Baudžiamosios teisės Konvencijoje dėl korupcijos (12 str.).

2.3. Lobistinės veiklos metodai ir strategijos inovacijoms skatinti

Lehmann atlikto tyrimo "Lobizmas Europos Sąjungoje: dabartinės taisyklės ir praktikos" (2003) ataskaitoje teigiama, jog tiek akademinėje tiek praktiškai orientuotoje lobizmo literatūroje atskleidžiamas siekis visiems sprendimų priėmimo dalyviams turėti vienodas „žaidimo“ sąlygas. Tai galima prilyginti nuolatos vykstančiam laisvos ir konkurencingos komercinės rinkos skatinimui, kurioje kiekvienas prekybininkas vis dar siekia tapti vienvaldžiu valdytoju. Kaip viena iš strategijų, minimas Van Schendelen (2002) atrastas modelis "trijų P žaidimas" (angl. "game of triple P") apibūdinantis kai kuriuos bandymus kvazi-monopoliniu būdu gauti politinę įtaką. Žaidimo tikslas yra užsitikrinti sau tinkamiausias sąlygas: dalyviai bando jų atžvilgiu draugiškiausiajam žmogui (angl. *person*) gauti geriausias pozicijas (angl. *positions*) su naudingiausiomis procedūromis (angl. *procedures*). Tokia strategija dažniausiai turi blogą reputaciją tarp dalyvaujančių subjektų, kuriems nepavyksta įsitvirtinti ir įgyti pakankamai galių vykdant lobistinę veiklą. Kaip bebūtų, dauguma įtakos grupių greitai išmoksta šio modelio principų taikydami juos praktikoje. Daugiau instrumentinių strategijų įvardija McGrath (2002), teigdamas jog jau prieš 29 metus Berry (1977) pasiūlė kryptingą lobistinių strategijų grupavimą, kurį pats nagrinėja plačiau ir išskiria tris pagrindines veiklos strategijas, kuriomis naudojasi ir lobistų grupės siekdamos inovacijų skatinimo skirtingose srityse (žr. 3 pav.)

2 pav. Lobistinės veiklos strategijos (sudarytas autorės pagal McGrath (2002))

1. Pirmoji (A) pasižymi atstovaujamoju pobūdžiu, kuomet lobistinė veikla vykdoma per atstovaujamuosius organus, atstovus, atstovybes ir kt. Tuomet profesionalūs darbuotojai veikia kaip tarpininkai, užsiimantys lobistine veikla bendraudami su valdžios institucijomis bei subjektais priimančiais strateginius sprendimus. Lobistų grupės gali inicijuoti didelio masto viešąją akciją,

susirinkimą, atviro lobizmo dieną (*ang. Lobby day*) ar kitaip, pasitelkiant mases, daryti poveikį įstatymų leidžiamajai valdžiai. Taip pat jiems būdinga kreiptis į autoritetinę asmenį (subjektą), kuris turi tiesioginę prieigą prie pagrindinių sprendimų priėmėjų; Šiomis strategijos naudojasi jau minėtos lobistų grupės inovacijoms skatinti: RDLA ir CATA, kurios veikia pasitelkdamos didžiulius socialinių tinklų pajėgumus, sudarydami galimybes prie grupės prisijungti kuo daugiau kompetentingų narių, kooperuodamiesi su kitos institucijomis, pavyzdžiui, kaip teigia antrasis ekspertinio interviu respondentas (žr. 2 priedas) CADA sujungė jėgas su Carleton Universiteto Sprott verslo mokyklos ofisu. RDLA glaudžiai bendradarbiauja su kongresmenais;

2. Antroji (B) strategija yra labiau politizuota, kuomet poveikį siekiama daryti per politinius procesus. Dažnu atveju pasitelkiami finansiniai ištekliai, skiriamos lėšos rinkimų kampanijoms paremti, tai siekiant užsitikinti palankumą remtų politikų atžvilgiu. Šios strategijos techniniai procesai vyksta vykdant viešųjų ryšių kampanijas, dalyvaujant politiniuose debatuose, viešinant slaptų susitikimų detales ir kt. Ši strategija dažniau pasirenkama pelno siekiančių lobistinių grupių, nei tokių kaip RDLA ar CATA, kurios atstovauja narių interesus, yra ne pelno siekiančios organizacijos, siekiančios inovacijų skatinimo jiems aktualioje srityje;

3. Trečioji (c) strategija pasižyminti tiesioginiu kontaktu tarp lobistinių grupių ir įstatymų leidžiamosios valdžios; tai vizitai pas valdžios atstovus, susitikimai, bendravimas telefonu ir paštu, darbas bendroje darbo grupėse, dalyvavimas administraciniuose procesuose (McGrath, 2002). Šią strategiją renkasi atviros, atskaitingos ir socialiniai atsakingos lobistinės grupės, kurios siekia novacijų skatinimo ir esminio pokyčio susidariusiai problemai spręsti.

Lobistinės grupės dalyvaudami kolektyvinėje veikloje ir siekdamos daryti poveikį valdžios institucijoms, turi pasirinkti vieną iš veiklos strategijų. Atsižvelgdami į institucijų pobūdį, nacionalinę teisėkūros konjunktūrą - valstybės daromą įtaką, įvertindami riziką bei sau siekiamos naudos ar tautos gerovės mastus, lobistinę veiklą vykdantis asmuo pasirenka racionaliausią strategiją. Atsižvelgiant į nagrinėjamų lobistinių grupių RDLA ir CATA pobūdį ir juridinį statusą, grupės veiklas vykdo pasitelkdamos pirmąją (A) ir trečiąją (C) strategijas.

Nuolatinis lobistų įtakos darymas sprendimo priėmėjams leidžia analizuoti lobistų kuriamą konkurencinį efektą ir įtakos darymo būdus. Vykdamas lobistinės veiklos funkcijas, sukuriama svarbūs procesai, kurie nagrinėjamos temos kontekste gali būti išskiriami į šiuos esminius punktus:

1. Nuoseklus įstatymo leidėjo motyvacijos ir palankumo kūrimas;
2. Įtakos galios panaudojimas palankiam sprendimo priėmimui pasiekti.

Šiuo atveju svarbu atkreipti dėmesį ne į įtakos galios funkcijas lobizme ir jų kalibravimą įstatymų priėmimo kontekste, tačiau į aspektus, kurie įgalina manipuliaciją lobistinėje veikloje, siekiant reikiamo rezultato, bei iš to kylančius procesus: įstatymų leidėjai atsako į lobistų jiems pateikiamus įrodymus ir pasiūlymus; siekiant daryti įtaką, perduodama informacija tarp lobisto ir

įstatymo leidėjo (ar sprendimo priėmėjo).

Toliau pavaizduotoje lentelėje (žr. 2 lentelė) pateikta dažniausiai naudojamų lobizmo metodų demokratinėse valstybėse santrauka. Novagrockienės (2001) teigimu, interesų grupių ir valdžios institucijų santykiai susiformuoja pagal šalies įvykius, kurie nulemia taisyklių susikūrimą, politinę kultūrą, socialinę aplinką konkrečioje kultūroje, todėl kiekvienoje politinėje sistemoje susiformuoja individualios strategijos. Vis dėlto, pateiktoje lentelėje (žr. 2 lentelė) galima atpažinti kiekvienai valstybei, tarp jų ir Lietuvai, būdingus metodus.

2 lentelė. Įprasti lobizmo metodai

Teisės aktų leidybos valdžia
Asmeniniai susitikimai su teisės aktų leidėjais ir/ arba jų padėjėjais
Informacijos pateikimas teisėkūros posėdžiuose
Vykdomoji valdžia (visi jos lygmenys)
Bendravimas su specializuotomis agentūromis, konsultuojančiomis vyriausybės vadovą
Bendravimas su specializuotais ryšių palaikymo biurais, pavaldžiais ministrų kabinetui
Asmeniniai susitikimai su vyriausybės vadovu ir/ arba jo padėjėjais
Asmeniniai susitikimai su vykdomosios įstaigos personalu
Dalyvavimas vykdomosios įstaigos konsultacinių tarybų ar komitetų posėdžiuose
Pastabų dėl pasiūlytų taisyklių ar nuostatų pateikimas raštu
Informacijos pateikimas vykdomosios įstaigos posėdžiuose
Teisminė valdžia
Bandymai paveikti teisėjų atrankas
Dalyvavimas teisminėse bylose
Trumpos amicus curiae ⁵ informacijos pateikimas
Pilietinis/ netiesioginis
Asmeninių susitikimų organizavimas tarp grupės narių/ rėmėjų ir vyriausybės pareigūnų
Atstovo spaudai paskyrimas
Elektroninių laiškų, telegramų siuntimas, laiškų rašymas/ telefoninių skambučių organizavimas
Dalyvavimas demonstracijose ar protestuose

Šaltinis: Lietuvos Respublikos specialiujų tyrimų tarnyba, 2008, 18 p.

Lobistinę veiklą vykdančys fiziniai ir juridiniai asmenys, veikdami tiek nacionaliniu tiek tarptautiniu lygmeniu, pasirenka jiems priimtinausią teisinį lobizmo metodą, kuris yra tinkamiausias tuo metu vyraujančiai politinei ir ekonominei situacijai. Lobistų grupėms yra svarbu sukurti tokią situaciją ir užimti atitinkamą poziciją, kad jos vykdoma veikla ir turima informacija būtų reikalinga ir naudinga valdžiai.

Apibendrinant galima teigti, kad pažangiųjų pasaulio valstybių valdymas paremtas bendradarbiavimu su lobistinėmis grupėmis. Vienas svarbiausių lobistinės grupės įrankių vykdančią veiklą ir siekiant tikslingo lobistinės grupės narių interesų atstovavimo yra jų valdoma specializuota informacija, kurią sugeneruoja vykdydami veiklą tam tikroje, pavyzdžiui, medicinos srityje.

Lobistinės grupės pasinaudodamos specializuota informacija, pasitelkdamos tinkamus metodus ir pasirinkdamos efektyviausią strategiją, rengia ir teikia sprendimus įstatymų leidžiamajai valdžiai, siūlo esamų įstatymų redakcijas, tam, kad būtų pašalinamos kliūtys, stabdančios inovacijų plėtrą valstybėje. Pastebimas vis didesnis lobistinių grupių įsitraukimas teikiant specializuotą informaciją atstovaujamai grupei ir visuomenei aktualiais klausimais. Dažnu atveju poveikis daromas ne tik dėl vienkartinės lobistinės grupės pergalės ir jos narių interesų atstovavimo, tačiau dėl ilgalaikės valstybės pažangos, kurios būtų siekiama per inovacijų skatinimą tokiose srityje kaip: medicina, pažangiosios technologijos, finansų sektorius. Kylant vis didesniam inovacijų poreikiui valstybės pažangai didinti, lobistų grupės vaidina vis svarbesnį vaidmenį. Svarbu atkreipti dėmesį, kad augant lobistinių grupių veiklos mastams ir daromam poveikiui, iškyla poreikis išanalizuoti lobistinės veiklos vykdymo galimybes ir perspektyvas Lietuvos Vaisingumo Asociacijos atveju.

3. EKSPERTINIO INTERVIU KANADOS LOBISTINĖJE GRUPĖJE INOVACIJOMS SKATINTI METODIKA

Skyriuje detaliau pristatomi tyrimo metodai bei motyvai, kodėl tam tikras metodas buvo pasirinktas, pateikiamas tyrimo tikslas bei tyrimo objektas. Atprašomos tiriamųjų imties charakteristikos, jų atrankos kriterijai. Siekiant kuo tiksliau atskleisti Lietuvos Vaisingumo asociacijos ir tyrimui pasirinktos Kanados lobistinės grupės inovacijoms skatinti atvejo atitikimą, svarbu pateikti minėtųjų valstybių lobistinės sistemos reguliavimo lygius ir tarpusavio atitikmenis, kurie nustatomi pagal lobistinės veiklos reguliavimo sistemų lygį valstybėje. Pateikiama lobistinės grupės RDLA medicinos inovacijoms skatinti ir pažangiųjų technologijų lobistinės grupės inovacijoms skatinti CATA atvejų analizė, kuria remiantis ir panaudojant ekspertinio interviu metu gautus duomenis tikimasi Lietuvos Vaisingumo asociacijai parengti rekomendacijas inovacijų skatinimui pritaikant lobizmą.

3.1. Tyrimo metodika

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti veiksnius, kurie padėtų Lietuvos Vaisingumo asociacijai vykdyti lobistinę veiklą inovacijoms skatinti.

Tyrimo objektas – lobistinė veikla skatinanti inovacijas.

Tyrimo imtis – Kanados pažangios technologijos aljanso (*angl. CATA Alliance*) valdybos nariai, kitas valdančiasias pareigas užimantys ekspertai.

Tiriamųjų imtis – netikimybinė tikslinė. Siekiant kuo tiksliau ir detaliau atskleisti analizuojamą temą buvo pasirinktas pusiau struktūrizuoto ekspertinio interviu metodas. Kokybiniam tyrimui buvo pasirinkta netikimybinė tikslinė imtis. Ši tiriamųjų imtis buvo pasirinkta dėl to, kad tikimybės, jog kiekvienas populiacijos narys turi galimybę patekti į šią tiriamųjų imtį, kaip kad reikalaujama tikimybinės imties atveju, nėra.

Atliekant kokybinį tyrimą ir taikant interviu metodą Kanadoje imtis pasirinkta pagal tiriamos temos atitikimą ir lobistų grupės Kanados pažangios technologijos aljanso narių pareigybes ir atstovavimo lygmenį. Svarbu pažymėti ir tai, kad ne visi atrinktieji turėjo galimybę dalyvauti tyrime dėl užimtumo ar kitų priežasčių, todėl ne visi numatyti interviu buvo įgyvendinti. Respondentai buvo atrinkti pagal tikslinės atrankos metodus. Iš visų galimų respondentų buvo atrenkami respondentai pagal tikslinę atranką. Tikslinė atranka – kai pats tyrėjas nusprendžia, kuriuos respondentus atrinkti ir apklausti yra tikslinga (Pruskus, 2003), tuomet „tikrinamas“ jų tinkamumas apklausai. Svarbu tai, kad respondentai buvo pasirenkami neatsitiktinai, buvo siekiama išrinkti tokius respondentus, kurie turi ilgametę patirtį, yra sukaupę pakankamai specializuotos informacijos, siekiant surinkti kuo daugiau ir

tikslesnės informacijos. Žemiau pateikiama lentelė su respondentų atstovaujamos ekspertų sritimis (žr. 4 lentelė).

4 lentelė. Informacija apie respondentus (sudaryta autorės)

Respondentai	Respondento atstovaujama sritis
Ekspertas 1	CATA valdybos narys; Cisco Kanada generalinis direktorius
Ekspertas 2	CATA vadovas
Ekspertas 3	CATA lyderystės tarybos ir valdybos narys
Ekspertas 4	CATA valdybos narys
Ekspertas 5	CATA verslo padalinio vadovas ir valdybos narys

Pateiktoje lentelėje trumpai apibūdinama kiekvieno respondento veiklos sritis. Aiškiai matyti, veiklų pasiskirstymo įvairovė. Respondento asmenybės nėra įvardijamos dėl daugumos respondentų pageidavimo išlikti anonimais.

Tyrimo tipas. Tyrimo metodo pasirinkimas turi ne tik svarią reikšmę tyrimo darbe, bet nuo jo priklauso ir tyrimo sėkmė. Pasak Kardelio (2007) pasirenkant tinkamą tyrimo metodą, bei laikantis jo reikalavimų, net ir nelabai patyręs tyrėjas gali pasiekti puikių rezultatų. Tad šiame darbe pasirenkamas kokybinio tyrimo būdas, kuriuo siekiama išaiškinti technologinių platformų diegimo galimybes Lietuvoje.

Kokybiniame tyrime siekiama suprasti žmonių elgesį, elgesio priežastis ar situaciją, apeinant kiekybinę išraišką. Tokio tyrimo esminis aspektas yra tiriamojo asmens suvokimas apie jį supančią tikrovę. Kokybinio tyrimu yra siekiama paaiškinti konkretų reiškinį (Pruskus, 2003). Šis tyrimo tipas pasirinktas todėl, kad stengiamasi į situaciją pažvelgti iš vidaus, o ne stebėti išoriškai. Linkstama link subjektyvios nuomonės, juk siekiama išryškinti kiekvieno respondento požiūrius.

Duomenų rinkimo metodas. Siekiant ištirti atvejį buvo pasirinktas pusiau struktūrizuotas ekspertinis interviu. Pusiau struktūrizuotas interviu metodas pasirinktas todėl, kad šiuo metodu respondentui leidžiama atsiskleisti, taip pat suteikiama didelė laisvė interpretacijai. *Interviu* yra dviejų individų pokalbis, kuris primena kasdienį pokalbį, tik jau iš anksto numatyta tema, pasižymi išankstiniu pasirengimu, struktūra, interviuotojo pozicija. Šis pokalbis yra kontroliuojamas interviuotojo ir yra pakankamai struktūrizuotas, kadangi yra siekiama tam tikro tikslo (Leonavičius, 2003). Pasak Luobikienės (2006) interviu svarba yra nenuginčijamai svarbi duomenų rinkimo priemonė. O jo pagalba galima išsiaiškinti žmonių suvokiamą nuomonę apie reiškinį. Šiuo metodu galima pasiekti tą informaciją, kuri yra nepasiekama kitais tyrimo metodais.

Tyrimo etapai:

1. Pasirinktas atrankos metodas;

2. Suformuluoti interviu klausimai;
3. Atrinkti kandidatai;
4. Interviu buvo vykdomas nuo 2015 m. rugpjūčio 4 iki rugpjūčio 31 dienos imtinai, Kanadoje, Ontario;
5. Klausimų analizė (išskirstomi į kategorijas ir subkategorijas);
6. Rezultatų pateikimas.

Tyrimo etika. Kiekvieno interviu metu buvo laikomasi tyrimų etikos pagal Kardelį (2007). Su kiekvienu respondentu iš anksto buvo susisiekiama telefonu. Tik gavus jų sutikimą dėl interviu, buvo sutartas interviu laikas. Prieš pradėdant interviu visada trumpai prisistatomas interviu eiga, bei paaiškinti tyrimo tikslai. Kiekvieno interviuotojo buvo atsiklausoma dėl pokalbio įrašymo. Pokalbio įrašymas buvo motyvuojamas, tikslesnės informacijos atkūrimu bei perteikimu. Interviu buvo įrašomi tik gavus sutikimą. Kiekvienam respondentui buvo užtikrintas anonimiškumas. Nėra pateikiami respondentų asmeniniai duomenys, tik sudaryta ekspertų lentelė, su sritimis kuriose jie dirba (žr. 4 lentelė). Interviu eigos metu, klausimai būdavo reformuluojami (tais atvejais kai atsakymas jau buvo dalinai žinomas į sekantį klausimą), ar keičiami vietomis (respondentui išsiplėtojus, jei atsakydavo dar į neužduotus klausimus) tik esant būtinybei.

3.2. Medicinos inovacijų lobistinė grupė RDLA

“Retų ligų teisėkūros atstovai” (*angl. Rare Disease Legislative Advocates*) yra fondo, kovojančio už lengvesnę žmonių sergančių retomis ligomis gyvenimą (ang. “EveryLife Foundation for Rare Diseases”), sukurta programa atstovauti retomis ligomis sergančius ligonius, jų šeimos narius, bendruomenes ir organizacijas. Suvieniję jėgas ir susibūrę į lobistinę grupę, retomis ligomis sergančių ligonių atstovai gali sustiprinti savo įtaką ir užtikrinti, kad jų atstovaujami ligoniai bus išgirsti ir teisingai suprasti jų poreikiai ne tik bendruomenėje, bet ir vyriausybėje, kitose valdžios institucijose (Rare Disease Legislative Advocates, 2016).

Programa “Retų ligų teisėkūros atstovai” (toliau – RDLA), kurią iniciavo ir koordinuoja ne pelno siekianti organizacija atstovaujanti piliečius susidūrusius su retomis ligomis, yra skirta inovacijoms biotechnologijų srityje skatinti, kurios padėtų spresti kovą su retomis ligomis ir jų paliekamais padariniais. Ši programa yra lobistinės veiklos inovacijoms skatinti gerosios praktikos pavyzdys. Kaip teigia organizacijos atstovai, vykdančys lobistinę veiklą, tai efektyvi priemonė apjungti jau turimą mokslų pažangą ir sukurti gyvybes gelbintįs metodus milijonams žmonių, kenčiantiems nuo retų ligų (Rare Disease Legislative Advocates, 2016).

RDLA yra atvira lobistinė grupė, siekianti kuo didesnio visuomenės įsitraukimo ir informuotumo retų ligų gydymo reglamentavimo, inovatyvių technologijų kūrimo ir paramos skyrimo klausimais.

RDLA bendruomenė vykdo lobistinę veiklą teikdami specializuotą informaciją susijusią su retomis ligomis⁵, todėl dažnai įstatymo leidžiamoji valdžia neturi visos reikiamos informacijos, tinkamam ir aktualiam sprendimui priimti.

RDLA buvo sukurta kaip iniciatyva skatinanti aktyvias retų ligų pacientus atstovaujančias organizacijas ir atstovus susiburti ir įgalinti juos dalintis informacija retų ligų temomis. Organizacija remia ir palaiko visas iniciatyvas atstovaujančias retomis ligomis sergančius pacientus ir jų teises, siekdama pristatyti teisės aktų projektus ir daryti reikiamą poveikį teikiant specializuotą informaciją, kad teisės aktai būtų priimami tikslingiausiai, mažiausiais laiko ir finansiniais kaštais, būtų orientuoti į inovatyvių technologijų kūrimą, kurių dėka palengvėtų pacientų gydymas.

RDLA rengiami susitikimai ir sukurtas internetinis puslapis www.rareadvocates.org skirtas individualiems asmenims ir organizacijoms edukuoti ir suteikti reikiamą informaciją lobistinės veiklos vykdymui, interesų atstovavimui. Viena didžiausių RDLA pergalių yra Maisto ir vaistų saugumo administravimo ir inovacijų įstatymas, priimtas 2012 m., kuriuo buvo pasiektas pažangesnis reglamentavimas inovacijų skatinimui visuomenės sveikatos srityje (*Food and Drug Administration Safety and Innovation Act*, 2012).

3.3. Pažangiųjų technologijų lobistinė grupė CATA

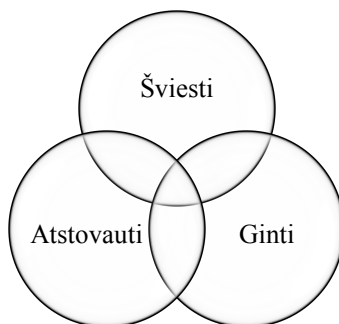
Atkreipiant dėmesį į vis dažnesnę kompanijų žlugimo priežastį – skaitmeninį žlugimą, keliami diskusija ir poreikis šiai problemai spręsti. Įmonėms neatlaikančioms skaitmeninės pažangos iššūkių, valstybės taikomų reguliavimų, tais atvejais, kai technologinės inovacijos ir pažanga nėra skatinamos ir palaikomos valstybiniu lygmeniu, ir kitų barjerų, tenka pasitraukti iš rinkos. Siekiant to išvengti, pažangiųjų technologijų srityje įmonės telkiasi ir vienija savo jėgas atstovaudamos savo interesus kaip lobistinė grupė. Pasitelkiant lobistinę, siekiama verslo, visuomenės ir valdžios bendradarbiavimo. Vienas stipriausių šiuo metu globalioje rinkoje veikiančių lobistinės grupės praktikų yra Kanados pažangios technologijos aljansas (*angl. The Canadian Advanced Technology Alliance*).

Kanados pažangios technologijos aljansas (toliau – CATA) yra Kanados lobistinė grupė inovacijoms, pasivadavusi “Vieningas Kanados balsas inovacijoms”. Sutelkianti ir įgalinanti idėjas iš daugiau kaip dvidešimt keturių tūkstančių narių, aktyviai veikiančių sukurtuose socialiniuose tinkluose ir vidinėse platformose Kanadoje bei svarbiausiose pasaulio rinkose. Viena iš sėkmingiausių ir šiuo metu vykdomų iniciatyvų skirta technologijų kompanijų pažangai skatinti (angl. “No Tech Firm Left

⁵ Reta liga yra bet kuri ligi, kuria serga itin maža žmonių populiacijos dalis. Dauguma retų ligų yra genetinės, kuriomis pacientai serga visa savo gyvenimą, net gi tais atvejais, kai simptomai dar pasireiškę (Siope.Eu, 2009)

Behind”) (CATAAlliance: Mission, Mandate & Successes: Canada's One Voice for Innovation Lobby Group, 2016).

Viešai skelbiama CATA misija – pakylėti Kanadą į pirmąją vietą ar aukščiausią poziciją inovacijų ir konkurencingumo srityje. Misijos įgyvendinimo siekiama vykdant kampaniją “Konkurencinga Inovacijų valstybė”. CATA siekia ugdyti organizacijos stiprybes ir pašalinti visas kylančias kliūtis, kad organizacijos nariams būtų sudarytos palankiausios sąlygos kurti konkurencinį pranašumą. Pagrindinis CATA tikslas – įgyvendinti patobulinimus leisiančius Kanadai tapti stipriausia inovacijomis grįsta ekonomika. Antrasis CATA tikslas – padidinti pažangiąsias technologijas kuriančių įmonių vadovų, inovatorių ir antreprenierių galią, kad būtų sukurta bendradarbiaujanti, išprususi ir įtakinga bendruomenė. Lobistinės grupės, technologinėms inovacijoms skatinti, veiklos principai (žr. pav. 2) yra persipynę ir tiesiogiai saveikauja tarpusavyje, todėl jiems visiems CATA skiria daug dėmesio (CATAAlliance: Mission, Mandate & Successes: Canada's One Voice for Innovation Lobby Group, 2016).

3 pav. CATA veiklos principai (sudarytas autorės pagal CATA (2016))

Veiklos rezultatų stebėseną ir vertinimą vyksta pagal kiekvienais metais pateikiamą Kanados inovacijų ir konkurencingumo reitingą, pagal kurio duomenis CATA gali sekti ir reaguoti atsižvelgiant į progresą.

Kanados pažangios technologijos aljansas yra ne pelno siekianti organizacija, kurios veikimo modelis primena politinės partijos veiklos modelį, todėl neoficialiai dar būna vadinama “Kanados inovacijų ir pažangiųjų technologijų industrijų partija”. CATA veikla pasižymi aiškiu tiesioginiu kontaktu su įstatymų leidžiamąja valdžia, teikdama jai konkrečias rekomendacijas, pagrįstas CATA narių valdoma specializuota informacija pažangiųjų technologijų srityje, kurios leis užtikrinti Kanados sėkmę pasaulinėje ekonomikoje.

CATA veiklos modelis remiasi didžiuliu socialiniu tinklu ir galingomis tradicijomis, leidžiančiomis organizacijai gauti aiškų poreikį, išgryninti susidariusias situacijas pažangiųjų technologijų srityje ir mobilizuoti pokyčio kūrimui (CATAAlliance News Connections, 2016)

Esminių pokyčių siekdama CATA vykdo lobistinę veiklą inovacijoms skatinti pažangiųjų technologijų srityje:

- vystydama kampaniją “Konkurencinga Inovacijų valstybė”;
 - kurdama naują pramonės strategiją, orientuotą į verslo inovacijų augimą per efektyvią produktų ir paslaugų, tiekimo grandinės, eksporto, viešųjų pirkimų komercializaciją ir socialinės atsakomybės plėtrą;
 - tiesiogiai dalyvaudama Kanados mokesčių sistemos supaprastinime, siekiant sutrumpinti investicijų ir finansinės paramos patvirtinimo laikotarpį įmonėms, tai užkertant kelią įmonių stagnacijai, kai laiku negaunama finansinė parama;
 - sprendžiant tiesiogiai su pažangiųjų technologijų įmonėmis susijusias problemas: paslaugos/produkto patrauklumas, išsaugojimas ir plėtra;
 - puoselėdami lyderystę, įskaitant ir mokymosi visą gyvenimą, mentorystės ir įvairovės užtikrinimą organizacijoje;
 - vykdydami mentorystės programą, skatina moterų įsitraukimą ir dalyvavimą į inovacijų kūrimą pažangiųjų technologijų srityje;
- dalyvaudami valdžios institucijų darbe, teikdami įstatymų leidėjams būtiną specializuotą informaciją, inicijuodami pataisas ir naujus įstatymų projektus.

3.4. Lobistinės veiklos reguliavimo sistemos

Lobizmo reguliavimas gali pagal Chari ir Murphy (2012) būti suprastas per struktūrą, kuri kategorizuoja lobizmo sistemas kaip žemo reguliavimo, vidutinio reguliavimo ir aukšto reguliavimo lygio. Valstybės kuriose lobistinė veikla yra reguliuojama, gali būti skirstomos pagal reguliavimo lygmenį (žr. 4. pav.)

Mažai reguliuojamos sistemos. Egzistuoja taisyklės, pagal kurias asmenys turi registruoti savo veiklą. Lobizmo sąrašai yra vieši, tačiau, tokios detalės, kaip išlaidų ataskaitos yra privačios. Didžiausias mažai reguliuojamų sistemų privalumas yra tai, kad yra pasirūpinta lobistų registracija, kuris anksčiau neegzistavo. Šio registravimo rezultatas yra sistema, kurioje nėra nuolatinio etiško prižiūrėjimo ir reglamentai, kurie neįpareigoja lobistų teikti ataskaitas. (Beyers, 2007). Galima manyti, kad lobistai nėra nusistatę prieš šią lobistų registravimo sistemą. Perdėto biurokратиškumo šioje sistemoje yra mažai, taip pat šios registravimo sistemos išlaikymas ir pasų išdavimas lobistams nėra sudėtingas. Ši reguliavimo sistema pasireiškia Europos Sąjungoje (Mulcahy, 2012).

Jei lobizmas yra prieigos gavimas prie sprendimų priėmimo, vienintelis mažai reguliuojamos sistemos minusas yra tai, kad visuomenei suteikiama labai mažai informacijos apie lobistų įtaką politinėms sistemoms. Taigi, palyginus su kitomis sistemomis, atsakomybė yra daug mažiau užtikrinama mažai reguliuojamose sistemose.

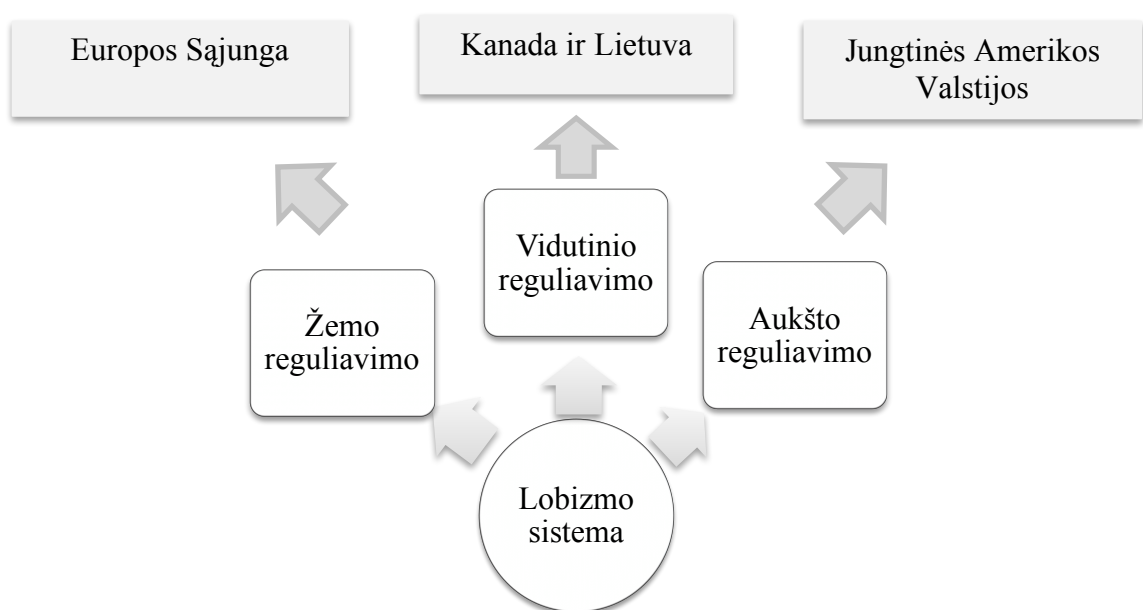
Vidutiniškai reguliuojamos sistemos. Pagrindinis vidutiniškai reguliuojamų sistemų bruožas

yra tai, kad lobistai privalo registruoti ne tik pačius save, bet ir jie taip pat turi įvardinti institucijas kurioms jie daro įtaką, ir temas, su kuriomis jie yra susiję. Kai kurie nuostatai įtraukia individualių asmenų išlaidų paskelbimą. Dovanos yra uždraustos ir visa politinė finansinė parama turi būti atskleista. Bet nėra jokių įstatymų darbuotojų išlaidų ataskaitoms ir lobistų išlaidų atskleidimas nėra pasiekiamas visuomenei.

Pagrindinis vidutiniškai reguliuojamų sistemų pranašumas yra tai, kad jos suteikia viešą prieigą prie sąrašų, kuriuose yra minimi lobistai, ir autoritetai, kuriems lobistai daro įtaką. Lobistai privalo nurodyti kam jie daro įtaką, ar tai būtų vyriausybė, išrinktas atstovas ar pareigūnas. Tokia sistema reikalauja gan daug darbo, tačiau, kaip alternatyva, registravimas internetu (jis yra įgyvendinamas Kanadoje, Ontario provincijoje) yra naudingas ir efektyvus bei reikalaujantis mažai resursų.

Pagrindinis vidutiniškai reguliuojamų sistemų trūkumas yra tai, kad lobistai neprivalo deklaruoti savo darbdavių. Taigi jei viešai yra pateikiama informacija apie lobistus ir asmenis arba institucijas kurioms lobistai daro įtaką, visuomenė neturi galimybės sužinoti kas samdo lobistus. Tokios sistemos spragos gali būti išnaudojamos, pavyzdžiui lobistai gali suteikti taip vadinamą “nemokamą konsultaciją” politinėms partijoms

Aukšto reguliavimo lygio sistemos. Pagrindinis aukšto reguliavimo lygio sistemų bruožas yra tai, kad lobistai privalo atskleisti savo darbdavius, kaip ir institucijas ir individus su kuriais jie yra susiję ir daro įtaką. Taip pat yra privaloma atskleisti lobistų ir jų darbdavių išlaidų sąrašus (Kallas, Galbraith, 2009). Išlaidų ataskaitų nagrinėjimas yra viešai prieinamas, ten galima rasti svarbių įstatymų pažeidimų vykdymą, ir baudas už šiuos pažeidimus. Pagrindinis aukšto reguliavimo lygio privalumas yra užtikrinimas, kad atskleidžiant lobistą, užsakovą ir institucijas su kuriomis lobistai yra susiję, lieka labai mažai tikimybės tarnybiniais nusižengimams politikos procesuose.

3. pav. Lobizmo sistemų reguliavimas (sudarytas autorės pagal Chari ir Murphy(2012))

Apžvelgus lobistinės sistemos reguliavimo kategorijas, galima teigti, kad žemo reguliavimo sistemos nustato, kas yra įtrauktas į lobizmo procesus su valstybės pareigūnais ir išrinktaisiais atstovais bei kas už tai gauna atlyginimą, tokia reguliavimo pasireiškia Europos sąjungoje. Vidutiniškai reguliuojamos sistemos teikia ataskaitas apie išlaidų panaudojimą ir lobizmo veiklą. Aukšto lygio reguliavimo sistemos įsigilina, ir viešina informaciją apie lobistus ir jų darbdavius, taip pat pateikia analizes apie išlaidų ataskaitas, tokia sistema taikoma JAV. Sistemos Lietuvoje ir Kanadoje gali būti klasifikuojamos kaip vidutiniškai reguliuojamos.

3.5. Lobistinės veiklos sistemų atitikimas Lietuvoje ir Kanadoje

Tinkamas ir efektyvus lobistinės veiklos reguliavimas priklauso nuo valstybės institucinės struktūros, politinės ir administracinės kultūros. Lobistinės veiklos reguliavimas gali paskatinti skaidrumą tuose procesuose arba asmenyse, kurie daro įtaką valdžios naudojimui, išreikštą sprendimais, veiksmais ar veiksmų trūkumu.

Mokslinėse publikacijose (Geleževičius, 2004; Geleževičius, 2013) pateikiamas požiūris, kad lobizmas, kaip ir dauguma kitų socialinių reiškinių, gali būti suvaldytas specialiu teisės aktu, jame apibrėžiant konkrečią lobizmo terminologiją bei nustatant lobistinės veiklos ribas. Nors Lietuvoje teisiškai sureguliuoti lobistinę veiklą buvo bandoma iš karto po Nepriklausomybės atkūrimo – Lietuvos Respublikos aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo 1991 m. gruodžio 21 d. nutarimu buvo sudaryta darbo grupė lobistinės veiklos įstatymo projektui parengti, tačiau darbo grupės parengto projekto parlamentas nesvarstė.

Lobistinės veiklos įstatymą Lietuvos Respublikos Seimas galiausiai priėmė 2000 m. birželio 27 d. (įstatymas įsigaliojo 2001 m. sausio 1 d.), (2003 m. kovo 20 d. priimta nauja įstatymo redakcija, ji įsigaliojo 2003 m gegužės 1 d.).

Parengto įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodyta, kad siekiami tikslai – įstatymų leidybos procesą padaryti skaidresnį ir užkirsti kelią korupcijai, sureguliuoti asmenų daromą įtaką teisės aktų leidybai ir suaktyvinti patį teisėkūros procesą. Taip pat, galima pridėti, kad tai būdas suteikti skaidrumo tam tikriems procesams, santykiams tarp interesų grupių ir biurokratinio aparato. Kalbant apie lobistinės veiklos įteisirimą ir institucianolizavimą, svarbu paminėti, kad tokie procesai kaip: Lietuvos interesų grupių sistema, lobistinę veiklą vykdančios organizacijos, lobistų veiklos ypatumai ir jų poveikio valdžios sprendimams veiksmingumas buvo tyrinėjami ir JAV mokslininkų Hrebenar bei Thomas (2002). Jiems apibendrinus Lietuvos lobizmo tendencijas, pateiktose išvadose teigiama, kad lobizmo sistema Lietuvoje gana primityvi, lobistine veikla užsiima daugiau asmenų nei yra užsiregistravusių lobistais. Taip pat, teigiama, kad dažnai lietuviškas interesų atstovavimas yra grindžiamas asmeninėmis ir viešai nedeklaruojamomis pažintimis, dėl kurių sudaromos aplinkybės korupcijai. Galima teigti, kad žymių pokyčių neįvyko, nes praėjus daugiau nei dešimtmečiui, po

užsienio mokslininkų išvadų pateikimo, panašius vertinimus pateikė Lukošaitis (2011), kuris savo publikacijoje „Lobizmas užsienio šalyse ir Lietuvoje: teisinio reguliavimo ir institucionalizacijos problemos“ teigia, jog teisėta (teisėtas lobizmas Lukošaičio straipsnyje suprantamas kaip registruotų lobistų (fizinių ir juridinių asmenų) veikla, neteisėtas lobizmas – kaip neregistruotų lobistų veikla) lobistinė veikla Lietuvoje menkai prigijo dėl netinkamai parinktų teisinio reguliavimo priemonių ir nepalankiai besiklostančio sociokultūrinio konteksto. Akcentuojant Lukošaičio straipsnyje išsakytą poziciją, svarbu pabrėžti, kad Lietuvoje gana pasyviai įgyvendinamas teisėtas lobizmas, dėl negatyvios visuomenės reakcijos į lobizmą ir interesų grupių veiklą, todėl sunkiai formuojasi lobistinės veiklos tradicijos.

Kanadoje lobistinė veikla reguliuojama nuo 1985 m., įstatymo pakeitimo įstatymas įsigaliojo 2008 m. (Government of Canada, 2016). Jau nuo pirmųjų bandymų teisiškai apibrėžti lobistinę veiklą, buvo priimti esminiai, iki šių dienų galiojantys reikalavimai: registruotis lobistu, teikti ataskaitą kokioms sritims, teisės aktams ir asmenims buvo daromas poveikis. Taip pat, reikia pateikti ir pagrįsti išlaidas, tiesiogiai susijusias su vykdyta lobistine veikla. 2008 m. įsigaliojus įstatymo pakeitimui, įsigaliojo lobistų etikos kodeksas. Visais minėtais lobistinės veiklos reguliavimo aspektais Lietuvos ir Kanados sistemos sutampa. Žinoma, svarbu pabrėžti, kad dėl kiekvienoje valstybėje vyraujančių skirtingų lobizmo tradicijų, lobistinės veiklos mastai Lietuvoje ir Kanadoje ženkliai skiriasi. Lietuvoje šiuo metu yra 36 registruoti lobistai (fiziniai ir juridiniai asmenys) (VTEK, 2016).

Nors lobistinės veikos raida Lietuvoje nėra vertinama palankiai, tačiau negalima vienareikšmiškai kritikuoti ir nepastebėti, kad tam tikrų veiksmų buvo imtasi tobulinant lobistinės veikos reguliavimą. Kaip jau buvo minėta, pirmoji lobistinės veikos įstatymo redakcija – LR Lobistinės veiklos įstatymo pakeitimo įstatymas - buvo priimta dar 2003 m. kovo 20 d. dėl 2000 metais išleisto įstatymo spragų ir neefektyvaus lobizmo reglamentavimo, todėl gerokai patobulintoje straipsnio redakcijoje buvo aiškūs reglamento pakeitimai (žr. 3 lentelė).

3 lentelė. Lietuvos Respublikos Lobistinės veiklos įstatymo pakeitimai

Nustatyta, kad yra kontroliuojama lobistinė veikla, o ne registruoti lobistai
Lobizmui, greta siekio daryti poveikį teisėkūros procesui už atlygį buvo prilyginta ir neatlygintini veiksmai
Patikslintas lobisto apibrėžimas, pagal kurį lobistu laikomas fizinis ar juridinis asmuo, įstatymo nustatyta tvarka VTEK įrašytas į lobistų sąrašą
Įpareigojo nevyriausybinės organizacijas (toliau – NVO) registruotis kaip lobistams, jei jos neturi narių su specifiniais interesais ir veikia trečiųjų asmenų interesais
Valstybės ir savivaldybių institucijos įpareigtos sudaryti sąlygas teisėtiems lobistų veiksams, o valstybės politikai, valstybės pareigūnais ar valstybės tarnautojais – nevaržyti teisėtos lobistų veiklos

Šiais pakeitimais siekta praplėsti lobistinės veiklos ribas ir pateikti išsamesnį teisinį reglamentavimą, todėl nuo registruotų lobistų pereita prie lobistinės veiklos kontrolės. Taip pat, svarbu

tai, kad LR Lobistinės veiklos įstatymo pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje neatlyginti veiksmai prilyginami veiksams už kuriuos gaunamas atlygis vykdant lobistinę veiklą ir tai įtraukta į lobistinės veiklos sąvoką. Svarbus aspektas lobistinės veiklos reglamentavimo požiūriu yra NVO įpareigojimas registruotis lobistais, jei jos neatstovauja narių interesų, o veikia trečiųjų asmenų interesais. Šiuo pakeitimu siekta paviešinti iki tol neapibrėžtą NVO vykdomą lobistinę veiklą. Kaip buvo pastebėta, po įstatymo pakeitimo 2003 metais ir naujųjų taisyklių įsigaliojimo, didelių pokyčių vykdant ir kontroliuojant lobistinę veiklą neįvyko (Vyriausiosios tarnybinės etikos komisija, 2013).

Apžvelgiant lobistinės veiklos reguliavimą Lietuvoje ir Kanadoje, svarbu akcentuoti, kad Kanadoje požiūris į lobistų grupes ir tarpininkus yra teigiamas, o lobistinė veikla – skatinama, nes tai padeda spręsti problemas susijusias su specializuotos informacijos valdymu. Aktyviausios interesų grupės yra teisėkūros stadijoje, kuomet siekiama įstatymo svarstymą pakreipti atitinkama linkme. Kanados politikai ir tarnautojai pritaria įvairių interesų grupių dalyvavimui priimant teisės aktus ir laiko, kad toks dalyvavimas didina Kanadoje vykdomos politikos reikšmę bei pagrįstumą (Furnas, 2014). Atsižvelgiant į Lietuvos ir Kanados lobistinės veiklos reguliavimo sistemos atitikimus, lobistinės veiklos sistemos klasifikuojamos kaip vidutiniškai reguliuojamos bei siekiant pasinaudoti Kanadoje veikiančių lobistų grupių gerąja patirtimi, tyrimui buvo pasirinkta Kanados lobistų grupė inovacijoms skatinti.

4. INOVACIJŲ SKATINIMAS VYKDANT LOBISTINĘ VEIKLĄ: LIETUVOS VAISINGUMO ASOCIACIJOS ATVEJIS

Šiame skyriuje aptariami tyrimo metu gauti duomenys. Dauguma klausimų yra skirstomi į kategorijas ir subkategorijas. Kiekviena subkategorija yra analizuojama remiantis ją patvirtinančiais teiginiais. Taip pat, po sudarytomis kategorijų ir subkategorijų lentelėmis, pateikiamas kiekvienam tyrimo klausimui skirtas apibendrinimas.

Interviu kiekvienu atveju buvo pradamas klausimu, kuriuo siekiama susipažinti su ekspertų darbo patirtimi nagrinėjamoje srityje – vykdant lobistinę veiklą inovacijoms skatinti. Kiekvieno respondento buvo prašoma pasidalinti patirtimi vykdant lobistinę veiklą CATA Aljanso vardu. Šiuo, iš pažiūros, bendrinio klausimų buvo siekiama patikrinti kaip glaudžiai susiję ir kokios profesionalios patirties turi inovacijų skatinime per lobistinę veiklą. Toliau, glaustai, pateikiama kiekvieno respondento patirtis vykdant lobistinę veiklą inovacijoms skatinti.

Pirmasis respondentas yra Cisco Kanada generalinis direktorius, atsakingas už kompanijos kanadietišku operacijų priežiūrą, įskaitant pardavimus, marketingą, finansus, paskirstymą ir aptarnavimą. Cisco Kanada kompanijoje dirba daugiau nei tūkstantis keturi šimtai žmonių, todėl veikdamas CATA aljanso respondentas pirmiausiai atstovauja kiekvieną iš savo įmonės darbuotojų. Tai yra vienas svarbiausių organizacijos tikslų – sudaryti sąlygas kiekvienam organizacijos nariui tinkamai atstovauti savo įmonės ir jos žmonių interesus. Cisco Kanada vadovas kompanijoje yra dvidešimt metų, nuo 1995 m., kurioje veikia tiek vietiniu – Kanados, tiek globaliu lygmeniu. Cisco Kanada yra komunikacijų ir internetinių sprendimų lyderė Kanadoje. Cisco teikia tinklo paslaugas komercinėms įmonėms visame pasaulyje, korporacijoms, vyriausybėms ir švietimo įstaigoms. Respondentas yra CATA aljanso valdybos narys.

Antrasis respondentas yra CATA aljanso vadovas, pripažintas inovacijų ir verslo plėtros ekspertas. Respondentas jau dvidešimt septynerius metus eina CATA aljanso generalinio direktoriaus pareigas. Aktyviai vykdo lobistinę veiklą aukštosioms technologijoms ir inovacijoms skatinti. Respondentas aktyviai atstovauja CATA įvairiuose valdžios lygmenyse, visuomenė, bendauja su žiniasklaida ir nuolat plečia CATA bendruomenę skatindamas vis daugiau pažangių ir perspektyvių įmonių atstovų prisijungti prie CATA aljanso.

Trečiasis respondentas CATA Aljanso valdybos narys. “Future Path” kompanijos prezidentas ir vykdantysis direktorius. “Future Path” – įmonė jau dvidešimt trejus metus vykdanči intelektualinės nuosavybės apsaugos procesus. Respondentas turi dvidešimt dvejus metus informacinių technologijų ir septyniolika metų patirties intelektualinės nuosavybės srityse. Jis konsultuoja verslo, valstybės ir kitų institucijų atstovus. Jis dalyvauja daugelyje viešųjų ryšių akcijose skirtose CATA aljanso veikai

pristatyti ir sprendimams įgyvendinti. Yra tiesiogiai susijęs su naujų CATA narių integracija į lobistinės veiklos procedūras.

Ketvirtasis respondentas yra CATA aljanso lyderystės tarybos ir valdybos narys. Ekspertas yra įmonių “Red Hot Learning” ir “Stellar Learning Strategies” įkūrėjas ir direktorius. Šios kompanijos išstobulino organizacijų ir individualių vartotojų galimybes naudotis interaktyviosiomis žiniasklaidos priemonėmis, išmaniosiomis mokymosi priemonėmis. Šios kompanijos pelnė puikią reputaciją kaip mišrųjų mokymosi modelių siūlanti platforma (*ang. Blended learning*). Respondentas yra “i-CANADA” tarybos narys ir “Atlantic Canada” gamtą tausojančių mobiliųjų technologijų lyderis.

Penktasis respondentas yra CATA Aljanso verslo padalinio vadovas ir viceprezidentas. Šio respondento veika puikiai atspindi CATA ir bendruomenės bendradarbiavimo svarbą kartu siekiant pažangos valstybėje. Per veiklos CATA aljanso laikotarpį, šis ekspertas iniciavo programą skirtą mokesčių reguliavimo programai tobulinti, kuri CATA aljansui padėjo praplėsti akiratį ir sustiprinti lobistinės veiklos įrankius, pozicijas bei pasiekti puikių rezultatų žvelgiant iš politinės ir verslo perspektyvos. Prieš prisijungdamas prie CATA aljanso, respondentas vykdė mokslinę veiklą Kanados Nacionalinėje mokslinių tyrimų taryboje.

Kaip galima matyti iš pateiktų aprašymų, respondentais pasirinkti eksperto kriterijus atitinkantys savo srities ekspertai, logistinės grupės atstovai, turintys reikiamą patirtį vykdant lobistinę veiklą ir veiklos vykdytojai. Kai kurie atstovai turi daugiau patirties darbe su politinėmis jėgomis, įstatymų leidžiamąją valdžią, kiti daugiau patyrę verslo valdymo procesuose. Juos visus vienija tai, kad dirba aukštųjų technologijų srityje ir priklauso lobistinei grupei skatinančiai inovacijas bei valstybės pažangą – Kanados pažangios technologijos Aljansas. Tam, kad gauti tikslingiausią informaciją, buvo siekiama, kad tyrime dalyvautų kuo svarbesnį vaidmenį CATA aljanso atliekantys eksperatai. Atlikus ekspertinį interviu su profesionalios, veikiančios Kanadoje, sistemoje pagal lobistinės veiklos reguliavimą atitinkančioje Lietuvoje vykdomą lobistinės veiklos reguliavimą, lobistinės grupės inovacijoms skatinti atstovais, pateikiama rezultatų analizė. Toliau nagrinėjami klausimai susiję su lobistinės grupės vykdoma veikla inovacijoms skatinti. Nagrinėjama CATA aljanso praktika su perspektyva rezultatus pritaikyti ir rekomendacijas pateikti Lietuvos Vaisingumo asociacijos atvejui spręsti.

5 lentelė. Ekspertų nuomonė apie CATA Aljanso vykdomą lobistinę veiklą

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Lobistinė veikla	Teorinė	„...per asociacijos “Inovacijų valstybė” programą...”, „...mažiausiais laiko kaštais...”, „...sutrumpinti darbo laiką...”, „...Mes turime kurti arba naudoti partnerių modelį...”, „...profesinio tobulėjimo Kanados technologijų srityje...”, „...aukštųjų technologijų aplinką...”, „...turime puikią valdymo sistemą...”, „...svarbios bendruomenei ir mūsų darbuotojams...”, „...naudinga bendruomenėms...”, „...apima visas institucijas...”, „... veiklos modelis...“, „... žinutės perdavimui per lobistinę veiklą...“.
	Praktinė	„...lobistinės veiklos vykdymas poveikiui daryti...”, „...pastebėti rinkos pokyčius...”, „...esi labai inovatyvus, tu gali iš to uždirbti pinigų...”, „...kompanija yra buvusi rinkos lydere...”, „...būtų labai aišku ir įgyvendinama...”, „...stengiamės žengti koja kojon su naujausiomis technologijomis, rinkos tendencijomis...”, „... galime tobulėti labai greitai...“, „...daryti įtaką...”, „...bendruomenės dalis...”, „...būtų labai aišku ir įgyvendinama...”, „... sujungę jėgas...“, „... srities ekspertus...“ „... prisideda prie atstovavimo, komercializacijos, rinkos tyrimų, bendradarbiavimo-tinklaveikos...“, „Kuriant inovacijas...“ „...vykdomos įvairios informavimo ir supažindinimo su specializuota informacija programos...“, „... padeda sukurti santykius su bendruomenėmis...“, „... gerovei ir inovacijoms kurti...“.

Pirmuoju interviu klausimu buvo siekiama išgirsti ekspertų nuomonę apie CATA Aljanso vykdomą lobistinę veiklą. Šiuo klausimus buvo siekiama ne tik susipažinti su vykdoma lobistinės grupės veikla, bet išgirsti skirtingus požiūrius apie ekspertų kartu siekiamą tikslą.

Svarbu tai, kad norint suprasti kokias teorines ir praktines galimybes efektyviai vykdyti lobistinę veiklą turi Lietuvos Vaisingumo asociacija, reikia remtis gerąją kitos lobistinės grupės inovacijoms skatinti praktika. Interviu metu išryškėjo tendencija, kad lobistinę veiklą galima išskirti į teorinę ir

praktinę (žr. 5 lentelė). Tyrimo respondentai kalbėdami apie CATA Aljanso vykdomą lobistinę veiklą labiau akcentavo jos praktinius aspektus, kiti tuo tarpu – teorinius.

Nagrinėjant pirmąjį klausimą, buvo išskirta viena kategorija – „lobistinė veikla“. Šiai kategorijai buvo išskirtos dvi subkategorijos: „teorinė“ ir „praktinė“ veikla.

Respondentų atsakymuose išryškėjo tai, kad apibūdindami lobistinės veiklos aspektus, ekspertai kalbėjo apie veikiančius teorinius modelius, jų įgyvendinimą praktikoje ir naudą, pabrėžė tai, kad kai kurie teoriniai lobistinės veiklos aspektai efektyviai padeda pasiekti rezultatų ir kurią vertę bendruomenei: „...per asociacijos „Inovacijų valstybė“ programą...“, „...mažiausiais laiko kaštais...“, „...sutrumpinti darbo laiką...“, „...profesinio tobulėjimo Kanados technologijų srityje...“, „...aukštųjų technologijų aplinką...“, „...turime puikią valdymo sistemą...“, „...naudinga bendruomenėms...“, „...apima visas institucijas...“, „... veiklos modelis...“, „... žinutės perdavimui per lobistinę veiklą...“. Respondentai atvirai kalbėjo apie, kad vykdant veiklą, kurioje dar neturima daug patirties, yra svarbus bendradarbiavimas ir reikia drąsiai remtis gerąja kitų organizacijų, partnerių ar šalių praktika, nes taip galima išvengti nereikalingų pralaimėjimų: „Mes turime kurti arba naudoti partnerių modelį...“. Žinoma, lobistinės grupės veiklos specifikos efektyviai perteikti vien tik teoriniu aspektu nėra įmanoma, todėl kalbant apie praktinę lobistinės veiklos vykdymą, pastebima, kad respondentai aktyviai kalbėjo apie lobistinės veiklos procesus „...lobistinės veiklos vykdymas poveikiui daryti...“, „...pastebėti rinkos pokyčius...“, „...būtų labai aišku ir įgyvendinama...“, „...stengiamės žengti koją kojon su naujausiomis technologijomis, rinkos tendencijomis...“, „... galime tobulėti labai greitai...“, „...daryti įtaką...“, „...bendruomenės dalis...“, „...būtų labai aišku ir įgyvendinama...“, „... sujungę jėgas...“, „... prisideda prie atstovavimo, komercializacijos, rinkos tyrimų, bendradarbiavimo-tinklaveikos...“, „Kuriant inovacijas...“ „...vykdomos įvairios informavimo ir supažindinimo su specializuota informacija programos...“, „... padeda sukurti santykius su bendruomenėmis...“, „... gerovei ir inovacijoms kurti...“. Respondentai kalbėjo ir apie lobistinės veiklos veikėjus: „...kompanija yra buvusi rinkos lydere...“, „...esi labai inovatyvus, tu gali iš to uždirbti pinigų...“ „... srities ekspertus...“.

Respondentai kalbėdami apie lobistinės veiklos vykdymą inovacijoms skatinti atsakymus pateikė į situaciją žvelgdami iš savo perspektyvos, tačiau tai tik patvirtina veiklos vykdymo teorines ir praktines taikymo galimybes. Tokią prielaidą galima daryti, nes nei vienas iš respondentų neįvardino, kad galėtų egzistuoti veiksniai, užkertantys kelią lobistinei grupei vykdyti savo veiklą ir siekti išsikeltų tikslų, todėl Lietuvos Vaisingumo asociacijos atveju būtų galima sėktingai panaudoti lobizmą, kaip priemonę pasiekti užsibrėžtiems tikslams tikslams ir skatinti inovacijų bei medicinos mokslo pažangą.

6 lentelė. Ekspertų požiūris į lobizmą kaip priemonę technologinėms inovacijoms skatinti

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Technologinės inovacijos	Skatinimas	„... labai efektyvu ir funkcionalu...“, „... kaip įrankis inovacijoms skatinti...“, „...imtūsi veiksmų atsižvelgdami į mūsų poreikį ir rekomendacijas...“, „... visiškai skaidriais ir legaliai būdais daryti įtaką...“, „... prisidėti prie pažangesnės ir inovatyvesnės Kanados kūrimo...“, „... atsirado iš poreikio aukštųjų technologijų organizacijoms turėti balsą vyriausybėje...“, „... dėka organizacijos darbo...“, „... susieti verslo, IT ir valstybės strategijas...“ „... tai skatina bendradarbiavimą...“ „... inovacijų skatinimo kontekste lobizmas labai aiškus ir atviras...“ „... skatindami technologijų plėtra ir inovacijas, mes tarnaujame žmonėms...“ „... lobizmas technologijoms skatinti yra tiesiog šiuolaikinis modernus būdas išreikšti savo atstovaujamos grupės pozicija, siekti tikslų, dalintis turima svarbia informacija...“
	Stabdymas	„... kad po vieną, kaip įmonės, mes esame per silpni...“, „... diskusija apie kompanijų žlugimą...“, „... greitai gali prarasti savo vertę...“, „... deja šiuo metu vis dar lenkia JAV...“ „... lobizmas be žmonių yra bejėgis...“

Toliau respondentų buvo klausama ar lobistinė veikla yra tinkama priemonė technologinėms inovacijoms skatinti. Šio klausimo aktualumas kyla iš nagrinėjamos temos, siekiant atskleisti ar lobistinė veikla yra tinkamas įrankis inovacijoms skatinti. Respondentų klausiant, ar lobistinė veikla kaip skatinimo įrankis inovacijoms yra efektyvi, buvo siekiama išryškinti lobistinės grupės pasirinktos taktikos tikslingumą ir kuriamą vertę, kuria, tinkamai įvertinus, būtų galima remtis, kaip gerąją praktika Lietuvos Vaisingumo asociacijai.

Nagrinėjant antrąjį interviu klausimą, 6 lentelėje matyti, kad yra technologinės inovacijos kategorija ir dvi subkategorijos: „skatinimas“, „stabdymas“. Pirmoji subkategorija apima teiginius, kurie patvirtina, kad lobistinė veikla ir darbas atstovaujant aukštųjų technologijų lobistinės grupės narius skatina inovacijas technologijų srityje. Dauguma respondentų aiškiai palaiko lobistinės veiklos

idėją ir veiklą, kaip teigiamą poveikį atstovaujamai grupei, visuomenei ir valstybei darantį reiškinį: „... inovacijų skatinimo kontekste lobizmas labai aiškus ir atviras...“ „... skatindami technologijų plėtra ir inovacijas, mes tarnaujame žmonėms...“ „... lobizmas technologijoms skatinti yra tiesiog šiuolaikinis modernus būdas išreikšti savo atstovaujamos grupės pozicija, siekti tikslų, dalintis turima svarbia informacija...“ . Teorinėje dalyje apžvelgus lobistinės veiklos subjektus, strategijas ir daromą poveikį, išryškėjo ir skirtingi požiūriai apie lobistinę veiklą. Pirmasis, teigiamas, taip pat pasireiškė interviu metu bei išskirtas subkategorijoje buvo patvirtintas respondentų teiginiais: „... labai efektyvu ir funkcionalu...“, „... kaip įrankis inovacijoms skatinti...“, „...imtusį veiksmų atsižvelgdami į mūsų poreikį ir rekomendacijas...“, „... visiškai skaidriais ir legaliai būdais daryti įtaką...“. Taip pat, kaip ir teorinėje dalyje, interviu metu pasireiškė neigiamas požiūris į lobistinę veiklą, tačiau, svarbu atkreipti dėmesį, kad jis nebuvo priešiškas nusiteikęs. Labiau tikėtina, kad buvo išreikštas kritiškas požiūris ir akcentuota, kad pats lobizmas, kaip reiškinys, yra niekas be žmonių: „... kad po vieną, kaip įmonės, mes esame per silpni...“, „... diskusija apie kompanijų žlugimą...“, „... greita gali prarasti savo vertę...“, „... deja šiuo metu vis dar lenkia JAV...“ „... lobizmas be žmonių yra bejėgis...“. Galima teigti, kad nors ir buvo išskirtos dvi subkategorijos su oponuojančiomis pozicijomis, tačiau aiškiai matyti, kad subkategorijoje „neskatina“ nėra nei vieno tvirto argumento, todėl galima daryti prielaidą, kad Lietuvos Vaisingumo asociacijai ėmus vykdyti lobistinę veiklą, galiausiai būtų pasiektas svarbiausias jų atstovaujamiems pacientas ir Lietuvos pažangai būtinas Dirbtinio apvaisinimo įstatymas.

7 lentelė. Ekspertų nuomonė apie efektyvumo kriterijus vykdant lobistinę veiklą ir teikiant specializuotą informaciją valstybės institucijoms

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Kriterijai	Bendradarbiavimas	„... organizacijoje ir valstybėje yra labai svarbus bendradarbiavimas...“, „... bendradarbiavimas su įstatymus priimančiomis institucijomis, valstybę valdančiais asmenimis...“, „...verslo ir valdžios bendradarbiavimo...“, „...Struktūra kurioje skatinamas bendradarbiavimas yra būtina...“, „... sukurti bendradarbiavimo struktūra...“, „... specializuotos informacijos pateikimu bendradarbiaujant su valdžios atstovais...“, „... Svarbu žaisti pagal tarptautines taisykles...“,

	Planavimas	„Tinkamai pasitelkiant lobistinės veiklos metodus...”, „... skiriame tam laiką...”, „... strateginis planavimas...”, „Teikiant tokią informaciją įstatymų leidėjams, svarbu aiškumas ir konkretumas...”, „... Galutinio rezultato matymas...”, „... svarbu būti toli matančiu į priekį ir gebančiu strategiškai mąstyti...”, „... kuriame ilgalaikes strategijas...”, „... sunku nuspėti kokios galimybės mūsų laukia...”.
--	------------	--

Aptarus inovacijų skatinimo galimybes, vykdant lobistinę veiklą, toliau aiškinamasi kokie yra esminiai efektyvumo kriterijai vykdant lobistinę veiklą ir teikiant specializuotą informaciją valstybės institucijoms. Teorinėje dalyje, nagrinėjant lobistinės veiklos strategijas, kaip efektyvios ir sėkmingos veiklos faktorius buvo įvardintas teisingas strategijos pasirinkimas. Norint, kad lobistų grupės darbas nešų rezultatus, svarbu žinoti esminius kriterijus lobistinės veiklos vykdymui. Nagrinėjant respondentų atsakymus buvo išskirta kategorija “kriterijai”. Subkategorijos buvo išskirtos dvi: bendradarbiavimas ir planavimas. Šios subkategorijos parodo, kad lobistinės veiklos vykdymo efektyvumas priklauso ne tik nuo pasirenkamos veiklos strategijos ar lobistinės veiklos reguliavimo valstybėje, tačiau ir nuo kitų dalyvių. Išskirtoje subkategorijoje “bendradarbiavimas” akcentuojamas tiek tarpusavio bendradarbiavimas organizacijoje, tiek bendradarbiavimas su valstybės institucijomis : „Struktūra kurioje skatinamas bendradarbiavimas yra būtina...”, „... sukurti bendradarbiavimo struktūra...”, „... specializuotos informacijos pateikimu bendradarbiaujant su valdžios atstovais...”.

Kalbant apie planavimą, matyti, kad respondentai akcentuoja tai, kaip strateginį veiksni, be kurio būtų sunku pasiekti aiškių rezultatų ir užtikrinti sklandų lobistų grupės ir valdžios institucijų darbą: „Tinkamai pasitelkiant lobistinės veiklos metodus...”, „... skiriame tam laiką...”, „... strateginis planavimas...”, „Teikiant tokią informaciją įstatymų leidėjams, svarbu aiškumas ir konkretumas...”, „Galutinio rezultato matymas...”.

Respondentams buvo iškeltas klausimas apie efektyvumo kriterijus vykdant lobistinę veiklą yra svarbus siekiant suprasti ir pateikti, kaip lobistinės grupės sukūrimas ir lobistinės veiklos vykdymas gali padėti Vaisingumo asociacijos atveju. Akcentuojant susidariusią problemą Lietuvoje, kuomet medicinos mokslo pažanga atsimuša į Lietuvos Respublikos įstatyminę bazę, ir dėl sistemos spragų negalima teikti paslaugų naudojantis pažangiausiomis technologijomis, taip prarandant finansines investicijas, nesukuriant piliečių pasitenkinimo ir nepagerinant gyvenimo kokybės Lietuvoje, nes šalyje nėra priimtas Dirbtinio apvaisinimo įstatymas, apibrėžiantis reikiamas procedūras, todėl negalima panaudoti naujausių medicininių technologijų, reikia pastebėti, kad būtent atviras ir vertę

kuriantis bendradarbiavimas tarp Vaisingumo asociacijos, kaip lobistinės grupės narės, ir įstatymo leidžiamosios valdžios leistų aiškiai planuoti ir numatyti atitinkamų procedūrų eigą. Kaip pirmajame darbo skyriuje pateikta, šiuo metu bet kokie bandymai svarstyti Dirbtinio apvaisinimo įstatymo projektai Seime yra tiesiog atšaukiami ir išbraukiami iš dienotvarkės, be jokių svarių argumentų ar paaiškinimų ligonius atstovaujančioms organizacijoms (Pacientų organizacijos: nevaisingoms poroms galintis padėti pažangus įstatymas vėl vilkinamas, 2016).

8 lentelė. Ekspertų požiūris į lobistinės veiklos viešinimą

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Lobistinės veiklos viešinimas	Tikslingas	„...dauguma mūsų informacijos turi pereiti skaitmeninę erdvę...“, „... tai yra puiki sritis, su kuria dar reikia šiek tiek papildomai padirbėti...“, „... svarbu duomenys, informacija ir visuomenės pozicija...“, „... mus visus jungia socialiniai tinklai, tai reiškia, kad mes pereiname prie skaitmeninės sistemos...“, „... labai artimai dirbame su marketingu...“, „... jei norime kad mūsų komunikacija pasiektų vartotojus, turime juos pasiekti pasitelkdami marketingą skaitmeninėje formoje...“, „...informaciją kurią gauname iš skaitmeninės erdvės yra labai vertinga bendraujant su valdžios atstovais...“, „... Visa mūsų veiklą atspindima per jos viešinimą...“, „... mes dirbame sunkiai, kad visa tai pateiktume visuomenėje...“, „Žinojimas kuria patikimumą...“, „... skelbia apie CATA vykdomą atstovavimą ir lobistinę veiklą inovacijų skatinimui...“, „...visuomenės informavimas yra labai aktualus klausimas...“, „... per daug dėmesio viešumui ir, labai svarbu, skaidrumui nebus...“.
	Netikslingas	„Sunku pasakyti...“, „... Susidaro dvejiopa situacija...“, „... skleisti žinią ir viešinti nudirbtus darbus, kad tai juos pasiektų nėra aktualu...“.

Toliau nagrinėjamas lobistinės veiklos viešinimo klausimas. Buvo siekiama išsiaiškinti ekspertų požiūrį į lobistinės veiklos viešinimą. Šis klausimas yra aktualus, todėl, kad literatūroje yra teigiama (Rasimavičius, 2002), kad lobizmas viešai atstovauja įvairių visuomenės grupių interesus, todėl atsiranda galimybė labai operatyviai ir profesionaliai reaguoti į visas valstybės realijas ir problemas bei nedidelėmis išlaidomis atlikti daugeliui naudingas įstatymų korekcijas, o rengiant naujus įstatymus – minimizuoti valstybės biudžeto lėšas, nes leidybai panaudojamos lėšos iš privatus kapitalo. Bertrand, Bombardini, and Trebbi (2011) kalba apie komercinių lobistų darbo principus ir atskleidžia, kad interesų grupių atstovavimas ir santykis su valdžios atstovais tampa vis intensyvesnis, todėl šių santykių ir veiklos viešinimas yra būtina skaidrumui užtikrinti. Per veiklos viešinimą sudaroma galimybė visuomenei žinoti apie vykstančius procesus, tai leidžia užkirsti kelią nepasitikėjimui lobistinėmis grupėmis ir pačiu lobizmu, kaip reiškiniu, kurie skatindami inovacijas per lobistinę veiklą, kurią vertę ir plačiai visuomenei. Šiuo atveju yra svarbi ekspertų nuomonė apie lobistinės veiklos viešinimą, kuri turėtų atspindėti šiuo metu vyraujančias visuomenės informavimo tendencijas.

Kaip matyti 8 lentelėje buvo išskirta viena kategorija – lobistinės veiklos viešinimas bei dvi subkategorijos: „tikslingas“ ir „netikslingas“. Svarbu atkreipti dėmesį, kad klausimu buvo siekiama atskleisti ekspertų nuomonę apie veiklos viešinimo svarbą, bet ne įvardinti konkrečias viešinimo priemones, todėl abi subkategorijos apibrėžia kuriamą, arba ne, vertę. Respondentų teiginiai, kad tai nėra tikslinga: „... skleisti žinių ir viešinti nuderbtus darbus, kad tai juos pasiektų nėra aktualu...“, buvo priskirti antrajai subkategorijai – „netikslinga“. Reikia suprasti, kad vienareikšmiškai tik teigiamos ar tik neigiamos nuomonės neegzistuoja, todėl tai, kad yra respondentų manančių, kad lobistinės grupės vykdoma veikla yra tik lobistų ir su jais tiesiogiai susijusių asmenų reikalas, todėl nėra aktualu visuomenei skelbi: „Sunku pasakyti...“, „... Susidaro dvejiopa situacija...“.

Pirmojoje subkategorijoje – „tikslinga“, kalbama apie lobistinės veiklos viešinimo tikslingumą: „Visa mūsų veiklą atspindima per jos viešinimą...“, „... mes dirbame sunkiai, kad visa tai pateiktume visuomenėje...“. Ir nors, kaip minėta anksčiau, šiuo klausimu nebuvo siekiama atskleisti konkrečių priemonių viešinimui didinti, interviu metu keletas jų buvo įvardinti: „...“, „... mus visus jungia socialiniai tinklai, tai reiškia, kad mes pereiname prie skaitmeninės sistemos...“, „... labai artimai dirbame su marketingu...“, „... jei norime, kad mūsų komunikacija pasiektų vartotojus, turime juos pasiekti pasitelkdami marketingą skaitmeninėje formoje...“. Atkreipiamas dėmesys į socialinių tinklų pasitelkimą visuomenės informavimui ir veiklos skaidrumui užtikrinti. Skaidrumas vykdant lobistinę veiklą yra vienas iš esminių dedamųjų visuomenės pasitikėjimui ir korupcijos prevencijai kurti. Kaip teorinėje dalyje pateikiama, prekyba poveikiu pasireiškia esant nepakankamam veiklos skaidrumo užtikrinimui, kaip teigia ir respondentai: „...visuomenės informavimas yra labai aktualus klausimas...“, „... per daug dėmesio viešumui ir, labai svarbu, skaidrumui nebus...“. Kaip nuomonę pateikia Pheng (2006), svarbu skirti dėmesio ir investicijų prevencijai, kas šiuo atveju yra visuomenės informavimas ir

skaidrumo užtikrinimas, tuomet bus galima sutaupyti bet keturiasdešimt kartų didesnę sumą nei finansuojant jau padarytos žalos padarinių šalinimą.

Apibendrinant, galima teigti, kad lobistinės grupės susitelkimas į tikslų siekimą, iš kurių vienas svarbiausių yra skatinti inovacijas valstybėje ir taip prisidėti prie jos pažangos pasireiškia ir per organizacijos sąmoningumą, kuomet siekiama, kad informacija apie jų vykdomą lobistinę veiklą pasiektų kuo didesnę dalį visuomenės ir tam pasitelkiami ne tik tradicinės viešųjų ryšių akcijos, bet ir socialiniai tinklai, organizuojamos “atviro lobizmo dienos”, paskiriami atstovai tiesiogiai dirbantys su visuomenės informavimu.

9 lentelė. Ekspertų požiūris į lobistinės veiklos pasirinkimą inovacijoms skatinti

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Kriterijai lobizmui	Kuriama vertė	„...visi turi galimybę prisidėti prie inovacijų ir produktyvumo kūrimo...“, „... turi didžiulę įtaką gyvenimo lygiui ir ekonomikai...“, „... mes visi einame vieno bendro tikslo link – sukurti lyderiaujančią inovacijų valstybę...“, „... gali būti išnaudotos gamybos skatinimui...“, „... gali pasitikėti savo darbuotojais, savo klientais, savo partneriais...“, „... bendradarbiavimo struktūra ir eiga įtraukia kiekviena veikėją į ekosistemą...“, „... gali tau padėti vystyti technologijas ir inovacijas...“, „... vienas iš būdų užtikrinti, kad mūsų nuomonė būtų išgirsta...“, „...padės valstybei užimti lyderiaujančias pozicijas...“, „... priima teisingus sprendimus remdamiesi mūsų rekomendacijomis...“.
	Efektyvumas	„Tai pats efektyviausias mūsų išbandytas būdas...“, „...dėl to, kad CATA puikiai tai valdo...“, „... CATA dirba labai intensyviai ir greitai tempu...“, „... lobistinę veiklą vykdomė realiu laiku...“ „...“startuojame” akimirksniu kai iškyla naujas poreikis ar atsiranda priežastis ir intensyvumą kontaktuojant su valdžia mažiname kai priežastis pašalinama...“, „... žino kaip tuos sunkumus įveikti...“, „... efektyvumas gali pasireikšti labai

		skirtingais pavidalais...“, „...tai ne tik efektyvu, tai ir pažangu ir teisinga...“.
--	--	--

Nagrinėjant Lietuvos Vaisingumo asociacijos atvejį, kuomet organizacijai vykdant veiklą ir atstovaujant pacientus, susiduriančius su vaisingumo problemomis, tenka ieškoti naujų alternatyvų, kaip pasiekti įstatymų leidžiamąją valdžią ir būti išklaustytiems. Remiantis ekspertinio interviu respondentų pateiktomis nuomonėmis: „... priima teisingus sprendimus remdamiesi mūsų rekomendacijomis...“, „... mes visi einame vieno bendro tikslo link – sukurti lyderiaujančią inovacijų valstybę...“, „... vienas iš būdų užtikrinti, kad mūsų nuomonė būtų išgirsta...“, galima teigti, kad Vaisingumo asociacijai pasitelkiant lobistinę veiklą, kaip įrankį, ir pradėjus organizacijos atstovaujamą poziciją teikti kaip lobistinei grupei, tai būtų sudaromos prieigos prie valdžios atstovų ir užmezgamas atviresnis dialogas. Sudarant ekspertinio interviu klausimus, buvo skirtas dėmesys išsiaiškinti koks vyraujantis respondentų požiūriui į lobistinę veiklą kaip priemonę inovacijoms skatinti. Išskirta viena esminė kategorija – “kriterijai lobizmui” ir dvi subkategorijos atskleidžiančius esminius lobistinės veiklos, kaip priemonės inovacijos skatinti, požymius. Pirmoji – “kuriamą vertę”, antroji – “efektyvumas”.

Pirmoji subkategoriją buvo išskirta atsižvelgiant į tai, kad pokalbio metu respondentai akcentavo, jų lobistinės grupės kuriamą vertę: „... turi didžiulę įtaką gyvenimo lygiui ir ekonomikai...“, „... mes visi einame vieno bendro tikslo link – sukurti lyderiaujančią inovacijų valstybę...“, „... gali būti išnaudotos gamybos skatinimui...“. Lobistinių grupių kuriamą vertę galima vertinti per Hrebenar (2002) išskirtus ir šio darbo teorinėje dalyje įvardintus pagrindinius lobistinės veiklos uždavinius: perduoti tinkamą pranešimą; pateikti informaciją tinkamiems žmonėms; pateikti informaciją tinkama forma; pateikti informaciją tinkamu metu; tinkamai išreikšti problemą perduodant informaciją. Kvestionuojant Lietuvos Vaisingumo asociacijos galimybes ir poreikį stiprinti pajėgumą, registruojantis lobistine grupe, reikia atkreipti dėmesį į sėkmingai lobistinę veiklą inovacijos skatinti Kanadoje vykdančios lobistinės grupės atstovų teiginius: „... priima teisingus sprendimus remdamiesi mūsų rekomendacijomis...“, „... gali tau padėti vystyti technologijas ir inovacijas...“, kuriomis išsakomą pozicija apie kuriamą lobistinės veiklos vertę, pagalbą įstatymus priimančiai valdžiai, teikiant jiems specializuota, dažniausiai tik tos srities specialistams žinomą informaciją. Šiuo metu Lietuvoje susiklosčiusi tokia situacija, kuomet mėginant ruošti Dirbtinio apvaisinimo įstatymo projektą nėra atsižvelgiama į profesionalų, medicinos specialistų ir pacientus ginančių organizacijų išsakomą nuomonę (Bartolucci, 2009). Lietuva ignoruodama akivaizdų poreikį priimti Dirbtinio apvaisinimo įstatymą ir žlugdydama medicinos inovacijas šalyje, sulaukė Italijoje veikiančios ne pelno organizacijos „SOS Infertility“ prezidentės Bartolucci pasisakymo: *“Siūlome kiekvienai vyriausybei*

apsvarstyti įstatymą dėl PRM⁶, parengti ir priimti tokį įstatymą, kuris būtų pagrįstas mokslo žiniomis, pacientų teisėmis, o ne kitokiais principais, kurie, žinoma, yra gerbtini ir svarbūs, bet netinka tada, kai kalbame apie žmogaus sveikatą ir teises". Šia aiškia žinute, buvo siekiama paraginti kuo skubiau priimti aktualų ir mokslo žiniomis pagrįstą įstatymą. Deja, iki šiol procesas yra vilkinamas, todėl apibendrinant pirmąją subkategoriją ir remiantis respondentų nuomone, galima teigti, kad kryptingai vykdant lobistinę veiklą, galima kurti vertę ir apsiekti taip pažangiajai Lietuvos medicinai reikiamo rezultato.

Antroji subkategorija buvo išskirta atsižvelgiant į ekspertų pasisakymus: „Tai pats efektyviausias mūsų išbandytas būdas...“, „...dėl to, kad CATA puikiai tai valdo...“, „... efektyvumas gali pasireikšti labais skirtingais pavidalais...“, „...tai ne tik efektyvu, tai ir pažangu ir teisinga...“. Tokias nuomones respondentai išsakė apie kuriamą vertę vykdant lobistinę veiklą, todėl buvo išskirta subkategorija „efektyvumas“. Šis bruožas yra labai aktualus šiuolaikinėje modernioje žinių ir inovacijų visuomenėje, kuomet sprendimai turi būti priimami efektyviai, suvaldant didžiulius informacijos srautus, todėl itin padidėja lobistinių grupių valdomos specializuotos informacijos svarba, jos pateikimo ir panaudojimo efektyvumas. Kaip buvo įvardinta Lietuvos Vaisingumo asociacijos atvejo analizės metu, sprendžiant su Dirbtinio apvaisinimo įstatymu susijusius klausimus vyksta nuolatinė nuomonių ir pasisakymų konfrontacija. Tai pateikiama ir Ausėnaitės (2010) ir publikuotame straipsnyje „Dirbtinis apvaisinimas. Ar bažnyčia ir medikai kada nors susitars?“. Medicinos ir religijos akistatoje laimėjusių ar pralaimėjusių negali būti, tačiau šiuo atveju, svarbiausia atsižvelgti į tai, kad nevaisingumas yra medicininė problema ir tai reikėtų vertinti iš šios, o ne religinės ar politinės perspektyvos. Būtent tokiais atvejais itin efektyvi priemonė, objektyviam sprendimui priimti, yra specializuota informacija, kurią valdo medicinos specialistai, todėl svarbu ją efektyviai panaudoti. Kaip lobistinę veiklą vykdantys ir specializuotą savo srities informaciją valdantys ekspertai teigė interviu metu: „...“startuojame” akimirksniu kai iškyla naujas poreikis ar atsiranda priežastis ir intensyvumą kontaktuojant su valdžia mažiname kai priežastis pašalinama...“, taip reaguoti į kylančias problemas ir jas spręsti sukuriama galimybė vykdant lobistinę veiklą, kaip tai daro CATA lobistų grupė pažangiųjų technologijų inovacijoms skatinti.

Atsižvelgiant į respondentų išsakytus požiūrius, kad lobistinės grupės tikslingai vykdoma lobistinė veikla kuria vertę ir yra efektyvi, galima teigti, kad tai yra rodikliai, į kuriuos atsižvelgiant galima adaptuoti kai kuriuos veiklos principus Lietuvos Vaisingumo asociacijos atvejui spręsti ir įgalinti Lietuvos piliečius pasinaudoti inovacijomis, mokslo ir medicinos pažanga.

6 PRM – tai metodai, taikomi įvairiais etapais, atsižvelgiant į patologijos, kuri trukdo porai susilaukti kūdikio, pobūdį ir lygį: IUI (intrauterinė inseminacija), IVF (in vitro apvaisinimas), ICSI (intracitoplazminė spermos injekcija), metodai, kai panaudojami gametų donorai. PRM taip pat priskiriami specialūs metodai, pavyzdžiui, embrionų ir gametų saugojimas užšaldžius, kurių dėka neprarandama itin vertina biologinė medžiaga (embrionai, oocitos, spermijai), o poroms nereikia gydymo kartoti daugybę kartų (Vaisingumo asociacija, 2009).

10 lentelė. Ekspertų nuomonės apie politinės ir ekonominės situacijos svarbą norint sėkmingai vykdyti lobistinę veiklą inovacijoms skatinti

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Situacija valstybėje	Politinė situacija	<p>„... atsižvelgdami į susiklosčiusią ekonominę ir politinę situaciją, todėl tai labai svarbu...“, „... suprato, kaip svarbu, kad kiekvieno individo balsas būtų išgirstas...“, „...kas dalyvauja ar turi dalyvauti jos valdyme turėtų vienodą, aktualią informaciją...“, „... Mes stengiamės sukurti sveiką konkurencingą inovacijų tautą...“ „... vertiname viešąją politiką...“ „...vertiname viešąją politiką, stengiamės bendradarbiauti su merija ir visuomenės pareigūnais...“, „... labai svarbu...“ „... politinė ir ekonominė situacija yra labai svarbi...“, „... tiesiogiai daranti įtaką pasirenkamai lobistinės grupės pozicijai, strategijai, perspektyvai ateityje...“, „Akivaizdu, kad visi šie procesai priklauso nuo ekonominės ir politinės valstybės situacijos...“, „...privalai pirmiausiai žaisti pagal valstybės, kurioje veiki ir kuri taisyklės...“, „... privalai suprasti politiką ir jos veikėjų mąstysena, kitaip tu neturi jokių šansų prasimušti...“,</p>
	Ekonominė situacija	<p>„... kartais kritikuojame...“, „... industrija galėtų klestėti...“, „... labai svarbu...“, „... politinė ir ekonominė situacija yra labai svarbi...“ , „... tiesiogiai daranti įtaką pasirenkamai lobistinės grupės pozicijai, strategijai, perspektyvai ateityje...“, „... technologijų sektorius išeina iš rinkos...“, „... atsižvelgdami į susiklosčiusią ekonominę ir politinę situaciją, todėl tai labai svarbu...“, „... autoritetingos įmonės...“, „Šios įmonės yra ypatingai svarbios, jos jau yra galingos ir iš jų galima imti pavyzdį...“, „ darbo vietų mažėjimas nebuvo toks intensyvus kaip ankstesniais metais...“, „Akivaizdu, kad visi šie</p>

		procesai priklauso nuo ekonominės ir politinės valstybės situacijos...“, „...patiria nuosmukius, krizes ir konkurentų atakas, tai, žinoma, kad tai yra tiesiogiai priklausoma nuo ekonominės padėties valstybėje...“, „... sukiesi savo reikaluose susijusiuose su technologijomis, inovacijomis, verslu...“, „... visa jėga ir slypi skaičiuose ir strategijose ...“.
--	--	--

Tęsiant ekspertinio interviu metu gautų duomenų analizę, lentelėje (žr. 10 lentelė) pateikiama kategorija “situacija valstybėje”, ir iš jos išsišakojančios dvi subkategorijos: “politinė situacija” ir “ekonominė situacija”. Ši kategorijas ir dvi subkategorijos buvo išskirtos atsižvelgiant į respondentų pasisakymus, kai jų buvo klausiama: Kaip svarbu politinė ir ekonominė situacija valstybėje norint sėkmingai vykdyti lobistinę veiklą inovacijoms skatinti? Šis klausimas yra ypač aktualus pačiam tyrimui, kadangi siekiama išsiaiškinti ar lobistinės grupės veikla galėtų būtų efektyvi Lietuvos Vaisingumo Asociacijos ir jos veikimo Lietuvoje atveju. Taigi, siekiant ištirti lobistinės grupės veiklos galimybes Lietuvoje, reikia atsižvelgti į tapatų Lietuvai lobizmo sistemų reguliavimą vykdančioje valstybėje – Kanadoje – veikiančios lobistinės grupės inovacijoms gerąją praktiką.

Pirmąją subkategoriją patvirtinantys teiginiai parodo, kad lobistinė veikla yra tiesiogiai susijusi su politika ir jo atstovais, įstatymus priimančiais asmenimis. Kaip teigia Hrebenar ir Thomas (2002), pagrindinis lobizmo tikslas – daryti, ar siekti daryti, poveikį, kad sprendimo priėmimas vyktų atsižvelgiant į lobistų pateiktą informaciją. Lobizmas vertinamas kaip procesas, kurio metu apsikeičiama informacija ir grupės, organizacijos ar jos dalies nuomonė perduodama valdžios pareigūnams, todėl šis reiškinys ar procesas yra efektyviausias kai pasiekia tikslų adresatą – įstatymų leidžiamąją valdžią. Atkreipiant į tai dėmesį, galima teigti, kad politinė situacija valstybėje yra itin svarbu siekiant vykdyti lobistinę veiklą inovacijoms skatinti. Šiuo metu, pagal VTEK, Lietuvoje veikia vidutinio reguliavimo lobizmo sistema (žr. 3.1. poskyrį), todėl, registruotis lobistais nėra sudėtinga. Respondentai taip, atkreipia dėmesį, kad reikia intensyviai sekti politinę padėtį ir valstybės aktualijas: „Akivaizdu, kad visi šie procesai priklauso nuo ekonominės ir politinės valstybės situacijos...“, „...privalai pirmiausiai žaisti pagal valstybės, kurioje veiki ir kuri taisykles...“, „... privalai suprasti politiką ir jos veikėjų mąstysena, kitaip tu neturi jokių šansų prasimušti...“.

Antroji subkategorija – “ekonominė situacija” labai glaudžiai siejasi su pirmąja: „Akivaizdu, kad visi šie procesai priklauso nuo ekonominės ir politinės valstybės situacijos...“, „... politinė ir ekonominė situacija yra labai svarbi...“, „Akivaizdu, kad visi šie procesai priklauso nuo ekonominės ir politinės valstybės situacijos...“. Šios subkategorijos aktualumas nagrinėjamos temos kontekste yra itin

didelis. Pateikiant Lietuvos Vaisingumo Asociacijos atvejį, kuomet nepriimant įstatymo, stabdoma ne tik medicinos pažanga ir mažinamas piliečių pasitenkinimas savo valstybe, bet ir žlugdoma ekonomika, nes dėl nesprenžiamos problemos žmonės pasirenka emigraciją arba alternatyvų gydymą užsienio valstybėse, tai finansinę investiciją skirdami ne Lietuvos medicinai, bet užsienio valstybėms (Vainienė, 2015).

11 lentelė. Ekspertų nuomonės apie sėkmę lemiančius veiksnius ir barjerus naujai kuriamai lobistinei grupei

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Sėkmę lemiantys veiksniai	Bendradarbiavimas	„... tai tikri faktai, kad svarbiausia yra bendradarbiavimas...“, „Reikia kurti aiškų tikslą, partnerystę ir bendradarbiavimą...“, „jei jų trūksta, trūksta palaikymo aukščiausiuose valstybės institucijose, tuomet pačiam imtis iniciatyvos ir jį skatinti“, „... kompanijoms suvienyti jėgas ir įsitraukti į valdžios diskusijas...“, „Vykdant lobistinę veiklą labai gelbsti skirtingos įmonių-narių patirtys...“, „... save laikome nauju asociacijų modeliu...“, „... naudodamas socialinius tinklus ir lyderystės komandą, gali atkreipti dėmesį į problemas...“, „... stengiamės bendradarbiauti su individualiais komandos nariais...“, „... būti atviriems naujovėms ir gerųjų praktikų paieškai...“, „Mes nesigėdijome konsultuotis su jau veikiančiomis panašiomis organizacijomis, grupėmis, remtis jų praktika...“, „... vienas iš sėkmės veiksnių yra noras mokytis ir gebėjimas priimti patarimus, dažnu atveju net gi kritiką...“, „... padės bendradarbiauti ir pasiekti rezultatų...“.
	Vieninga pozicija	„... aiškios vieningos pozicijos turėjimas...“, „Reikia kurti aiškų tikslą, partnerystę ir bendradarbiavimą...“, „vadovų požiūriai ir įsitikinimai...“, „Taip pat kompetencijos yra vienas iš svarbiausių dalykų, visumos matymas...“, „... matant verslą, technologijas ir ekonomika globaliu mastu“, „... per septynis ar aštuonis metus mes drastiškai pakeitėme savo požiūrį į verslą ir jo valdymą“, „... atviri idėjoms, naujovėms ir inovacijoms“, „... patys diktuotų rinkos sąlygas“

		<p>“...nustatantis aiškias žaidimo taisykles ir konkrečią kryptį, kurios link veršitės...”.</p>
	<p>Žmogiškieji ištekliai</p>	<p>„... svarbiausia turėti teisingus žmones...“, „Žmonės, kurie sugebėtų dirbti čia ir dabar, neatidėlioti, ne laukti geresnių laikų ar palankesnės rinkos...“, „ Žmonės, kurie turėtų tinkamą įgūdžių bagažą...“, „... galiu palinkėti ir kiekvienai besikuriančiai lobistinei grupei – investuoti į žmogiškąjį kapitalą, nes tai žmonės kurių pokyčius ir inovacijas, įgalina technologijas veikti mūsų labui...“, „... mūsų tikslas yra užtikrinti, kad kiekvienas komandos narys būtų sėkmingas...“, „... labai svarbu tinkamas vadovas...“, „... turi būti lyderis, nustatantis aiškias žaidimo taisykles ir konkrečią kryptį, kurios link veršitės...“, „... Reikia žmonėms suteikti laisvės kvėpuoti ir inovuoti.”</p>
Iškylantys barjerai	Konkurentai	<p>„Barjerų, realiai, yra labai daug...“, „... visada atsiras konkurentai, kurie nenorės jūsų sėkmės, oponuos, pateiks argumentus, ir ne būtinai pačius teisingiausias...“, „... tai vis tiek sukelia sunkumų, valdžia ima dvejoti ar tu esi teisingas siūlydamas savo (lobistinės grupės) sprendimus, specializuotą informaciją...“ „... tokia veikla labai stipriai paremta pasitikėjimo principu...“</p>
	Neigiamas požiūris	<p>„... išankstiniame nusistatyme, kad nieko pakeisti negalime..“, „... tai bus sunku, reikės įdėti daugiau pastangų nei dabar galite suprasti, bet tai atsiperka ir galiausiai duoda didžiulę naudą tiek tiesioginiams paslaugos gavėjams, tiek iš pirmo žvilgsnio su tuo nieko bendro neturintiems veikėjams...“, „Jei esate atviri ir aiškiai deklaruojate savo veiklos tikslą, tuomet visi iškylantys barjerai yra įveikiami...“, „ Labai didelis iššūkis ir trikdys yra valdžios abejingumas ir trumparegiškumas, kuomet jie nenori girdėti argumentuotų ir pagrįstų siūlymų.“ „... visur slypi ir tamsioji, ta nematoma pusė, korupcija ir papirkinėjimas...“, „... sąlygas inovacijų kūrimui tikrai turime, tik dažnu atveju jos vis dar “užrakintos” “, „... žinant, kad kai kuria turima</p>

		informacija galima ir papiktnaudžiauti, nes tu ją arba teiki arba ne. Svarbiausia išlikti sąžiningiems ir teisingiems....”.
	Finansai	„ ...svarbus aspektas yra pinigai...”, „... organizacijos lėšos yra bandomos paversti valstybinėmis lėšomis...”, „...turime padaryti viską, kad užtikrintume didesnes pinigų įplaukas į naujai besikuriančias kompanijas, kurios kurtų inovacijas...”.

Nagrinėjant 11 lentelę, joje pateiktos ekspertų nuomonės apie sėkmę lemiančius veiksnius ir barjerus naujai kuriamai lobistinei grupei. Šis klausimas aktualus žvelgiant iš Lietuvos Vaisingumo Asociacijos perspektyvos vykdyti lobistinę veiklą. Norim suprasti lobistinių grupių veiklos specifiką, svarbu išsiaiškinti joms kylančius barjerus ir esminius sėkmę lemiančius faktorius, kuriais reikėtų vadovautis vykdant lobistinę veiklą inovacijoms skatinti.

Analizuojant respondentų pasisakymus, buvo išskirtos dvi kategorijos: pirmoji, kalbanti apie teigiamus veiksnius, padedančiu naujai besikuriančiai lobistų grupei, tai “sėkmę lemiantys veiksniai”. Atkreipiant dėmesį, kad šis klausimas gana abstraktus, tačiau dėl to nepraranda savo aktualumo, galima remtis išreikšta respondentų nuomone, kaip gerąją praktika lobistinės veiklos praktikas taikant Lietuvos Vaisingumo Asociacijos atveju. Pirmoji kategorija buvo išskaidyta į tris subkategorijas pagal vyraujančius respondentų pasisakymus: „... tai tikri faktai, kad svarbiausia yra bendradarbiavimas...“, sukurta subkategorija “bendradarbiavimas”; “...nustatantis aiškias žaidimo taisykles ir konkrečią kryptį, kurios link veršitės...“, sukurta subkategorija “vieninga pozicija”; „... galiu palinkėti ir kiekvienai besikuriančiai lobistinei grupei – investuoti į žmogiškąjį kapitalą, nes tai žmonės kurią pokyčius ir inovacijas, įgalina technologijas veikti mūsų labui...“, sukurta trečioji subkategorija “žmogiškieji ištekliai”.

Pirmojoje subkategorijoje respondentai išreiškia nuomonę, kad naujai kuriamai lobistų grupei vienas iš sėkmę lemiančių veiksnių yra bendradarbiavimas, tiek instituciniu, tiek tarp instituciniu lygmeniu. Tai patvirtina tokie teiginiai: „Mes nesigėdijome konsultuotis su jau veikiančiomis panašiomis organizacijomis, grupėmis, remtis jų praktika...“, „... vienas iš sėkmės veiksnių yra noras mokytis ir gebėjimas priimti patarimus, dažnu atveju net gi kritiką...“, „... stengiamės bendradarbiauti su individualiais komandos nariais...“. Tai glaudžiai siejasi su anksčiau pateiktu ekspertų požiūriu apie efektyvumo kriterijus vykdant lobistinę veiklą ir teikiant specializuotą informaciją valstybės institucijoms (žr. 7 lentelė). Nagrinėjant pastarojo klausimo rezultatus buvo taip pat buvo išskirta kategorija “bendradarbiavimas”. Tai tik įrodo, kad siekiant rezultatyvios lobistinės veiklos vykdymo, itin svarbus yra bendradarbiavimas. Ekspertai aiškiai akcentavo vieningos pozicijos svarbą, siekiant, kad lobistų grupė būtų sėkminga. Tai patvirtina teiginiai: „... per septynis ar aštuonis metus mes

drastiškai pakeitėme savo požiūrį į verslą ir jo valdymą”, „... atviri idėjoms, naujovės ir inovacijoms”, „... patys diktuotų rinkos sąlygas” „...nustatantis aiškias žaidimo taisykles ir konkrečią kryptį, kurios link versitės...“. Trečioji subkategorija sukurta, siekiant atkreipti dėmesį į žmogiškuosius išteklius profesionaliose lobistų grupėse. Kaip jau buvo minėta, lobistų grupės išskirtinis bruožas ir pagrindinis veiklos įrankis yra jų valdoma specializuota informacija, kurią jie generuoja vykdydami veiklą tam tikroje srityje. Dažnu atveju, lobistinės grupės nariai yra jų atstovaujamos srities aukščiausio lygio ekspertai, todėl yra kompetentingi teikti siūlymus ir rekomendacijas įstatymų leidžiamajai valdžiai, prieš jai darant sprendimus. Šiuo metu Lietuvoje yra susiklosčiusi situacija, kuomet delsiant priimti svarbų Dirbtinio apvaisinimo įstatymą, vietoj konsultacijų su šios medicinos srities ekspertais ir atstovais, rengiamos beprasmės diskusijos Seime ir kreipiamas dėmesys ne į kompetentingus specializuotą ir moksliskai įrodytą informaciją valdančius atstovus, tačiau į niekur nevedančius ir inovacijų plėtrą stabdančius pasisakymus (Ausėnaitė, 2010).

Ekspertų paklausus, kokie galimi barjerai iškiltų naujai besikuriančiai lobistų grupei, jų nuomonės buvo suskirstytos į tris subkategorijas: pirmąją “konkurentai”, kurią pagrindžia teiginiai: „... visada atsiras konkurentai, kurie nenorės jūsų sėkmės, oponuos, pateiks argumentus, ir ne būtinai pačius teisingiausius...“ , „... tai vis tiek sukelia sunkumų, valdžia ima dvejoti ar tu esi teisingas siūlydamas savo (lobistinės grupės) sprendimus, specializuotą informaciją...“, antrąją subkategoriją “neigiamas požiūris”, pagrįstą teiginiais: „ Labai didelis iššūkis ir trikdžius yra valdžios abejingumas ir trumparegiškumas, kuomet jie nenori girdėti argumentuotų ir pagrįstų siūlymų, „... išankstiniame nusistatyme, kad nieko pakeisti negalime..“; ir trečiąją subkategoriją “finansai”, kurią pagrindžia šie teiginiai: „ ...svarbus aspektas yra pinigai...“, „... organizacijos lėšos yra bandomos paversti valstybinėmis lėšomis...“, „ ...turime padaryti viską, kad užtikrintume didesnes pinigų įplaukas į naujai besikuriančias kompanijas, kurios kurtų inovacijas...“. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad išreikšdami požiūrį apie galimus trikdžius lobistinei grupei, respondentai visgi nelinko į kraštutinumus ir teigė, kad iškylančius barjerus galima įveikti: „Jei esate atviri ir aiškiai deklaruojate savo veiklos tikslą, tuomet visi iškylantys barjerai yra įveikiami...“.

12 lentelė. Ekspertų nuomonė apie specializuotos informacijos, teikiamos valdžios institucijoms, naudą

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Nauda teikiant specializuota informaciją	Lengvesnis sprendimų priėmimas	„... tai palengviną sprendimo priėmimą...“, „Aktualios temos gali būti nagrinėjamos iš pagrindų, nes į tai įsitraukai tiesiogiai susiję asmenys, išmanantys situaciją ir valdantys specializuotą informaciją, kurios dažnai, dėl objektyvių priežasčių, valdžios atstovai neturi...“, „... atliekame visus esminius procesus, tam, kad vienas ar kitas sprendimas būtų priimtas pagrįstai, remiantis konkrečiais realiai egzistuojančiais duomenimis ir įrodymais...“, „Dažnai valdžios institucijos pritrūktų kompetencijos ir specializuotų žinių svarstant su aukštosiomis technologijomis susijusius klausimus“, „... dažnu atveju todėl, kad visas naujausias tendencijas žinoti yra tiesiog neįmano, o būti visų sričių ekspertu netgi žalinga...“, „... įstatymų leidėjų laiką bei atlieka esminių klaidų prevenciją...“, „...daugėja specializuotos informacijos, kurią dažnu atveju puikiai išmano tik su ja tiesiogiai dirbantys žmonės...“, „Galutinio rezultato matymas padeda sutrumpinti procesų laiką, diskusijas ir dvejones priimant sprendimą“.
	Mažėjančios laiko sąnaudos	„... mažina laiko sąnaudas...“, „...diegti tuos savanoriškus darinius...“, „...savanoriškumą reikia ugdyti kiekvienam žmoguje...“
	Finansinė nauda	„...politikai, kurie įtakoja šituos dalykus...“, „... tai padeda išspręsti pinigų klausimą...“, „... teisingai planuojant ir priimant valstybės lygmens sprendimus lėšos bus panaudojamos naujų technologijų ir inovacijų kūrimui, kurios skatins ir valstybės finansų sektoriaus augimą...“, „... taupome biudžeto pinigus...“, „... tiesiogiai siejasi su jų vykdoma veikla, pinigais, kompetencijomis...“.

Ekspertų klausiant apie specializuotos informacijos, teikiamos valdžios institucijoms, naudą buvo siekiama išsiaiškinti, kokios naudos būtų pasiekta Lietuvos Vaisingumo Asociacijai vykdant lobistinę veiklą. Iš ekspertų pasisakymų buvo išskirta viena kategorija: „nauda teikiant specializuota informaciją“ ir trys subkategorijos: „lengvesnis sprendimų priėmimas“, „mažėjančios laiko sąnaudos“, „finansinė nauda“. Ekspertai įvardina, kad viena iš naudų yra lengvesnis sprendimų priėmimas, todėl įstatymų leidžiamoji valdžia, pasinaudodama lobistinės grupės teikiama specializuota informacija: „Aktualios temos gali būti nagrinėjamos iš pagrindų, nes į tai įsitraukai tiesiogiai susiję asmenys, išmanantys situaciją ir valdantys specializuotą informaciją, kurios dažnai, dėl objektyvių priežasčių, valdžios atstovai neturi...“. Kategorija apie naudą vykdant lobistinę veiklą, ypač pirmoji jos subkategorija kalbanti apie lengvesnį sprendimų priėmimą, yra itin aktuali dėl Lietuvos Vaisingumo Asociacijos ir atvejo. Itin aiški problema – vilkinamas sprendimo priėmimas dėl Dirbtinio apvaisinimo įstatymo, todėl galima teigti, kad lobistinės veiklos vykdymas palengvintų sprendimų priėmimą Lietuvos įstatymų leidžiamajai valdžiai ir sukurtų naujas galimybes inovacijų diegimui medicinos srityje: „... atliekame visus esminius procesus, tam, kad vienas ar kitas sprendimas būtų priimtas pagrįstai, remiantis konkrečiais realiai egzistuojančiais duomenimis ir įrodymais...“, „...daugėja specializuotos informacijos, kurią dažnu atveju puikiausiai išmano tik su ja tiesiogiai dirbantys žmonės...“, „Galutinio rezultato matymas padeda sutrumpinti procesų laiką, diskusijas ir dvejones priimant sprendimą“.

Antroji subkategorija glaudžiai siejasi su pirmąja, nes lengvesnis sprendimų priėmimas, įvardintas pirmojoje subkategorijoje leidžia sutaupyti laiko, dėl eliminuotų ilgų ir nerezultatyvių diskusijų, kurios vykstant neturint argumentuotos specializuotos informacijos, todėl subkategorija „mažėjančios laiko sąnaudos“ pagrindžiamos teiginiais: „... mažina laiko sąnaudas...“, „... diegti tuos savanoriškus darinius...“, „...savanoriškumą reikia ugdyti kiekvienam žmogui...“.

Tuo tarpu, trečioji subkategorija yra aiškiai išreikšta per kaštų taupymą – „finansinė nauda“. Šios subkategorijos pateikiami teiginiai: „... tai padeda išspręsti pinigų klausimą...“, „... teisingai planuojant ir priimant valstybės lygmens sprendimus lėšos bus panaudojamos naujų technologijų ir inovacijų kūrimui, kurios skatins ir valstybės finansų sektoriaus augimą...“, „... taupome biudžeto pinigus...“, aiškiai parodo, kad lobistinė veikla kuria naudą net lobistinės grupės nariams, tačiau ir valstybei. Tai taip pat patvirtina lobistinės grupės pažangiųjų technologijų inovacijoms skatinti CATA aiškiai išreikštą poziciją – pakylėti Kanadą į pirmąją vietą ar aukščiausią poziciją inovacijų ir konkurencingumo srityje. CATA lobistinė grupė ir jos nariai pasirinkti ekspertiniam interviu, kaip šiuolaikinės gerosios praktikos pavyzdys, pasitelkęs lobistinė veiklą kaip priemonę inovacijoms ir valstybės pažangai skatinti.

Apibendrinant tyrimo rezultatus galima teigti, kad lobistinės veiklos vykdymas palengvintų sprendimų priėmimą Lietuvos įstatymų leidžiamajai valdžiai ir sukurtų naujas galimybes inovacijų diegimui medicinos srityje. Dažnu atveju, lobistinės grupės nariai yra jų atstovaujamos srities aukščiausio lygio ekspertai, todėl yra kompetentingi teikti siūlymus ir rekomendacijas įstatymų leidžiamajai valdžiai, prieš jai darant sprendimus. Šiuo metu Lietuvoje yra susiklosčiusi situacija, kuomet delsiant priimti svarbų Dirbtinio apvaisinimo įstatymą, vietoj konsultacijų su šios medicinos srities ekspertais ir atstovais, rengiamos beprasmės diskusijos, kol tuo tarpu kompetentingi specializuotą moksliskai įrodytą informaciją valdantys atstovai paliekami nuošalyje. Remiantis respondentų nuomone, išryškėja lobistinės veiklos efektyvumas inovacijoms skatinti. Šis bruožas yra labai aktualus šiuolaikinėje modernioje žinių ir inovacijų visuomenėje, kuomet sprendimai turi būti priimami efektyviai, suvaldant didžiulius informacijos srautus, todėl itin padidėja lobistinių grupių valdomos specializuotos informacijos svarba, jos pateikimo ir panaudojimo efektyvumas. Kaip buvo įvardinta Lietuvos Vaisingumo Asociacijos atvejo analizės metu, sprendžiant su Dirbtinio apvaisinimo įstatymu susijusius klausimus vyksta nuolatinė nuomonių ir pasisakymų konfrontacija. Taigi, siekiant ištirti lobistinės grupės veiklos galimybes Lietuvoje, tyrimo metu remtasi tapatų Lietuvai lobizmo sistemų reguliavimą vykdančioje valstybėje – Kanadoje – veikiančios lobistinės grupės inovacijoms gerąja praktika. Svarbu paminėti, kad Lietuvoje pagal lobizmo sistemų reguliavimo lygį, yra palankios sąlygos kurtis stiprioms, modernioms ir valstybės pažangos siekiančioms lobistų grupėms, ypač, atkreipiant dėmesį į susidariusios Lietuvos Vaisingumo Asociacijos atvejo absurdiškumą ir pagrįstą poreikį jį spręsti.

IŠVADOS

1) Atlikus lobistinės veiklos teorinę analizę, apžvelgus jos sampratą, subjektus, metodus ir strategijas, išaiškėjo, kad lobistinė veikla, kaip reiškiny, yra itin kompleksiškas. Galima teigti, jog vienos lobizmą ir lobistinę veiklą apibūdinančios tiesos nėra, nes kiekviena lobistinė grupė veikia atstovaudama unikalius savo narių interesus, todėl pasirenka tinkamiausią veiklos strategiją valdymo, finansavimo, laiko kaštų ir siektino tikslo atžvilgiu. Apibendrintai galima teigti, jog lobistinė veikla, kaip reiškiny, tarnauja ne tik lobistinei grupei ir jos narių interesams, tačiau ir valstybei, kartu ir jos piliečiams, skatindama inovacijas ir valstybės pažangą bendradarbiavimo ir specializuotos informacijos atskleidimo principu. Šios veiklos teorinis aspektas išryškėja atskleidžiant lobizmo subjektus, pagal jų pasirinktą veikimo strategiją ir deklaruojamą vykdomos veiklos tikslą.

2) Teorinėje dalyje, nagrinėjant lobistinės veiklos reguliavimą, atskleista, kad lobizmo reguliavimas gali būti suprastas per struktūrą, kuri kategorizuoja lobizmo sistemas kaip žemo reguliavimo, vidutinio reguliavimo ir aukšto reguliavimo lygio. Valstybės kuriose vykdomas lobistinės veiklos reguliavimas, gali būti skirstomos pagal reguliavimo lygmenį. Atsižvelgiant į lobizmą reguliuojančių valstybių grupavimą pagal reguliavimo sistemų intensyvumą, kaip atitikmuo Lietuvos vidutinio reguliavimo lygio sistemai buvo pasirinkta tokio paties lygmens lobistinės veiklos reguliavimą vykdanči Kanada. Apibūdinus ir įvertinus lobizmo reguliavimo sistemų privalumus ir trūkumus, galima teigti, kad palankiausia lobistinei veiklai vykdyti yra šiuo metu Lietuvoje ir Kanadoje vykdoma vidutinio reguliavimo sistema.

3) Atlikus tyrimą, išryškėjo lobistinės veiklos kaip priemonės inovacijoms skatinti efektyvumas ir kuriama vertė. Remiantis Lietuvos lobizmo reguliavimo sistemą atitinkančios valstybės lobistinės grupės inovacijoms skatinti ekspertų nuomone ir gerąja praktika, daroma išvada, kad Lietuvos Vaisingumo asociacijos atvejui spręsti lobizmas yra tinkama priemonė. Dažnu atveju, lobistinės grupės nariai yra jų atstovaujamos srities aukščiausio lygio ekspertai, todėl yra kompetentingi teikti siūlymus ir rekomendacijas įstatymų leidžiamajai valdžiai, prieš jai darant sprendimus. Lietuvos Vaisingumo asociacijos atveju yra vilkinamas sprendimo priėmimas dėl Dirbtinio apvaisinimo įstatymo, todėl galima teigti, kad lobistinės veiklos vykdymas palengvintų sprendimų priėmimą Lietuvos įstatymų leidžiamajai valdžiai ir sukurtų naujas galimybes inovacijų diegimui medicinos srityje.

REKOMENDACIJOS

1) **Įregistruoti lobistinę grupę. Lietuvos Vaisingumo Asociacijai**, atsižvelgiant į Lietuvoje esama lobizmo reguliavimo sistemą, leidžiančia ne pelno siekiančioms organizacijoms registruotis lobistais, sutelkti jėgas su kitomis ligonių teises ginančiomis ir nevaisingumo problemą sprendžiančiomis organizacijomis ir Vyriausioje tarnybinės etikos komisijoje įregistruoti lobistinę grupę. Atkreipiant dėmesį, kad lobizmas, kaip reiškiny, tarnauja ne tik lobistinei grupei ir jos narių interesams, tačiau ir valstybei, kartu ir jos piliečiams, skatinti inovacijas medicinos srityje ir valstybės pažangą bendradarbiavimo ir specializuotos informacijos atskleidimo principu.

2) **Teikti specializuotą informaciją.** Dažnu atveju, lobistinės grupės nariai yra jų atstovaujamos srities aukščiausio lygio ekspertai, todėl yra kompetentingi teikti siūlymus ir rekomendacijas įstatymų leidžiamajai valdžiai, prieš jai priimant sprendimus. Lietuvoje susiklosčiusiam atvejui dėl Dirbtinio apvaisinimo įstatymo vilkinimo ir dėl to patiriamų nuostolių bei pastebimo šios medicinos srities inovacijų žlugdymo, rekomenduojama Vaisingumo Asociacijai pasinaudoti teise dalyvauti įstatymo kūrimo, svarstymo ir priėmimo procese.

3) **Viešinti vykdomą veiklą.** Remiantis lobistų grupių inovacijoms skatinti gerąja praktika ir ekspertinio interviu metu gautais duomenimis, vienas iš efektyvių būdų stiprinti lobistų grupių pozicijas ir pasitikėjimą visuomenės bei valdžios atstovų atžvilgiu, jos vykdomos veiklos, planų ir rezultatų viešinimas. Pasitelkiant informacinių technologijų, socialinių tinklų ir žiniasklaidos priemones, įtraukti į procesus kuo daugiau atitinkamos srities profesionalų, galinčių efektyviai valdyti specializuotą informaciją ir įgalinti įstatymų leidžiamąją valdžią priimti moksliniais argumentais paremtą, inovacijų plėtrai galimybes kuriantį Dirbtinio apvaisinimo įstatymą.

LITERATŪRA

1. Andrikienė, L. (2002) Šiuolaikinės lobistinės veiklos tendencijos. L. Andrikienė (red.), *Lobistinės veiklos plėtra Lietuvoje (pp. 13 - 26)*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
2. Ausėnaitė, D. (2010). *Dirbtinis apvaisinimas. Ar bažnyčia ir medikai kada nors susitars?* Peržiūrėta 2016, kovo 10, adresu: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2010-05-07-dirbtinis-apvaisinimas-ar-baznycia-ir-medikai-kada-nors-susitars/44481>.
3. Beyers, J. (2007). *Interest group politics in Europe: lessons from EU studies and comparative politics*, London: Routledge.
4. Bertrand, M., Bombardini, M., Trebbi, F. (2011). *Is It Whom You Know or What You Know? An Empirical Assessment of the Lobbying Process*. Peržiūrėta 2016, balandžio 21, adresu: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1748024.
5. CATA Alliance (2015). *About CATA*. Peržiūrėta 2016, kovo 25, adresu: http://www.cata.ca/About_Cata/.
6. CATA Alliance (2016). *CATA Alliance News Connections*. Peržiūrėta 2016, kovo 25, adresu: <http://paper.li/CATAAlliance/1366722928>.
7. Chari, R., Hogan, J., Murphy G. (2010). *Regulating lobbying: a global comparison*. Peržiūrėta 2016, balandžio 5, adresu: [http://www.regulatelobbying.com/images/regulatelobbyingch1\(2\).pdf](http://www.regulatelobbying.com/images/regulatelobbyingch1(2).pdf)
8. Chari, R., Murphy G. (2006). *Examining and Assessing the Regulation of Lobbyists in Canada, the USA, the EU institutions, and Germany: A Report for the Department of the Environment, Heritage and Local Government*. Peržiūrėta 2016, balandžio 21, adresu: <http://www.environ.ie/sites/default/files/migrated-files/en/Publications/LocalGovernment/Administration/FileDownload,14572,en.pdf>.
9. Center for Public Integrity. *What is Lobbying?* Peržiūrėta 2016, kovo 25, adresu: <https://www.publicintegrity.org/2006/01/18/6546/lobbying-faq>.
10. Australian Government. *Lobbying Code of Conduct 1984*. Peržiūrėta 2016, kovo 10, adresu: http://lobbyists.pmc.gov.au/conduct_code.cfm.
11. Cornell University, INSEAD, and WIPO (2015): *The Global Innovation Index 2015: Effective Innovation Policies for Development, Fontainebleau, Ithaca, and Geneva. ISSN 2263-3693 ISBN 978-2-9522210-8-5*.
12. Čekanauskaitė, A. (2013). *Etiniai „už“ ir „prieš“ dirbtinio (pagalbinio) apvaisinimo diskusijoje*. Peržiūrėta 2016, kovo 13, adresu: http://bioetika.sam.lt/index.php?109902590#_ednref35.

13. Ecole nationale d'administration. Real European know-how. Peržiūrėta 2016, kovo 18, adresu: www.ena.fr/index.php?/en/europe.
14. European Union (2012). Transparency Register. Peržiūrėta 2016, kovo 18, adresu: http://europa.eu/transparency-register/index_en.htm.
15. Europos parlamentas (2011). Europarlamentarai pritarė bendram Parlamento ir Komisijos lobistų registriui. Peržiūrėta 2016, balandžio 12, adresu: <http://www.europarl.europa.eu/news/lt/pressroom/content/20110510IPR19128/html/Europarlamentarai-pritar%C4%97-bendram-Parlamento-ir-Komisijos-lobist%C5%B3-registriui>.
16. Europos Parlamentas (2013). Europos Parlamento darbo tvarkos taisyklės Peržiūrėta 2016, kovo 18, adresu: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20130416+ANN-10+DOC+XML+V0//LT>.
17. Europos Parlamentas (2012). Lobizmas Briuselyje: apžvalga. Peržiūrėta 2016, balandžio 9, adresu: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20071008STO11293+0+DOC+XML+V0//LT>.
18. Furnas, A. (2014). *Transparency Case Study: Lobbying disclosure in Canada*. Peržiūrėta 2015, balandžio 10, adresu: <https://sunlightfoundation.com/blog/2014/05/05/transparency-case-study-lobbying-disclosure-in-canada/>.
19. *gandrai.eu*, (2016). *Vaisingumas ir amžius: skubėkite, nes bus per vėlu*. Peržiūrėta 2016, balandžio 28, adresu: <https://gandrai.eu/vaisingumas-ir-amzius-skubekite-nes-bus-per-velu/>.
20. Geleževičius, R. (2004). *Interesų grupės ir lobizmas*. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto leidybos centras.
21. Geleževičius, R. (2013). Lobizmo teisinis reguliavimas ir institucionalizacija Lietuvoje: pirmojo dešimtmečio išdavos ir pamokos. *Socialinių mokslų studijos*, 5 (1), 177-191.
22. Government of Canada. Lobbying Act. Peržiūrėta 2016, balandžio 9, adresu: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/L-12.4/>.
23. Grossman, E. (2004). Bringing politics back in: rethinking the role of economic interest groups in European integration. *Journal of European Public Policy*, 11(4), 637-654.
24. Guzavičius, A., Bruneckienė, J. (2010). Ekonominių interesų grupių socialinė atsakomybė teikiant asimetrinę informaciją. *Ekonomika ir vadyba*, Kaunas: Technologija, 520- 524.
25. Guzavičius, A., Karazijienė, Ž. (2011). Lobbying in the EU—Interaction between Business and Government Institutions. *Economics & Management*, 16, 510-515.
26. Halpin, D. R. (2006). The participatory and democratic potential and practice of interest groups: Between solidarity and representation. *Public Administration*, 84(4), 919-940.

27. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras (2015). „Health in the Baltic Countries 2013”. Peržiūrėta 2016, balandžio 12, adresu: <http://www.hi.lt/news/886/789/Isleistas-leidinys-Health-in-the-Baltic-Countries-2013.html>.

28. Hrebenar, R. J., Thomas C. S (2002) Šiuolaikinės lobistinės veiklos tendencijos. L. Andrikienė (red.), *Bendroji lobistinės veiklos samprata* (pp. 27 – 48). Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.

29. Hrebenar, R. J., Thomas C. S (2002). Šiuolaikinės lobistinės veiklos tendencijos. L. Andrikienė (red.), *Lobistinės veiklos praktiniai pavyzdžiai ir praktiniai patarimai* (pp. 103- 111). Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.

30. Heywood, A. (1997). *Politics*, New York: Palgrave Foundations, 254.

31. Jablonskaitė, D. (2015). *Ginekologas E.Švedas: „Isileidžiame švedų verslą, kodėl nenusižiūrime jų pagalbinio apvaisinimo įstatymo?”* Peržiūrėta 2016, kovo 13, adresu: <http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/sveikata/ginekologas-e-svedas-mielai-isileidziame-svedu-versla-kodel-nenusiziurime-ju-pagalbinio-apvaisinimo-istatymo-541-542367>.

32. Kallas, S., Galbraith, J. (2009). *Effective lobbying in Europe. A guide to 2009*. Burson-Marsteller: The Holmes Report.

33. Kaminskienė, G. (2015). *Pagalbinio apvaisinimo naujovės įkandamos tik turtingiesiems*. Peržiūrėta 2016, kovo 10, adresu: <http://lsveikata.lt/is-gyvenimo/pagalbinio-apvaisinimo-naujoves-ikandamos-tik-turtingiesiems-3622>

34. Lehmann, W. (2003). *Lobbying in the European Union: Current rules and practices*. Luxembourg: European Parliament.

35. Lietuvos Respublikos aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo 1991 m. gruodžio 21 d. Nutarimas Nr. I-2156 Dėl darbo grupės lobistinės veiklos įstatymo projektui rengti. Valstybės žinios, 1992, Nr.1 -12.

36. Lietuvos Respublikos Lobistinės veiklos įstatymas. Nr. VIII-1749. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 56-1644.

37. Lietuvos Respublikos Lobistinės veiklos įstatymo pakeitimo įstatymas. Nr. IX-1385. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 38-1728.

38. Lietuvos Respublikos Lobistinės veiklos įstatymo pakeitimo įstatymo projektas (2006). Nr. XP-1390.

39. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas dėl Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos nuostatų patvirtinimo Nr. VIII-1223. *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 53-1709.

40. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (2008). *Kovos su korupcija stiprinimas. Ataskaita apie lobistinės veiklos reglamentavimą, pp. 1 – 93* Peržiūrėta 2016, balandžio 17, adresu: http://www.stt.lt/documents/es_projekto_dokumentai/Reataskaita_apie_lobistikos_veikla.pdf

41. Lietuvos Respublikos Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas. Nr. VIII-371. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 18-431.
42. Lobistų deklaracijos (2014). Vyriausioji tarnybinės etikos komisija. Peržiūrėta 2016, kovo 25, adresu: <http://vtek.lt/index.php#lobistams>.
43. lsveikata.lt (2015). *Sveikatos apsaugos ministrė: nevaisingų šeimų ateitis – Seimo rankose*. Peržiūrėta 2016, kovo 10, adresu: <http://lsveikata.lt/aktualijos/sveikatos-apsaugos-ministre-nevaisingu-seimu-ateitis-seimo-rankose-3650>.
44. Lukošaitis, A. (2000). Interesų grupės Lietuvoje: raidos dinamika ir institucionalizacijos bruožai. *Politologija*, 2(18) 85 – 114.
45. Lukošaitis, A. (2011). Lobizmas užsienio šalyse ir Lietuvoje: teisinio reguliavimo ir institucionalizacijos problemos. *Politologija*, (2), 3-42.
46. MacGillivray, A. (2005). *Towards responsible lobbying: Leadership and public policy*. AccountAbility.
47. McGrath, C. (2002). *Comparative Lobbying Practices: Washington, London, Brussels*. University of Ulster.
48. Merriam-Webster Online Dictionary (2016). *Amicus curiae nuomonė*. Peržiūrėta 2016, kovo 25, adresu: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/amicus%20curiae>.
49. Morkevičius V., Norkus Z. (2011). Kokybinė lyginamoji analizė. Kaunas.
50. Mulcahy, S. (2012). *Money, politics, power: corruption risks in Europe*. Berlin: Transparency International.
51. Mulcahy, S. (2015). “*Lobbying in Europe: Hidden In uence Privileged Access*”. Peržiūrėta 2016, kovo 25, http://www.transparencyinternational.eu/wp-content/uploads/2015/04/Lobbying_web.pdf.
52. Nacionalinė tabako ir alkoholio kontrolės koalicija. Peržiūrėta 2016, balandžio 12, adresu: http://koalicija.org/index.php?option=com_content&task=view&id=219.
53. Novagrockienė, J. (2011). *Politikos mokslo pagrindai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
54. Office of the Clerk. Lobbying Disclosure Act Guidance. Peržiūrėta 2016, balandžio 12, adresu: http://lobbyingdisclosure.house.gov/amended_lda_guide.html.
55. Rare Disease Legislative Advocates (2016). *About Us*. Peržiūrėta 2016, kovo 25, adresu: <http://everylifefoundation.org/> <http://rareadvocates.org/about/>.
56. Rare Disease Legislative Advocates (2016). *RDLA*. Peržiūrėta 2016, kovo 25, adresu: <http://rareadvocates.org/contact/#sthash.9zeuFhOn.dpuf>.

57. Rasimavičius, B. (2002). Šiuolaikinės lobistinės veiklos tendencijos. L. Andrikienė (red.), *Lobistinės veiklos praktiniai pavyzdžiai ir praktiniai patarimai* (pp. 69 - 77). Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
58. Setkauskis P. (1997). Lobizmas rinkos sąlygomis. *Aljansas*. Nr. 5, p. 2 - 10.
59. Stankūnienė, V. (2015) *Ar stabilizuojasi Lietuvos demografinė situacija? Ar jau galime nusiraminti?* Peržiūrėta 2016, balandžio 10, adresu: http://demografija.vdu.lt/wp-content/uploads/demografija_visiems_nr_1.pdf.
60. Sui Pheng, L., Raphael, B., & Kwan Kit, W. (2006). Tsunamis: some pre-emptive disaster planning and management issues for consideration by the construction industry. *Structural survey*, 24(5), 378-396.
61. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
62. The Organisation for Economic Co-operation and Development (2013). *Transparency and integrity in lobbying*. Peržiūrėta 2016, balandžio 27, adresu: <http://www.oecd.org/corruption/ethics/Lobbying-Brochure.pdf>.
63. Transparency International (2015). *Lobistinė veikla Europoje*. Peržiūrėta 2016, balandžio 25, adresu: http://www.transparency.lt/wp-content/uploads/2015/11/Lobistine_veikla_Europoje_EU_tyrimas.pdf.
64. Urbonaitė-Vainienė, I. (2015). *Didžiausia svajonė išsipildė tik emigravus: Lietuvoje tai būtų kainavę dešimtis tūkstančių*. Peržiūrėta 2016, kovo 13, adresu: <http://www.delfi.lt/sveikata/sveikatos-naujienos/didziausia-svajone-issipilde-tik-emigravus-lietuvoje-tai-butu-kainave-desimtis-tukstanciu.d?id=69103972>.
65. Vaisingumo asociacija (2009). *Asociacija*. Peržiūrėta 2016, kovo 10, adresu: <http://www.vaisingumoasociacija.lt/lt/asociacija/1>.
66. Vaisingumo asociacija (2015). *Valstybė, galvojanti apie savo ateitį, privalo gydyti nevaisingas šeimas*. Peržiūrėta 2016, kovo 10, adresu: <http://www.vaisingumoasociacija.lt/lt/naujienos/valstybe-galvojanti-apie-savo-ateiti-privalo-gydyti-nevaisingas-seimas/98>.
67. Vaisingumo asociacija (2009) *Italijos nevaisingumo asociacijos laiškas Lietuvai*. Peržiūrėta 2016, kovo 10, adresu: <http://www.vaisingumoasociacija.lt/lt/naujienos/italijos-nevaisingumo-asociacijos-laiskas-lietuvai/49>.
68. Van Schendelen M. P. (2002). *Machiavelli in Brussels: the art of lobbying the EU*. Amsterdam University Press.
69. Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (2016). *Registruoti lobistai*. Peržiūrėta 2016, kovo 13, adresu: <http://www.vtek.lt/index.php/vtek-sprendimai#lobistams>.

70. Zebra.lt, (2010). *SAM siūlo, kad per dirbtinį apvaisinimą vyrai galėtų būti donorais, moterys – ne.* Peržiūrėta 2016, balandžio 28, adresu: <http://zebra.15min.lt/lt/naujienos/verslas/sam-siulo-kad-per-dirbtini-apvaisinima-vyrai-galetu-buti-donorais-moterys-ne-214388.html>.

PRIEDAS 1

Pusiau struktūrizuoto interviu klausimai

1. Prašau pasidalinkite savo patirtimi vykdant lobistinę veiklą CATA Aljanso vardu.
2. Ar galėtumėte apibūdinti lobizmą technologinėms inovacijoms skatinti?
3. Į ką svarbu atsižvelgti vykdant lobistinę veiklą ir teikiant specializuotą informaciją valstybės institucijos, įstatymų leidėjams?
4. Ar turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys lobistinės grupės veiklos viešinimui? Kodėl?
5. Kaip manote, ar pasirinktas veiklos modelis daryti įtaką valdžios institucijoms per lobistinę veiklą yra efektyvus?
6. Kaip svarbu politinė ir ekonominė situacija valstybėje norint sėkmingai vykdyti lobistinę veiklą inovacijoms skatinti?
7. Kaip manote kokie esminiai sėkmės veiksniai būtų naujai kuriamai lobistinei grupei?
8. Kaip manote kokie barjerai iškiltų naujai kuriamai lobistinei grupei?
9. Ar svarbus yra specializuotos informacijos teikimas valdžios institucijoms? Kokią realią vertę tai kuria?
10. Ar visuomenėje (Kanadoje ir už jos ribų) aktualus inovacijų skatinimas technologijų srityje?

PRIEDAS 2

Interviu nuorašas

I. CATA Aljanso valdybos narys; Cisco Kanada generalinis direktorius

Prašau pasidalinkite savo patirtimi vykdant lobistinę veiklą CATA Aljanso vardu

Pirmiausia, kai kalbame apie inovacijas, mums nėra didelio skirtumo kokiais konkrečiais būdais jų pasiekti iš kur jos atsiranda. Vienas priimtinausių ir įtakingiausių šiuo metu yra lobistinės veiklos vykdymas poveikiui daryti. Mes turime kurti, pirkti arba naudoti partnerių modelį, ir mūsų pagrindinis tikslas yra pastebėti rinkos pokyčius. Jei tu pastebi rinkos pokyčius ir esi labai inovatyvus, tu gali iš to uždirbti pinigus. Per mano 17 metų patirtį su Cisco ši kompanija yra buvusi rinkos lydere, bet taip pat ir pralaimėtoja, ir aš jus galiu užtikrinti, kad būti lyderiu pusėje yra daug smagiau, todėl mes CATA Aljanso stengiamės žengti koja kojon su naujausiomis technologijomis, rinkos tendencijomis ir sujungę jėgas atstovai iš skirtingų kompanijų galime tobulėti labai greitai. Svarbu ir tai, kad šioje industrijoje ciklai tampa vis labiau koncentruoti, labai intensyvūs, todėl negalime atsilikti. Kuriant inovacijas mes orientuojamės rasti srities ekspertus ir į tai, kur rasti žmones, kurie sugeba teisingai komunikuodami sutrumpinti darbo laiką, atstovauti CATA mažiausiais laiko kaštais, nes tai užima laiko, o visi dar turi ir savo verslus valdyti. Pateikiant žinias ir informaciją, kurią turi CATA nariai, yra svarbu, kad tai būtų labai aišku ir įgyvendinama. Mes to ir siekiame. Štai taip mes dirbame šioje komandoje!

Ar galėtumėte apibūdinti lobizmą technologinėms inovacijoms skatinti?

Reikia pagalvoti, kaip paprastai keliais sakiniais tai padaryti, nes kitu atveju sukursim ilgą diskusiją. Tai gan plati tema, tačiau jei turi aiškią sritį, tai labai efektyvu ir funkcionalu. Lobizmas kaip įrankis inovacijoms skatinti yra labai galingas ir draugiškas visuomenei, jei galima taip pasakyti. Teisingai panaudojamas, jis kurią aiškią vertę, nes įstatymo leidėjams leidžia pasinaudoti naujausia informacija, ją tiksliai pritaikyti ir būti tikriems, kad nepritruks esminių žinių. Tai taupo laiką ir visų mokesčių mokėtojų pinigus. Inovacijas skatinti galima įvairiais būdais, kai pamatėme, kad po vieną, kaip įmonės, mes esame per silpni, kad mus girdėtų valdžios atstovai, ir ne tik girdėtų, bet ir imtųsi veiksmų atsižvelgdami į mūsų poreikį ir rekomendacijas, tuomet nusprendėme nedelsti ir visiškai skaidriais ir legaliai būdais daryti įtaką, ir labiausiai norisi sakyti – prisidėti prie pažangesnės ir inovatyvesnės Kanados kūrimo. Ir nesvarbu kokioje srityje vykdoma lobistinė veikla, jei ji kuria pažangą, tai jau inovatyvu.

Į ką svarbu atsižvelgti vykdant lobistinę veiklą ir teikiant specializuotą informaciją valstybės institucijoms, įstatymų leidėjams?

Mes tikim, kad siekiant puikaus rezultato, norim sukurti kažką naujo, inovatyvuas, keičiančio požiūrius, organizacijoje ir valstybėje yra labai svarbus bendradarbiavimas. Lygiai taip pat, kaip ir bendradarbiavimas su įstatymus priimančiomis institucijomis, valstybę valdančiais asmenimis, todėl realiai lobistinė veikla ir yra puikus įrankis reikšmingam pokyčiui pasiekti. Tinkamai pasitelkiant lobistinės veiklos metodus galima pasiekti puikaus verslo ir valdžios bendradarbiavimo. Ir nesvarbu kokia tai sritis: technologijos, medicina, vadyba, svarbiausia, kad būtų pateikiama aktuali ir tinkama informacija. Speciali informacija, kurią dažnai žinome tik mes, konkrečioje veikloje dirbantys asmenys. Mes tuo gyvename, skiriame tam laiką, iš to uždirbame pinigus ir kuriame vertę ne tik sau, kaip verslo atstovai, tačiau ir visuomenei, valstybei. Mes norime užtikrinti, kad mūsų darbuotojai visame pasaulyje sugebės vienas su kitu bendradarbiauti, ir taip pat naudotis mūsų technologijomis. Struktūra kurioje skatinamas bendradarbiavimas yra būtina, tai užtikrina kad kiekvienas darbuotojas galės pasiekti jam reikalingą informaciją ir susisiekti su reikiamu ekspertu. Mūsų siekis yra sukurti bendradarbiavimo struktūrą kuri užtikrintų sklandų technologijų verslo ir valdžios bendradarbiavimą. Svarbu ir žmonių požiūris, ir darbas pagal naujausius standartus, ir strateginis planavimas. Negalime vien tik kalbėti apie inovacijų poreikį ir svarbą, turime veikti, kad jos būtų įgyvendintos.

Ar turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys lobistinės grupės veiklos viešinimui? Kodėl?

Mes išskirtinai dirbame su marketingo komanda, nes dauguma mūsų informacijos turi pereiti skaitmeninę erdvę, marketingo požiūriu. Mes manome, kad tai yra puiki sritis, su kuria dar reikia šiek tiek papildomai padirbėti. Bet taip pat CATA organizacijai yra svarbu duomenys, informacija ir visuomenės pozicija. Nereikia pamiršti lankstumo ir bendradarbiavimo, kiekvienas žmogus yra vartotojas ir mus visus jungia socialiniai tinklai, tai reiškia, kad mes pereiname prie skaitmeninės sistemos. Taigi, mes bandome visus sujungti, todėl mums reikia turėti planą, kuris užtikrintų bendradarbiavimą ir lankstumą, veiklos viešinimą. Mes labai artimai dirbame su marketingu, nes jei norime kad mūsų komunikacija pasiektų vartotojus, turime juos pasiekti pasitelkdami marketingą skaitmeninėje formoje. Dar svarbiau yra tai, kad informaciją kurią gauname iš skaitmeninės erdvės yra labai vertinga bendraujant su valdžios atstovais, nes taip mes galime atstovauti ne tik savo, kaip technologinių bendrovių, bet ir vartotojų poziciją.

Kaip manote, ar pasirinktas veiklos modelis daryti įtaką valdžios institucijoms per lobistinę veiklą yra efektyvus?

Problemos žinojimas yra kelias į jos sprendimą. Yra daug diskutuota, taip pat yra atlikta daug tyrimų, kurie įrodo, kad tai yra visiškai nesvarbu ar verslas yra mažas ar didelis, ar tai yra viešasis sektorius ar ne, visi vienodai prisideda prie inovacijų ir produktyvumo kūrimo. Taigi mes turime sau užduoti klausimą, kur mes norime būti po 10 metų. Inovacijos ir produktyvumas turi didžiulę įtaką gyvenimo lygiui ir ekonomikai, ir mes tai turime atsiminti kurdami savo verslus. Kol veikiame kaip vienas

vienetas – lobistinė grupė – mes visi einame vieno bendro tikslo link – sukurti lyderiaujančią inovacijų valstybę.

Kaip svarbu politinė ir ekonominė situacija valstybėje norint sėkmingai vykdyti lobistinę veiklą inovacijoms skatinti?

Na kaip aš suradau dokumentuose, šią asociaciją įkūrė Kanados verslininkai atsižvelgdami į susiklosčiusią ekonominę ir politinę situaciją, todėl tai labai svarbu. Jie suprato, kaip svarbu, kad kiekvieno individo balsas būtų išgirstas, ir kad vyriausybės ir visuomenės pareigūnai suprastų kokių pokyčių reikia, kad industrija galėtų klestėti. Mes stengiamės sukurti sveiką konkurencingą inovacijų tautą, įtraukdami daug įvairių narių. Dabar yra didelė įvairovė skirtingų modelių ir dydžio įmonių: maži ir niekam nežinomi vardai, maža ir vidutinio dydžio įmonės, na ir, žinoma, autoritetingos įmonės. Šios įmonės yra ypatingai svarbios, jos jau yra galingos ir iš jų galima imti pavyzdį, jos kaip mozaikos dalis, kuri sukuria pilną vaizdą. Mes labai vertiname šią bendruomenę, mes taip pat vertiname viešąją politiką, stengiamės bendradarbiauti su merija ir visuomenės pareigūnais, tai tiesa, kad mes juos kartais kritikuojame, bet dažniau tai yra bendradarbiavimas tarp skirtingų sektorių ir ir bandymas sukurti Kanadą kaip inovacijų šalį.

Kaip manote kokie esminiai sėkmės veiksniai būtų naujai kuriamai lobistinei grupei?

Tai ne tik mano nuomonė, tai tikri faktai, kad svarbiausia yra bendradarbiavimas ir aiškios vieningos pozicijos turėjimas. Pirmiausia, sunkūs laikai ateina ir praeina. Reikia kurti aiškų tikslą, partnerystę ir bendradarbiavimą, bandyti išnaudoti visas inovatyviausias galimybes, o jei jų trūksta, trūksta palaikymo aukščiausiuose valstybės institucijose, tuomet pačiam imtis iniciatyvos ir jį skatinti, ieškoti proveržio. Lobistinė veikla leidžia mažoms (ar neišgirstoms) kompanijoms suvienyti jėgas ir įsitraukti į valdžios diskusijas ar net pasaulinę rinką daug lengviau. Šios kompanijos gauna galimybę atrodyti ir veikti kaip pažangioms organizacijoms.

Kaip manote kokie barjerai iškilę naujai kuriamai lobistinei grupei?

Barjerų, realiai, yra labai daug, kaip ir bet kurioje kitoje veikloje. Tarkime versle, nes lobistinė grupė veikia tam, kad atstovautų savo narių pozicijas ir siektų tikslų įgyvendinimo, visada atsiras konkurentai, kurie nenorės jūsų sėkmės, oponuos, pateiks argumentus, ir ne būtinai pačius teisingiausius, tačiau tai vis tiek sukelia sunkumų, valdžia ima dvejoti ar tu esi teisingas siūlydamas savo (lobistinės grupės) sprendimus, specializuotą informaciją, todėl tokia veikla labai stipriai paremta pasitikėjimo principu. Visiems aišku, kad tai veikia ne visada. Deja.

Mažos ir vidutinio dydžio kompanijos yra būtinos inovacijoms ir gamybos skatinimui, apie tai aš jau kalbėjau anksčiau. Aš manau, šiuolaikinėje pasaulinėje rinkoje maži ir vidutinio dydžio verslai susiduria su iššūkiais. Bet jos nesusikoncentruoja ties inovacijomis ir pažangos skatinimu.

Ar svarbus yra specializuotos informacijos teikimas valdžios institucijoms? Kokią realią vertę tai kuria?

Kaip ir minėjau, tai palengviną sprendimo priėmimą ir net mažina laiko sąnaudas. Aktualios temos gali būti nagrinėjamos iš pagrindų, nes į tai įsitraukai tiesiogiai susiję asmenys, išmanantys situaciją ir valdantys specializuotą informaciją, kurios dažnai, dėl objektyvių priežasčių, valdžios atstovai neturi. Pirmiausia tai padeda išspręsti pinigų klausimą. Teisingai planuojant ir priimant valstybės lygmens sprendimus lėšos bus panaudojamos naujų technologijų ir inovacijų kūrimui, kurios skatins ir valstybės finansų sektoriaus augimą. Taigi, jei tai įvyks, mes pamatysime didžiulį keleto sektorių augimą.

Ar visuomenėje (Kanadoje ir už jos ribų) aktualus inovacijų skatinimas technologijų srityje?

Mes gyvename technologijų amžiuje, viskas kas susiję su technologijomis, jų vystymu ir pritaikymu yra ne tik aktualu, bet ir būtina. Labai greitai turėtų būti paskelbta skaitmeninė strategija kartu su federaliniu biudžetu, tikriausiai daug pinigų galime nesitikėti, bet galbūt gausime meilių žodžių skirtų technologijų sektoriui. Taigi, panašu, kad kanadiečius domina viskas kas susiję su internetu. Tai yra prekybinis ženklas, jei mes esame pirmaujanti šalis pagal interneto naudojimą, ir jei aš esu versle aš noriu žinoti kaip aš galiu išnaudoti galimybes pristatyti savo prekės ženklą virtualioje rinkoje. Šioje rinkoje labai daug klientų, ir kai tu kuri produktą kanadietiškai rinkai, tu automatiškai pristatai jį pasaulinei rinkai.

II. CATA Aljanso vadovas ir valdybos narys

Prašau pasidalinkite savo patirtimi vykdant lobistinę veiklą CATA Aljanso vardu.

CATA vykdydama lobistinę veiklą prisideda prie atstovavimo, komercializacijos, rinkos tyrimų, bendradarbiavimo – tinklaveikos, renginių ir profesinio tobulėjimo Kanados technologijų srityje. Ir per asociacijos “Inovacijų valstybė” programą (*angl. Innovation Nation*), įmonių-narių vadovai susivienija ir bendradarbiauja tobulindami Kanados aukštųjų technologijų aplinką.

Ar galėtumėte apibūdinti lobizmą technologinėms inovacijoms skatinti?

Galiu pasinaudoti CATA pavyzdžiu - sukurta Kanados antrepnerių, CATA atsirado iš poreikio aukštųjų technologijų organizacijoms turėti balsą vyriausybėje, kitose valdžios institucijose. Pirminė idėja buvo turėti vieną atstovą, savo veidą, vieną bendrą atstovaujamą poziciją ir siūlomus sprendimus jai įgyvendinti. Šiuo metu aštuoniasdešimt procentų CATA narių yra eksportuotojai ir dėka organizacijos darbo ir pastangų, dabar jie gali siekti didesnių tarptautinių investicijų ir partnerystės galimybių nei bet kada anksčiau.

Į ką svarbu atsižvelgti vykdant lobistinę veiklą ir teikiant specializuotą informaciją valstybės institucijoms, įstatymų leidėjams?

Svarbu atsižvelgti į tai, kad vyksta nuolatinė kaita. Žmonių, politinių jėgų, rinkos, technologijų, įstatyminės bazės ir kt. Todėl augant ir plečiantis technologijoms, daugėja specializuotos informacijos, kurią dažnu atveju puikiausiai išmano tik su ja tiesiogiai dirbantys žmonės, daugelis CATA narių yra tokios specializuotos informacijos technologijų srityje ekspertas, nes tai tiesiogiai siejasi su jų vykdoma veikla, pinigais, kompetencijomis. Teikiant tokią informaciją įstatymų leidėjams, svarbu aiškumas ir konkretumas. Taip pat tai, ką gali aiškiai įsivaizduoti kaip rezultatą ar produktą. Galutinio rezultato matymas padeda sutrumpinti procesų laiką, diskusijas ir dvejonas priimant sprendimą.

Ar turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys lobistinės grupės veiklos viešinimui? Kodėl?

Visa mūsų veiklą atspindima per jos viešinimą. Viskas ką mes darome telpa į sąvoką “inovacijos”. Ir mes dirbame sunkiai, kad visa tai pateiktume visuomenėje kaip inovatoriai, kad viskas būtų skaidru ir prieinama. Žinojimas kuria patikimumą. Visi mūsų naudojami komunikacijų kanalai skelbia CATA vykdomą atstovavimą ir lobistinę veiklą inovacijų skatinimui. Mes skatiname diskusijas vykdomos veiklos temomis ir praleidžiame daugybę laiko kurdami CATA įvaizdį, kaip atviros, inovatyvios, esančios laiku ir vietoje, kai svarstomi technologinių inovacijų klausimai, organizacijos įvaizdį.

Kaip manote, ar pasirinktas veiklos modelis daryti įtaką valdžios institucijoms per lobistinę veiklą yra efektyvus?

Tai pats efektyviausias mūsų išbandytas būdas. Galbūt dar dėl to, kad CATA puikiai tai valdo. CATA dirba labai intensyviai ir greitu tempu, lobistinę veiklą vykdomė realiu laiku, nes tempas kuriuo įmonės įsisaviną įvairias technologijas, ypač skaitmenines, yra didžiulis ir nuolatos didėja. Mes

“startuojame” akimirksniu kai išskyla naujas poreikis ar atsiranda priežastis ir intensyvumą kontaktuojant su valdžia mažiname kai priežastis pašalinama.

Kaip svarbu politinė ir ekonominė situacija valstybėje norint sėkmingai vykdyti lobistinę veiklą inovacijoms skatinti?

Tai labai svarbu. Juk tarnauji valstybei ir jos gyventojams, todėl politinė ir ekonominė situacija yra labai svarbi ir tiesiogiai daranti įtaką pasirenkamai lobistinės grupės pozicijai, strategijai, perspektyvai ateityje. Tam, kad mes veiktume sėkmingai ir būtume svarbūs veikėjai rinkoje, valstybės valdyme, ir sėkmingiau atstovautume interesus, CATA susijungė su šalies aukštojo mokslo bendruomene. Jei dar tiksliau, tai su Carleton Universiteto Sprott verslo mokyklos ofisu. Dirbti su išmintinga lyderyste besivadovaujančiais partneriais, kalbu apie Carleton Universiteto žmones, yra puikus pastiprinimas CATA, vykdančiai lobistinę veiklą. Mes turime puikių jau įgyvendintų idėjų, kurios būtent ir kilo iš mūsų partnerystės.

Kaip manote kokie esminiai sėkmės veiksniai būtų naujai kuriamai lobistinei grupei?

Vykdamt lobistinę veiklą labai gelbsti skirtingos įmonių-narių patirtys, jų vadovų požiūriai ir įsitikinimai. Taip pat kompetencijos yra vienas iš svarbiausių dalykų, visumos matymas, nes, pavyzdžiui, man pačiam padeda tai, kad turiu tarptautinių santykių, literatūros, ir ekonomikos pagrindus, tai puiki pagalba matant verslą, technologijas ir ekonomika globaliu mastu.

Kaip manote kokie barjerai iškiltų naujai kuriamai lobistinei grupei?

Barjerai, pirmiausia, yra išankstiniame nusistatyme, kad nieko pakeisti negalime. Taip, tai bus sunku, reikės įdėti daugiau pastangų nei dabar galite suprasti, bet tai atsiperka ir galiausiai duoda didžiulę naudą tiek tiesioginiams paslaugos gavėjams, tiek iš pirmo žvilgsnio su tuo nieko bendro neturintiems veikėjams. Yra keletas svarbių dalykų: savęs pateikimas, veiklos viešinimas, skaidrumas ir teisingumas. Jei esate atviri ir aiškiai deklaruojate savo veiklos tikslą, tuomet visi iškylantys barjerai yra įveikiami. O dažnos kelionės į valdžios institucijas lieka antraplaniame vaidmenyje.

Ar svarbus yra specializuotos informacijos teikimas valdžios institucijoms? Kokią realią vertę tai kuria?

Labai konkrečią vertę. Mes CATA atliekame visus esminius procesus, tam, kad vienas ar kitas sprendimas būtų priimtas pagrįstai, remiantis konkrečiais realiai egzistuojančiais duomenimis ir įrodymais. Dažnai valdžios institucijos pritrūktų kompetencijos ir specializuotų žinių svarstant su aukštosiomis technologijomis susijusius klausimus. Ir ne būtinai, kad jie šios srities neišmano, bet dažnu atveju todėl, kad visas naujausias tendencijas žinoti yra tiesiog neįmano, o būti visų sričių ekspertu netgi žalinga. Mes taupome biudžeto pinigus ir įstatymų leidėjų laiką bei atlieka esminių klaidų prevenciją.

Ar visuomenėje (Kanadoje ir už jos ribų) aktualus inovacijų skatinimas technologijų srityje?

Esu įsitikinęs, kad šiai dienai inovacijos yra visko ką mes darome esmė , kaip pavieniai asmenys ar kaip organizacijos. Mes nuolatos ieškome naujų sprendimo būdų vis iškylančioms naujoms problemoms spręsti. Inovacijų esmė padėti žmonėms ir organizacijoms vykdyti procesus paprasčiau ir už mažesnius kaštus, todėl tai aktualu kiekvienam, ypač technologijų srityje, nes gyvename skaitmeniniame amžiuje.

III. CATA Aljanso lyderystės tarybos ir valdybos narys

Prašau pasidalinkite savo patirtimi vykdant lobistinę veiklą CATA Aljanso vardu

Mes turime puikią valdymo sistemą CATA viduje. Aš visada atrandau naujų organizacijos skyrių apie kuriuos aš norėčiau daugiau sužinoti, jose vykdomos įvairios informavimo ir supažindinimo su specializuota informacija programos. Jos yra labai svarbios bendruomenei ir mūsų darbuotojams. Jei darbuotojas patiki, kad jis gali asmeniškai daryti įtaką, tai tuomet gali kurti esminį pokytį. Visi žino, kad jų geros idėjos gali būti įgyvendintos. Taip pat mūsų darbuotojai yra bendruomenės dalis, bendruomenės, kuriai mes tarnaujame. Todėl tai mums yra labai svarbu. Dauguma idėjų atėjo iš mūsų bendruomenės ir iš mūsų darbuotojų. Tai yra naudinga bendruomenėms ir taip pat mūsų verslui, nes tai padeda mūsų kaip prekiniam CATA ženklui ir taip pat padeda sukurti santykius su bendruomenėmis, taigi tai puikus būdas pasiekti abipusės, tiksliau net gi trišalės naudos [*autorės pastaba: valdžia, verslas, piliečiai*].

Ar galėtumėte apibūdinti lobizmą technologinėms inovacijoms skatinti?

Pradėsiu nuo to, kad šiais laikais vyksta intensyvi diskusija apie kompanijų žlugimą, ypatingai skaitmeninį žlugimą, kad to išvengtume mūsų verslas koncentruojasi ties pasauline konkurencija. Kai aš kalbu apie skaitmeninį žlugimą aš turiu omeny situaciją kai yra sukuriami nauji produkto modeliai pasitelkianti naujausius technikos išradimus ir jie pateikia šiuos modelius jau seniai susiformavusiose rinkose. Tai gali atnešti dramatiškus pokyčius, dažniausiai tai reikš didelės išlaidas. Ir jei kompanijos nespės greitai sureaguoti į šiuos pokyčius, tai gali visiškai sunaikinti jų veiklą. Todėl mūsų kompanija stengiasi kaip įmanoma labiau susieti verslo, IT ir valstybės strategijas. Kai dirbame su skaitmenine dienotvarke stengiamės įvertinti ir atsižvelgti, kurie darbai užims mažiau laiko, ir kurie reikalaus daugiau darbo ir pastangų. Mano vyriausiajai IT komandai tai suteikia daugiau jėgų, nes mes jaučiame, kad esame rinkos dėmesio centre, taip pat mūsų verslo partneriai yra įtraukiami ir tai skatina bendradarbiavimą. Vykdydami lobistinę veiklą, ir visai nesvarbu ką ji skatina, tai ne būtina turi būti inovacijos, mes visi veikiamo panašiu principu. Svarbiausia ką mes turime, tai yra mūsų “know-how”, specializuota informacija. Technologinių inovacijų skatinimo kontekste lobizmas labai aiškus ir atviras. CATA siekia pateikti kuo tikslesnį ir efektyvesnį sprendimo būdą, nes laiko sąnaudos čia vaidina itin svarbų vaidmenį. Technologijos labai imlios laikui, todėl greita gali prarasti savo vertę. Mes veikdami CATA aljanso siekiame iškovoti Kanadai lyderės poziciją globalioje rinkoje, nes dėja šiuo metu vis dar lenkia JAV, taip pat ir Europos valstybės.

Ar turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys lobistinės grupės veiklos viešinimui? Kodėl?

Sunku pasakyti. Susidaro dvejopa situacija, kuomet suinteresuoti asmenys ir taip puikiai randa reikiamą aktualią informaciją, turi prieigas prie atitinkamų šaltinių ir duomenų bazių, todėl skleisti žinią ir viešinti nudirbtus darbus, kad tai juos pasiektų nėra aktualu. Kitą vertus, visuomenės

informavimas yra labai aktualus klausimas. Žinojimas kuria visuomenės sąmoningumą ir pasitikėjimą. Kai kurie asmenys net gi įsitraukia į veiklą, intensyviai remia ir palaiko idėjas. Lobistinė veikla dar daug man nėra pažįstama, todėl gąsdina. Susikuriamos neigiamos nuostatos, o juk iš tikrųjų tai veikla, kuria siekiama valstybės pažangos ir naudos jos piliečiams. Todėl per daug dėmesio viešumui ir, labai svarbu, skaidrumui nebus.

Kaip manote, ar pasirinktas veiklos modelis daryti įtaką valdžios institucijoms per lobistinę veiklą yra efektyvus?

Inovacijų užuomazgų yra visur aplink mus, ir jos gali būti išnaudotos gamybos skatinimui. CATA organizacijoje žmonės žino apie sunkumus, bet svarbiau yra tai, kad jie žino kaip tuos sunkumus įveikti. Šiais laikais tu gali pasitikėti savo darbuotojais, savo klientais, savo partneriais, tai yra žmonės kurie visada žino kas vyksta. Taigi, svarbu užduoti sau klausimą: ar tavo bendradarbiavimo struktūra ir eiga įtraukia kiekvieną veikėją į ekosistemą, kuri gali tau padėti vystyti technologijas ir inovacijas?

Kaip svarbu politinė ir ekonominė situacija valstybėje norint sėkmingai vykdyti lobistinę veiklą inovacijoms skatinti?

Mes dažnai girdime, technologijų sektorius išeina iš rinkos, kiti kaip tik teigia kad, techniniai darbai išgyvena aukso amžių, ir tokias kalbas dažnai lemia būtent ekonominė ir politinė situacija valstybėje. Politinės jėgos, kurios mano naudą iš technologijų pažangos ir inovacijų skatinimo, jie kurs kuo palankesnes sąlygas, kitu atveju, sulauksime tik pasipriešinimo. Štai, kalbant apie ekonomiką, nemažai darbo vietų per paskutinius metus buvo panaikinta, bet aš manau kad tai dalis restruktūrizavimo, aš tikiu, kad ateinančiais metais mes pamatysime daugiau judėjimo sektoriuose tokiuose kaip sveikatos apsauga, IT apsauga, mes pamatysime augimą, todėl aš labai džiaugiuosi darbų kūrimu kitiems metams. Be to, svarbu pastebėti ir tai, kad darbo vietų mažėjimas nebuvo toks intensyvus kaip ankstesniais metais. Akivaizdu, kad visi šie procesai priklauso nuo ekonominės ir politinės valstybės situacijos.

Kaip manote kokie esminiai sėkmės veiksniai būtų naujai kuriamai lobistinei grupei?

Geriausias pavyzdys kurį galėčiau sugalvoti, labai nustebsite, bet yra CATA. O tokie veiklos principai gali būti pritaikomi bet kurioje lobistinėje grupėje. Mes save laikome nauju asociacijų modeliu, per septynis ar aštuonis metus mes drastiškai pakeitėme savo požiūrį į verslą ir jo valdymą. Taip pat mes bandėme sugalvoti, kaip galėtume įtraukti išteklius kurie būtų naudingi. Mes atlikome svarbių darbų inovacijų sferoje. Bet esminis klausimas į kurį mes bandėme atsakyti yra: Kaip CATA narys, naudodamas socialinius tinklus ir lyderystės komandą, gali atkreipti dėmesį į problemas su kuriomis susiduria jauni žmonės, todėl mes stengiamės bendradarbiauti su individualiais komandos nariais. Kanadoje jau turi užsitarnavusi savo vardą. Bet mūsų tikslas yra užtikrinti, kad kiekvienas komandos narys būtų sėkmingas. To galiu palinkėti ir kiekvienai besikuriančiai lobistinei grupei – investuoti į

žmogiškąjį kapitalą, nes tai žmonės kurią pokyčius ir inovacijas, įgalina technologijas veikti mūsų labui.

Kaip manote kokie barjerai iškiltų naujai kuriamai lobistinei grupei?

Yra du atsakymai į šį klausimą. Pirmiausia, reikia koncentruotis į klientą, paslaugos gavėją, tam, kad nepamiršti dėl kokio tikslo susibūrėte į lobistinę grupę. Mums džiugu matyti. Antras svarbus aspektas yra pinigai. CATA atveju, organizacijos lėšos yra bandomos paversti valstybinėmis lėšomis, mes turime padaryti viską, kad užtikrintume didesnes pinigų įplaukas į naujai besikuriančias kompanijas, kurios kurtų inovacijas.

Ar svarbus yra specializuotos informacijos teikimas valdžios institucijoms? Kokią realią vertę tai kuria?

Svarbu atsižvelgti į tai, kad vyksta nuolatinė kaita. Žmonių, politinių jėgų, rinkos, technologijų, įstatyminės bazės ir kt. Todėl augant ir plečiantis technologijoms, daugėja specializuotos informacijos, kurią dažnu atveju puikiai išmano tik su ja tiesiogiai dirbantys žmonės, daugelis CATA narių yra tokios specializuotos informacijos technologijų srityje ekspertas, nes tai tiesiogiai siejasi su jų vykdoma veikla, pinigais, kompetencijomis. Teikiant tokią informaciją įstatymų leidėjams, svarbu aiškumas ir konkretumas. Taip pat tai, ką gali aiškiai įsivaizduoti kaip rezultatą ar produktą. Galutinio rezultato matymas padeda sutrumpinti procesų laiką, diskusijas ir dvejones priimant sprendimą.

Ar visuomenėje (Kanadoje ir už jos ribų) aktualus inovacijų skatinimas technologijų srityje?

Taip, žinoma, netgi praeitais metais Toronte, Monrealyje buvo pastebėtas didžiulis poreikio augimas, todėl mes esame pasirengę veikti ir daugiau dirbti.

IV. Aljanso valdybos narys

Prašau pasidalinkite savo patirtimi vykdant lobistinę veiklą CATA Aljanso vardu.

Mes veikiame turėdami du pagrindinius tikslus: pagrindinis CATA tikslas yra kilstelėti Kanadą reitingų lentelėje kaip inovacijų valstybę. Mes dirbame su daugeliu miestų, valdžios institucijomis ir kitais suinteresuotais asmenimis, tam, kad kilstelėtume inovacijų karteles, kurios iš tiesų yra kanadiečių bendruomenės genuose. Mūsų antrasis tikslas, yra lokalus ir šiek tiek mažesnis, tačiau ne ką svarbesnis – parūpinti reikiamus išteklius ir sukurti tinkamą aplinką, kad kiekvienas CATA narys būtų konkurencingas.

Ar galėtumėte apibūdinti lobizmą technologinėms inovacijoms skatinti?

Lobistinė veikla visomis savo reikšmėmis yra lobistinė veikla, todėl lobizmas technologinėms inovacijoms skatinti yra toks lobizmas koks ji galėtų būti ir bet kurioms kitoms inovacijoms skatinti. Ką noriu pasakyti, tai, kad inovacijų skatinimas savaime nupiešia atitinkama veiklos paveikslą, nes tai kas inovatyvu asocijuojasi su pažanga, moderniais vertę kuriančiais procesais, proveržiu, greičiu. Lygiai tokiais principais vykdoma ir lobistinė veikla technologijų pažangai skatinti: į procesus reaguojama čia ir dabar, sprendimai priimami operatyviai, išmaniai. Ir jie, be abejonės, turi kurti pridėtinę vertę, spręsti problemą, siūlyti geriausią išeities tašką. Mūsų organizacija identifikuoja galimybes technologijų įmonėms ir visomis išgalėmis siekia sukurti prieigą prie jų, dažnu sėkmės atveju taip išaugina savo pajamas, tuo pačiu skatindami bendradarbiavimą tarp stipriausių Kanados technologijų kūrėjų.

Į ką svarbu atsižvelgti vykdant lobistinę veiklą ir teikiant specializuotą informaciją valstybės institucijoms, įstatymų leidėjams?

Besitęsiant technologijų augimui, svarbu būti toli matančiu į priekį ir gebančiu strategiškai mąstyti. Nei vienas mūsų pateiktas siūlymas nebuvo tik esamai problemai ar susiklosčiusiai situacijai spręsti, visuomet žiūrime į ateitį, kuriame ilgalaikes strategijas, kuriomis vadovaujantis valstybė būtų ne tik pažangi bet ir susikurtų konkurencinį pranašumą globalioje rinkoje. Tai šiandiena ypač svarbu, suvokti, kad mes žaidžiame globalų žaidimą ir nuolatos konkuruojame ne tik savo valstybėje, bet ir gerokai už jos ribų. Ir tai liečia visas verslo šakas be išimties, net gi ne pelno siekiančias organizacijas. Svarbu žaisti pagal tarptautines taisykles. Kalbant atvirai, sunku nuspėti kokios galimybės mūsų laukia ateityje ir kaip teisingai jomis pasinaudoti, tačiau kai tu teisingai save pateiki rinkoje, rinka ima už tave formuoti tau reikiamas galimybes. Taip ir su specializuotos informacijos pateikimu bendradarbiaujant su valdžios atstovais. Jei tu teisingai suformuluoji ir pateiki kas tu, ko tu sieki ir kodėl, rodos, kad kai kurios galimybės kuriasi pačios, o palankūs sprendimai ateina pelnytai.

Ar turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys lobistinės grupės veiklos viešinimui? Kodėl?

Žinoma. Ir ne tik todėl, kad tai visuomenei leidžia žinoti apie vykstančius procesus ir kuria pasitikėjimą lobistinę veiklą vykdančiomis grupėmis, bet ir valstybe. Tai, taip pat, atveria kelius

naujoms galimybėms. Pavyzdžiui, CATA neseniai surengė diskusiją dėl duomenų perdavimo spartos galimybių Kanadoje. Tai buvo pirmas žingsnis į gimusią kampaniją, kurią dabar vykdo administruoja duomenų perdavimo tinklo administratoriai, kurie ir yra pirmieji, kuriuos pasiekia signalas apie iškilusias problemas. Anksčiau tiesioginio kontakto neturėjusios organizacijos ir asmenys susivienijo bendram tikslui. Ir tai įvyko tik dėl CATA veiklos viešinimo. Tai leidžia žmonėms ne tik žinoti, tai leidžia jiems veikti.

Kaip manote, ar pasirinktas veiklos modelis daryti įtaką valdžios institucijoms per lobistinę veiklą yra efektyvus?

Aš manau, kad tai yra vienas iš būtų užtikrinti, kad mūsų nuomonė būtų išgirsta. Dažnai sakau, kad inovacijos ir žlugimas yra neatsiejami terminai. Pateiksiu pavyzdį: prieš 50 metų mes nebūtume pagalvoję, kad tokia kompanija kaip Netflix gali prisidėti prie daugelio kitų kompanijų žlugimo. Jei tu esi generalinis direktorius, ir tavęs negąsdina techninis žlugimas, tai reiškia kad tu neatkreipi dėmesio į rinkos pokyčius. Labai greitai tu gali gauti tokius konkurentus, apie kuriuos esi nieko negirdėjęs ir jie gali tave atakuoti naudodami naujausius technikos išradimus, kurie neegzistavo prieš keletą metų. Todėl mes sutinkame, kad inovacijos yra labai svarbios. Šiuo metu kiekviena kompanija turi priimti sprendimą: ar jie nuspręš inovuoti ir savo specializuotomis žiniomis (*angl. "know-how"*) padės valstybei užimti lyderiaujančias pozicijas ar jie pasmerks save išnykimui.

Kaip svarbu politinė ir ekonominė situacija valstybėje norint sėkmingai vykdyti lobistinę veiklą inovacijoms skatinti?

Įsivaizduok, jeigu net tokios įmonės gigantės kaip Hootsuite, Blackberry, Celx ir kt., leidžiančios Kanadai būti viena pagrindine technologijų rinkos žaidėja, patiria nuosmukius, krizes ir konkurentų atakas, tai, žinoma, kad tai yra tiesiogiai priklausoma nuo ekonominės padėties valstybėje. Apskritai, kalbant apie inovacijas, svarbu suprasti tai, kad nesvarbu, jog pasaulinė rinka yra globali, tu privalai pirmiausiai žaisti pagal valstybės, kurioje veiki ir kuri taisyklės. Vadinasi tu net sukiesi savo reikaluose susijusiuose su technologijomis, inovacijomis, verslu. Tu privalai suprasti politiką ir jos veikėjų mąstysena, kitaip tu neturi jokių šansų prasimušti, o ką jau kalbėti apie inovacijų kūrimą. Todėl visa jėga ir slypi skaičiuose ir strategijose, kurių dėka tuos nuopoliuos CATA nariai gali išgyventi lengviau. Ir net iš to pasimokyti.

Kaip manote kokie esminiai sėkmės veiksniai būtų naujai kuriamai lobistinei grupei?

Mes šiuo metu neturime jokio konkretaus plano, todėl esame atviri idėjoms, naujovėms ir inovacijoms. Taip mes nesistatom sienų, kurios mus ribotų. Pavyzdžiui, prieš penketą metų mes net neturėjo minties, kad šiandiena kursime ir naudosime naujienlaiškių technologiją perimta iš Švedijos gerosios praktikos. Mes leidome sau eiti keliu, kuris įgalino mus būti atviriems naujovėms ir gerųjų praktikų paieškai. Mes nesigėdijome konsultotis su jau veikiančiomis panašiomis organizacijomis, grupėmis,

remtis jų praktika. Štai kur tai mus atvedė. Ir net gi negaliu pasakyti iki kur tiksliai nuves. Tikiu, kad inovatyviausiu keliu. Todėl galiu drąsiai sakyti, kad vienas iš sėkmės veiksnių yra noras mokytis ir gebėjimas priimti patarimus, dažnu atveju net gi kritiką. Jeigu atsirastų konkrečių lobistinių grupių, kurios norėtų kalbėtis, pasinaudoti mūsų patirtimi ir sėkmingai dirbti inovacijų plėtros labui, tuomet aš pasiūlyčiau susisiekti su mūsų lyderystės komanda, jie padės surasti reikiamus kontaktus, jie padės bendradarbiauti ir pasiekti rezultatų, tai naudinga ne tik individualioms kompanijoms, bet ir valstybei.

Kaip manote kokie barjerai iškiltų naujai kuriamai lobistinei grupei?

Labai didelis iššūkis ir trikdys yra valdžios abejingumas ir trumparegiškumas, kuomet jie nenori girdėti argumentuotų ir pagrįstų siūlymų. Žinoma, jie tam turi savų argumentų, o galbūt ir interesų. Nesinori sakyti, tačiau visur slypi ir tamsioji, ta nematoma pusė, korupcija ir papirkinėjimas. Grįžtant prie suinteresuotumo sprendimų priėmimui turiu paminėti situaciją, kuomet esame paruošę ir pateikę programą “Inovacijų valstybė” su dvidešimt šešiomis rekomendacijomis ir įstatymų pataisomis. Tuo tarpu, valdžia kalba apie tris – keturis įstatymus. Tai gi, dvidešimt du įstatymai lieka nepajudinti. Kur link tokiu tempu galime nueiti? Ir gaila, žinoma, nes sąlygas inovacijų kūrimui tikrai turime, tik dažnu atveju jos vis dar “užrakintos”.

Ar visuomenėje (Kanadoje ir už jos ribų) aktualus inovacijų skatinimas technologijų srityje?

Naujovės žmonėms labai patinka. Galiu paminėti, kad tai aiškiai matyti, kaip sparčiai išplito telefoninių programėlių (angl. apps) vartojimas. Esant paklausai yra ir pasiūla. Tokių programėlių sukuriama tūkstančiais. Jei jūs stebėsite žmones Kanadoje, pastebėsite kad mes esame vieni iš labiausiai prie interneto prisirišusių tautų, vis daugiau žmonių domėsis mobiliomis aplikacijomis, kurias minėjau. Vis daugiau kasdieninių darbų perkeliama į tokias aplikacijas, kaip, kad mokesčių mokėjimas, atsiskaitymas prekybos centruose, lėktuvo bilietus pirkimas ir begalės kitų. Inovacijų skatinimas technologijų srityje pasireiškia įvairiais būdais. Tą pajaučia ir valstybė. Tas pats paprastas programėlių pavyzdys - jos gali būti kuriamos Kanadoje, ir pateikiamos pasaulinei rinkai. Taip pat jei analizuotume sveikatos apsaugą, tai yra labai didelė ir svarbi rinka, kuri reikalauja atsinaujinančios technologijos ir pažangiausių paslaugų. IT apsauga yra kita didžiulė auganti rinka. Taigi būtent šiose rinkose mes pamatysime didžiausią augimą. Taigi, aš manau, kad ateinantys metais bus palankūs Kanados aukštosioms technologijai vystyti.

V. CATA Aljanso verslo padalinio vadovas ir valdybos narys

Prašau pasidalinkite savo patirtimi vykdant lobistinę veiklą CATA Aljanso vardu
CATA veiklos modelis remiasi labai didelių socialinių tinklų ir galingų tradicinių bei naujų žiniasklaidos priemonių panaudojimu susiklosčiusių situacijų identifikavimui ir jų sprendimui. Mes taip pat remiamės mažų, tačiau labai galintų darbo grupelių sudarymu organizacijos viduje, tam, kad galėtume sugeneruoti atitinkamą galią ir stiprų efektą žinutės perdavimui per lobistinę veiklą. Jei supranti ką noriu pasakyti. Svarbiausia tai, kad mes labai aiškiai pasiskirstome funkcijomis ir, jei galima sakyti, atakuojame savo informaciniais kanalais, panaudojama savo turimą specializuotą informaciją tikslams pasiekti, gerovei ir inovacijoms kurti.

CATA yra ne pelno siekianti organizacija, mūsų veiklos modelis gan panašus į politinės partijos veiklos modelį, tai partija Kanados inovacijoms ir aukštosioms technologijoms. Mūsų platforma remiasi politiniais pagrindais, papildyta specialiomis funkcijomis, kurios ir užtikrins Kanadai sėkmę globalioje ekonomikoje. Visa tai, ką deklaruojame, matosi mūsų veikloje, nes, pavyzdžiui, CATA šiuo metu intensyviai atstovauja ir pasisako už debesų kompiuterijos technologijas Kanadoje. Teikdami turimą informaciją ir parengtus siūlymus, mes valdžiai darome poveikį, ir per nuolatinį palaikymą bei bendradarbiavimą mes įpareigojame Kanados Vyriausybę priimti teisingiausią sprenimą.

Ar galėtumėte apibūdinti lobizmą technologinėms inovacijoms skatinti?

Yra keletas šablonų, kurių mes stengiamės laikytis, tačiau tai nėra taisyklės ar būtinas procesas, tai tiesiog mums leidžia jausti, kad skatindami technologijų plėtra ir inovacijas, mes tarnaujame žmonėms. Tam, kad jie mus matytų ir girdėtų, nes nuolatos atnaujiname vaizdo įrašus, rašome tekstus ir pateikiame informaciją įvairiais kanalais. Kodėl aš apie tai kalbu? Todėl, kad lobizmas be žmonių yra bejėgis. Tam, kad jis veiktų, reikia žmonių, visuomenės nuomonės, konstruktyvios diskusijos, palaikymo, ar netgi kritikos, nes tuomet mes galime ieškoti trečiosios alternatyvos, apie kurią galbūt niekas dar nebuvo pagalvojęs, o štai koks nors savo srities specialistas ar tiesiog žmogus turinti argumentuotą nuomonę mums parašo laišką su daug kritikos ir, kas puikiausia, su konkrečiais pasiūlymais ką reikėtų pakeisti, o galbūt kaip tik akcentuoti. Ir tai yra puiku.

Atsakant į tavo klausimą, tai lobizmas technologijoms skatinti yra tiesiog šiuolaikinis modernus būdas išreikšti savo atstovaujamos grupės pozicija, siekti tikslų, dalintis turima svarbia informacija, kuri iki tol dar nebuvo pasiekusi valdžios vyrų ir moterų, ir, žinoma, daryti įtaką teisės aktų priėmimui. Tai puikus būdas argumentuotai ir pagrįstai prisidėti prie valstybės pažangos ir valdymo.

Ar turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys lobistinės grupės veiklos viešinimui? Kodėl?

Lobistinei veiklai nagrinėti skiriama daug laiko, tik ar ta informacija pateikiama ir panaudojama tikslingai. Ar ji parengta paprastų žmonių kalba? Pasakysiu, kad deja ne. Ir netgi dažniau nei taip. Nes paprastam valstybės piliečiui skaityti ir nagrinėti teisės aktus ar panašia forma pateiktą informacija

yra ne tik, kad nuobodu, bet ir sudėtinga. Todėl, CATA vadovaujasi kitais veiklos viešinimo principais ir labai aktyviai veikia žmonių pamėgtuose socialiniuose tinkluose. Juk ten informaciją galima pateikti labai paprastai, kartais net paviršutiniškai, bet juk svarbiausia, kad tame pranešime atsispindėtų bent viena esminė mintis apie mūsų vykdomą lobistinę veiklą, įvykusį pokytį, pergalę, o gal ir pralaimėjimą. Mes nesiekiamo dalintis tik pergalėmis, mes siekiame dalintis informacija apie visus esminius procesus, net gi jei tai yra mūsų nesėkmingas bandymas. Juk tik taip perteiksime realią situaciją, o ne kursime išgalvotą istoriją ir klastosim faktus. Šiuo metu CATA aljansas turi dvidešimt penkis tūkstančius sekėjų Twitter, penkiolika tūkstančių narių LinkedIn socialiniame tinkle sukurtoje grupėje, du tūkstančius aštuonis šimtus Facebook paskiros sekėjų ir daugiau nei vieno milijono žmonių auditoriją socialinės žiniasklaidos platformoje, kurioje CATA turi prieigą skelbti informaciją.

Mes taip pat skatiname skirtingų organizacijų, viešojo ir privataus sektorių įmonių atstovus, įskaitant ir studentų bendruomenę komunikuoti su CATA aljansu ir padėti Kanadai tapti pranašia inovacijų valstybe.

Kaip manote, ar pasirinktas veiklos modelis daryti įtaką valdžios institucijoms per lobistinę veiklą yra efektyvus?

Vertinti efektyvus ar ne efektyvus nėra labai tikslu. Nes efektyvumas gali pasireikšti labais skirtingais pavidalais, todėl kol apie tai kalbama, kol valdžia atkreipia dėmesį į mūsų vykdomą veiklą ir priima teisingus sprendimus remdamiesi mūsų rekomendacijomis, tol, galima drąsiai teigti, tai ne tik efektyvu, tai ir labai pažangu ir teisinga.

Kaip manote kokie esminiai sėkmės veiksniai būtų naujai kuriamai lobistinei grupei?

O kokie kriterijai apibūdina inovatyvią dvidešimt pirmojo amžiaus kompaniją? O gi, tokie, kad svarbiausia turėti teisingus žmones. Žmonės, kurie sugebėtų dirbti čia ir dabar, neatidėlioti, ne laukti geresnių laikų ar palankesnės rinkos, o dirbtų čia ir dabar, kad patys diktuočių rinkos sąlygas. Žmonės, kurie turėtų tinkamą įgūdžių bagažą. Ir, žinoma, labai labai svarbu tinkamas vadovas. Jis turi būti lyderis, nustatantis aiškias žaidimo taisykles ir konkrečią kryptį, kurios link veršitės. Ko dar reikia? Reikia žmonėms suteikti laisvės kvėpuoti ir inovuoti. Tai visa tai, šimtu procentų taikoma ir lobistinei grupei.

Kaip manote kokie barjerai iškiltų naujai kuriamai lobistinei grupei?

Čia tikrai labai daug aspektų gali būti. Aš manau, kad dabar pradedančiosios kompanijos turi gan daug galimybių veikti pačiais pažangiausiais metodais. Ir tai galėtų vesti jas į sėkmę, tačiau būna ir atvirkščiai. Vis dėl to aš manau, kad vienas iš iššūkių tai yra komercializacija. Naujokams lobistinėje veikloje svarbu neprarasti teisingo misijos pojūčio, kada siekiama daugiašalės naudos, daugiašalio sprendimo priėmimo, o ne tik kategoriško savo interesų paisymo. Ypač, žinant, kad kai kuria turima informacija galima ir papiktnaudžiauti, nes tu ją arba teiki arba ne. Svarbiausia išlikti sąžiningiems ir teisingiems.

Ar visuomenėje (Kanadoje ir už jos ribų) aktualus inovacijų skatinimas technologijų srityje?

Pirmiausia, tai yra labai plati tema. Paskutiniu metu man teko dirbti su keliomis pradedančiomis kompanijomis, kurios atsirado iš poreikio kurti inovacijas ir aukštasias technologijas. Taigi, vien tai, kad “startupai” kuriasi iš realaus poreikio kalba už save. Pati visuomenė jau net nepastebi kaip gausiai ją supa technologijos. Kokia priklausoma ji tampa nuo inovacijų, technologinės pažangos. Juk net buityje vis daugiau dalykų tapta kompiuterizuoti, skaitmeniniai. Kitaip, žinoma, ir būti negali, juk judate pirmyn. O mes su CATA būtent to ir siekiame – inovatyvios valstybės.